Werner

Lateinische Sprichwörter und Sinnsprüche des Mittelalters

Sammlung mittellateinischer Texte
herausgegeben von
Alfons Hilka

3.

Lateinische Sprichwörter und Sinnsprüche des Mittelalters

aus Handschriften gesammelt

von

Jakob Werner

Heidelberg 1912
Carl Winter's Universitätsbuchhandlung

Verlags-Nr. 689.

Einleitung.

Die Literatur über Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten ist außerordentlich groß und im einzelnen nicht leicht zu beschaffen, so daß dieses Gebiet auf Bibliophilen[1] einen gewissen Reiz auszuüben vermochte und zu bibliographischer Darstellung[2] reizte. Auch fehlt es nicht an Werken, in denen das Material zusammengefaßt oder vergleichend betrachtet[3] wird. Neben den Fassungen in den Volkssprachen bietet auch die lateinische[4] Form dieser volkstümlichen Weisheit vieles Interesse, und zweisprachige Sammlungen sind schon aus ziemlich früher Zeit vorhanden. So verdienstlich es war, durch Neudrucke die seltenen Sammlungen des 15. und 16. Jahrhunderts wieder zugänglich zu machen, so zeigte doch die Veröffentlichung von älteren, handschriftlichen Sammlungen[5], daß mancher Spruch und manches Sprichwort älter war, als man bis dahin angenommen hatte.

---

[1] Auf eine vollständige Sammlung der Spruch- und Sprichwort-Literatur des 16. Jahrhunderts im Besitz eines Emil Jacobsen weist Ernst Voigt (Roman. Forsch. III, 281) hin. Der Catalogue des livres parémiologiques composant la bibliothèque de Ignace Bernstein (2 Bde., Warschau 1900) mit polnischen Anmerkungen soll 4761 Titel verzeichnen.

[2] Systematisch angeordnet ist Carl Friedlands Französische Sprichwörter-Bibliographie (Zeitschr. f. französ. Sprache u. Lit., 28[1], p. 260—287).

[3] Z. B. Karl Frdr. Wilh. Wander: Deutsches Sprichwörter-Lexikon, 5 Bde., 1863—1880; Ida v. Düringsfeld und Otto v. Reinsberg-Düringsfeld: Sprichwörter der germanischen und romanischen Sprachen, 2 Bde., 1872—1875.

[4] Recht selten sind die vier Auflagen von Julius Wegelers (1807—1883) Philosophia patrum, versibus praesertim leoninis, rhythmis germanicis adiectis. Ich habe bis jetzt nur ed. altera Confluentibus 1872 auftreiben können.

[5] Besonders ergiebig war die Tätigkeit von Ernst Voigt; aber auch Mone, Wilh. Wattenbach, Joh. Huemer brachten wertvolle Materialien an den Tag.

Während schon eine beträchtliche Zahl von Autoren, die in den Volkssprachen geschrieben haben, auf ihren Gehalt an Spruchweisheit untersucht sind, ist für die lateinisch geschriebene Literatur des Mittelalters noch wenig geschehen, obwohl man hier den Vorteil hätte, an eine hervorragende Arbeit anknüpfen zu können. Daß die Predigtsammlungen[1] eine reiche Fundgrube volkstümlicher Weisheit sind, ist längst bekannt; und auch die Herausgeber[2] mittellateinischer Dichtungen haben angefangen, auf den Reichtum ihrer Autoren an Spruchweisheit hinzuweisen.

Ich biete in vorliegendem Versuch eine Zusammenstellung von Sprichwörtern und Sentenzen, aus verschiedenen Handschriften ausgezogen und in alphabetische Ordnung gebracht. Solange noch das Material gesammelt werden muß, halte ich diese Anordnung für bequemer als eine nach sachlichen Gesichtspunkten.[3] Nur in ganz bescheidenem Maße habe ich aus der gedruckten Literatur[4] Belegstellen beigefügt, damit der Umfang des Heftes nicht zu stark anschwelle.

Die benützten Handschriften sind:

B = A. XI. 67 der Universitätsbibliothek **Basel** (Cartusien[sium] in Basilea); s. Gust. Binz: Die Handschriften der öffentlichen Bibliothek der Universität Basel I, 1, p. 332 und 334, wo die Papier-Handschrift ins 14. Jahrhundert gesetzt wird; sie ist wohl etwas jünger, etwa aus dem ersten Viertel des 15. Jahrhunderts. Eine Sammlung von meist zweizeiligen alphabetisch geordneten Sprüchen, denen oft die Quelle beigeschrieben ist.

Der Sammler hatte bei jeder Abteilung für seine vielen Nachträge hinreichend Raum gelassen, so daß jetzt noch

---

[1] Luther hatte sich auch eine Sammlung angelegt; s. Luthers Sprichwörtersammlung, . . . herausgeg. von Ernst Thiele 1900.

[2] Z. B. Ernst Voigt: Ysengrimus (1884), S. LXVIII; Max Manitius: Sexti Amarcii . . . sermonum libri IV (1888), p. 105.

[3] Der Index soll hierfür einen kleinen Ersatz bieten.

[4] A. Otto: Die Sprichwörter und sprichwörtlichen Redensarten der Römer (1890); Nachträge und Ergänzungen von Victor Szelinski (Diss. Jena 1892; Rhein. Museum f. Philol., Bd. 58 u. 59). Mittellateinische Sprichwörter zitieren z. B.: Franc. Novati: Le serie alfabetiche proverbiali e gli alfabeti dispositi nella letteratura italiana dei primi tre secoli, 1910; Walter W. Skeat: Early English Proverbs chiefly of the 13th and 14th centuries, 1910.

manche Seite leer ist. Die einzelnen Sprüche bezeichnete er mit =, oder V =, oder §. Ich habe nur eine Anzahl von unbenannten Sprüchen[1] meiner Sammlung einverleibt.

Ba = dieselbe Handschrift; sie enthält fol. 236—283 eine Sammlung von einzeiligen Sprüchen, Sprichwörtern und Zitaten aus klassischen Schriftstellern, die ebenfalls alphabetisch geordnet und durch viele Nachträge vermehrt ist. Die Reihenfolge innerhalb der einzelnen Buchstaben habe ich im Abdruck durch Verszahlen bezeichnet; die langen Versreihen über Femina[2] . . . und Nummus[3] . . . habe ich weggelassen. Zwei deutsche Sprüche veranlaßten Binz, an niederfränkischen Ursprung zu denken; jedenfalls ist die Verwandtschaft mit den niederländisch-lateinischen Proverbia communia und dem Florilegium Gottingense augenscheinlich. Anklänge finden sich ferner bei Em. Henrici: „Niederdeutsche Spruchweisheit“ in Zeitschr. f. d. Altert. 50, 534—541.

D = **Darmstadt** 2225. Saec. XV. (auf Umschlag: 1410) Papier, enthält verschiedene Bruchstücke: fol. 17^{r} [ma]gistri Galfridi de Vino salvo [fini]t textus equivocorum.

42^{v}: Explicit textus composicionum.
59^{v}: Hec est disputacio Salomonis cum Marcolfo.
60^{r}: Vado mori: res certa quidem, nil cercius illa (71 Verse).
60^{v}: Si dominor terre super omnia regna, quid inde? (18 Verse; vgl. Hauréau, Notices et Extr. II, 84).
61^{v}: 12 Sprüche.
67^{r}: 9 Sprüche.
67^{v}: Multi sunt prespiteri (52 Verse; Ausgabe v. Fr. Novati, Studi medievali I, 477—482).
70^{r} u. 80^{v}: Deutsche Lieder mit Melodien.
(Vgl. F. W. Roth, Roman. Forsch. VI, 259 f.)

K = **München,** Hofbibl. Clm. 7977 (aus Kaisheim) saec. XIII, fol. 161^{r}—172^{v}: Incipiunt quedam proverbia | uni-

[1] Manche derselben stammen, wie ich nachträglich gesehen, aus dem Jocalis, den Hugo von Trimberg in seinem Registrum auctorum, Vers 887, erwähnt.

[2] S. Anzeiger f. Kunde der deutsch. Vorzeit, XX (1873), 255 bis 258; Jac. Werner, Beiträge zur Kunde der lat. Liter. des M.-a. (1905), p. 28 f.; Carlo Pascal, Letteratura lat. medievale (1909), p. 108 f.

[3] S. Carmina bur., p. 43 f.; Franc. Novati, Carmina medii aevi (1883), p. 40 ff.; Werner, Beiträge, p. 32 f.

versorum Philosophorum versifice. (Mit Angabe der Autoren.) Darin an zwei Orten (fol. 163r und 171v: Proverbia) Sprichwörter, die, wie E. Voigt, Zeitschr. f. d. Altert. 30, 352, nachwies, aus den sog. Proverbia Heinrici ausgezogen und in Müllenhof u. Scherer, Denkmäler³, XXVII, 2, als cod. E bezeichnet sind. Die erste Sammlung (14 Verse) ist offenbar aus einer Handschrift geflossen, die mit der dort als B bezeichneten nahe verwandt war; die zweite (16 Verse) scheint mehr mit A zu stimmen.

P = Paris, BN. Lat. 6765, saec. XII. ex. Hauréau (Notices et Extr. de quelques mscr. Latins I [1890], 302—324) hat daraus Verse des Serlo von Wilton herausgegeben, aber den zweiten Teil als wenig wertvoll erklärt. Die Handschrift enthält fol. 64—71 unter dem Titel Versus proverbiales ad opus h (folgt Rasur) 189 Sprüche in 69 Gruppen und eine große Anzahl von Versen aus Ysengrimus, der Aulularia des Vitalis und aus Claudianus. Die Ysengrimusexzerpte sind mit keiner der von Voigt (Ysengrimus, p. IX bis XV) unter n — f besprochenen Exzerpthandschriften verwandt. Dagegen zeigen die Sprüche große Verwandtschaft mit den Proverbia magistri Serlonis, die P. Meyer, Archives des missions, 2e série III, 170—179 aus Oxford, Digby 53, fol. 8—10, herausgegeben hat, und wozu E. Stengel „Die beiden Sammlungen altfranzösischer Sprichwörter in der Oxforder Handschrift, Rawlinson C 641" (Zeitschr. f. französ. Sprache u. Lit. 21I [1899], S. 1—21) Nachträge gegeben hat.

Sch = München, Hof- u. Staatsbibl. Clm. 17142 (aus Scheftlarn) saec. XII. ex. Wattenbach hat hieraus im Anzeiger f. Kunde d. deutsch. Vorzeit, NF. XX (1873), sp. 217 bis 221 „Sprichwörter" und in Sitzungsber. der k. bayer. Akad. d. Wiss., philos.-philol. Kl. 1873, S. 710—747, andere Verse herausgegeben und die Handschrift näher beschrieben. Die 168 Verse, die ich ausgezogen habe, finden sich zerstreut auf fol. 93—114.

SG = S. Gallen, Stiftsbibliothek 841, saec. XV (1462) Papier.

S. 3—58. Alanus in proverbiis mit Kommentar.

S. 65: Schreiberspruch:

Item das bůch haut ⟨ein⟩ änd,
got dem schriber den ewigen segen send.

Laus deo patri 1462.
O scriptor cessa! ⟨quoniam⟩ manus est tibi fessa;
Tres digiti scribunt, sed totum corpus laborat.
O Mari⟨a⟩ poli, scriptorem relinquere noli.

S. 155—159: Phisiologus . . . Theobaldi: Tres leo naturas . . . S. 190—197: 77 lateinische mit deutschen abwechselnde Sprüche und Sprichwörter.

Darunter sind manche Verse, die in der von Fr. Weinkauff im Anzeiger für Kunde der deutsch. Vorzeit, NF. XXIV (1877), Sp. 182—184 herausgegebenen Sammlung des Clm. 4408, saec. XV, fol. 150, vorkommen.

Die gewöhnliche Form dieser Sprüche ist der Hexameter und das Distichon, und zwar meist mit ein- oder zweisilbigem[1] Reim. Von den zahlreichen Formen der Hexameter, die Wilh. Meyer in Gesammelte Abhandlungen zur mittellat. Rythmik (1905) I, p. 79—97 zusammengestellt hat, sind nur wenige in diesen Versen verwendet worden, da die allzu künstlichen Formen ihrem einfachen volkstümlichen Inhalt nicht gut anstehen würden.

Unter den Zweizeilern finden wir: versus Leonini: A 6, 14 usw.; versus caudati: A 23, 65, 130; B 16 usw.; versus collaterales: A 40, 53 usw.; versus unisoni: A 9, 106; B 27 usw. dactylici disiuncti: O 47; tripertiti dactylici: O 65; trinini salientes: P 13.

Elision (A 137) und Hiatus erscheinen sehr selten: — m vor Vokal gilt als Konsonant. Dagegen findet sich in der Zäsur oft Verlängerung einer kurzen Silbe; auch prosodische Verstöße sind nicht selten; z. B.: rarŏ O 90, P 2, Q 209; vōlunt P 25; sĕpe V 34.

Die Reime sind nicht immer ganz rein: z. B. A 69: . . . non do: . . . mundo; C 5: antiquos: amicos; O 9: iacet: marcet.

Zürich, den 6. Dezember 1911.

Jakob Werner.

---

[1] Über das Aufkommen des zweisilbigen Reimes schreibt Ekkehart IV. in den Noten zu seinem Prolog (V. 94) zum Liber benedictionum (herausgeg. von J. Egli, 1909) an den Trierer Abt Johannes: Propter consonantiam duplarum plerumque syllabarum, ut monuisti, minus potenter inquiens concinnari per unam.

Verzeichnis der Abkürzungen.

Aesop = Anonymus Neveleti (Altfranzös. Bibliothek V, Lyoner Ysopet, herausgeg. von Wendelin-Foerster, 1882).

B, **Ba** = Codex der Universitätsbibliothek Basel, A XI, 67 (s. S. IV).

Beb. = Heinrich Bebel's Proverbia germanica, bearb. von W. H. D. Suringar, 1879.

D = Codex der Hofbibliothek Darmstadt, Nr. 2225 (s. S. V).

F. r. = Egberts v. Lüttich Fecunda ratis, herausgeg. u. erkl. von Ernst Voigt, 1889.

Freidank = Freidanks Bescheidenheit, latein. u. deutsch veröffentlicht von Rob. Joachim (N.-Lausitz. Magazin 50 [1873], 214—334).

G = Florilegium Gottingense (a. 1361) von Ernst Voigt (Rom. Forschungen III, 281—314).

K = Codex der Hof- und Staatsbibliothek München, Lat. 7977 (s. S. V).

O = Florileg von S. Omer von Ernst Voigt (Rom. Forschungen VI, 557—574).

MSD = Denkmäler deutscher Poesie und Prosa, herausgeg. von K. Müllenhoff und W. Scherer, 3. Ausgabe von E. Steinmeyer, N., 1892, Bd. I, Nr. XXVII 2, Sprichwörter.

P = Codex der Bibliothèque nat. Paris, Lat. 6765 (s. S. VI).

Palp. = Palpanista Bernardi Geistensis (Herr Dr. Hans Richter in Gütersloh bereitet eine neue Ausgabe vor).

Pr. c. = Proverbia communia (Horae belgicae ed. Hoffmann v. Fallersleben IX), 1854.

R = Proverbia Rustici von E. Voigt (Rom. Forschungen III, 633—641).

Sch = Codex der Hof- und Staatsbibliothek München, Lat. 17142 (s. S. VI).

SG = Codex der Stiftsbibliothek St.-Gallen 841 (s. S. VI).

SP = Sententiae proverbiales de moribus; cum interpretatione germanica denuo selectae et auctiores editae. Bas. Oporin ⟨1568⟩. Bearbeiter ist (B[runo] S[eidelius]).

Zach. = Proverbia rusticorum mirabiliter versificata; (latein. u. französisch) herausgeg. von J. Zacher (Zeitschr. f. d. Altertumskunde XI [1856], 114—144).

Zing. = Die deutschen Sprichwörter im Mittelalter, 1864.

a

1. A bove maiori discat arare minor. (Ba 29)
2. A cane non magno sepe tenetur aper. (Ba 26)
3. A cornice lupus turbabitur inveteratus. (SG 54)
4. A male debente licet accipiatur avena! (SG 19)
5. A peiore rota semper sunt murmura mota. (Ba 78)
6. A pice tangeris vel eam tanges, maculeris;
   Nam pix te tangit, meretrix te crebrius angit. (B)
7. A pice tractata manus efficitur maculata. (Ba 93)
8. A quo dormitur, dum per densum nemus itur,
   Dum sompnus capitur, facies cito fronde feritur. (B)
9. A te queratur medium, nimium fugiatur! (Ba 94)
10. Ablue, pecte canem! canis est et permanet idem. (Ba 8)
11. Absint offense, cum fit celebratio mense. (Ba 59)
12. Absit ditari, qui se vult mente beari. (Ba 64)
13. Absit honor trinus: languentis sessio, primus
    Jactus lusorum, quoque processus seniorum. (B)
14. Absit rixa iocis, sed pelle iocosa iocosis! (Ba 37)
15. Absque dolo verum verbum proferre labora! (Ba 47)
16. Absque labore gravi nequeunt consueta repelli. (Ba 60)
17. Absque labore gravi non possunt magna parari. (Ba 11)
18. Absque metu crescens privatur honore senescens. (Ba 22)
19. Absque timore tuos noli dimittere servos! (Ba 15)
20. „Accipe! sume! cape!" sunt verba placencia
    cuique. (Ba 100)
21. „Accipio, non do"; mos est talis modo mundo. (Ba 119)
22. Acquiri pomo non est constantis amici,
    Ac ovo perdi solet inconstantia dici. (B)

---

1 Aesop 50, 10. — 2 Ovid. Rem. 422. — 3 conturbabur SG. Vgl. Beb. 220; Zing. 179. — 4 malo SG; licet ut SG. Vgl. Anz. f. Kde. d. dt. Vorz., NF. 24, 182, Nr. 3. — 5 Vgl. Fec. r. I, 287; Zacher 238. — 7 nach Sirach 13, 1. Vgl. Fec. r. I, 117; Ruodlieb V. 456; Arnulf 370; Beb. 347. — 10 = R 11; Freidank 1746. Vgl. Fec. r. I, 95. — 11 = SP. — 13 fast = G 217; quoque = et. — 14 Absint Ba. — 22 = G 21.

23. Actibus et verbis, homo, tu quicumque superbis,
Hoc retine verbum: frangit deus omne superbum. (B)
24. Acuit ingenium vinum moderamine sumptum,
Absque modo sumptum perdit cum robore sensum. (B)
25. Ad duo qui tendit, nec unum nec duo prendit. (Ba 70)
26. Ad facinus duplex non sufficit ultio simplex. (Ba 10)
27. Ad fora qui stultus venit, hic stultus redit inde. (Ba 39)
28. Ad lucrum mores multi sunt, non ad honores. (Ba 58)
29. Ad mala queque viam mox sola superbia prebet. (Ba 48)
30. Ad mare collatus merito fit dives avarus. (Ba 106)
31. Ad mel deductus ruptis est auribus ursus;
Non nisi prerupta voluit discedere cauda. (Sch 118)
32. Ad mensam dum quis sedeat, nil turpe loquatur!
Sed mense semper honor ingens exhibeatur! (B)
33. Ad silvas unctus vadit sine murmure currus. (Ba 70)
34. Ad vada temptanda primo stulti statuuntur. (Ba 108)
35. Ad vidue causas, rex, aures non gere clausas!
Erige veraces! falsos depelle procaces! (B)
36. Ad vite metas tua dum pervenerit etas,
Ut bona grana metas, dona beata petas! (B)
37. Adam primus homo dampnavit secula pomo. (Ba 1)
38. Adam, Sampsonem, Lod, David, si Salemonem
Femina decepit, quis modo tutus erit? (B)
39. Addat corrigiam, si quis dat calciamentum. (Ba 110)
40. Addiscit sapiens, quia se putat insipientem;
Negligit insipiens, quia se putat esse scientem. (B)
41. Advolitans verno sub tempore gaudet yrundo. (Sch 90)
42. Ede tua magnus, aliena sis velut agnus. (Ba 69)
43. Edificamentum non est in amore potentum;
Gracia magnatum nescit habere statum. (B)
44. Edificans habet artifices prope conpita plures. (K 24)
45. Egro sanante manet idem qui fuit ante. (SG 77)
46. Equore quot conche, tot sunt in amore dolores. (Ba 8)

---

23 fast = G 24. — 26 MSD 4 (V. 55) = SP. — 27 Vgl. Beb. 473. — 28 = SP. — 29 vitam Ba. — 32 = G 25. — 34 Vgl. Beb. 288. — 35 = G 301; Vers 1 auch Ba 41. — 36 = G 300. — 37 = SP. — 38 SG 462 (a. 1510): . . . et Salamonem, | Vergilium summum, Arestotelem arte profundum | F. d.: quis nunc evadere posset (Codex: potest)?. — 40 = G 22. — 43 Vers 1 auch Ba 22 ohne in. — 45 ille qui SG.

47. Es, quodcumque rubet, non credas protinus aurum. (Ba 40)
48. Estas, cum mandat deus, ut quit hiemps pluviam dat. (P 20)
49. Estimat esse parum sibi, quidquid habet cor avarum. (Ba 66)
50. Etas amentem probat et ratione carentem. (Sch 22)
51. Affectus mentis operum liquet experimentis. (Ba 13)
52. Affectus mentis pateat tibi multa volentis;
Nam dantis votum modico censu valet amplum. (Sch 167)
53. Affert afflicta veniam, culpam caro leta. (Ba 113)
54. Affirmant multi, custodia quod mulierum
Nil valeat; stulti nolunt perpendere verum. (B)
55. Alea, vina, Venus; tribus hiis sum factus egenus;
Hec tria qui poterit spernere, dives erit. (B)
56. Ales invalidis timida petit aera pennis. (Sch 121)
57. Alga nimis crescit vilis, rosa crescere nescit. (Ba 65)
58. Allicit in fluvium, non mergit amicus in illum. (Sch 43)
59. Alta petens temere cito se dolet yma tenere. (Ba 13)
60. Alter rixatur de lana sepe caprina. (Ba 88)
61. Altera mens asini; mens altera qui regit illum. (Ba 101)
62. Alterius dampnum nullum moveat tibi risum! (Ba 20)
63. Alterius lucra dolet invidus ut sua dampna. (Ba 34)
64. Alterius mortem noli tibi ponere sortem! (Ba 62)
65. Alterius non sit, qui suus esse potest. (Ba 4)
66. Alterius oculo caveat depellere labem,
Qui solet in proprio sibi lumine tollere trabem. (B)
67. Alterius penis est castigatio lenis. (Ba 77)
68. Alterius plausu plaude, dolore dole! (Ba 36)
69. Alterius scabiem non dolet alter homo. (Ba 66)
70. Amisit mores do, das; periere datores;
„Accipio, non do!“ talis mos est modo mundo. (B)
71. Amissum quere! partum rege! doctus habere! (Ba 107)
72. Amittit totum, qui mittit ad omnia votum. (Ba 63)

47 = Fec. r. I, 121; vgl. Beb. 324. — 48 quid P. — 49 = SP. — 51 = SP. — 52 Affectū Sch; corr. Wattenbach. — 55 fast = G 18; Hauréau, Notices et Extr. IV, 287. — 58 Adducit Sch. — 59 Vgl. Fec. r. I, 428. — 60 aus Hor. epist. I. 18, 16. — 65 quis Ba; aus Aesop 21b, 22. — 67 = SP. — 68 = Matthaeus Vindoc. Tobias 686. — 70 = Ba 118 f. — 72 = Zach. 69b. Vgl. Beb. 304 u. 452.

73. Amne canem mina; grates aget ira canina. (P 83)
74. Amnis et annus abit, semper sapiencia stabit. (Ba 5)
75. Amphora Neptunum tempus comitatur ad unum. (Ba 99)
76. Amfora sub veste numquam portatur honeste. (Ba 45)
77. Amphora trans sepem data, si redit, aptat amorem. (Ba 109)
78. Amphora trans septa porrecta, secunda recepta,
Dicitur officium compatris esse bonum. (B)
79. Angelicus iuvenis senibus sathanizat in annis. (Ba 55, SG 64)
80. Angelus est iuvenis, demon labentibus annis. (Sch 91)
81. Angelus in puero fit Sathan in senio. (Ba 46)
82. Angulus hoc monstrat, quando nequam male purgat. (Ba 9)
83. Anno cura datur; tamen una dies operatur. (P 55, K)
84. Anser cernebat fluvium magis et sitiebat. (Sch 72)
85. Ante dei vultum nichil umquam transit inultum. (Ba 71)
86. Ante fidem socii noscas, quam te sibi iungas! (Ba 33)
87. Ante fores munda raro diffunditur unda. (Ba 56)
88. Ante fores stantem fastidit egenus egentem. (Ba 76)
89. Ante suas edes semper canis est animosus. (Ba 57)
90. Ante volare cave, quam procrescant tibi penne! (Ba 114)
91. Antiqua veste pauper vestitur honeste. (Ba 103)
92. Anxietas veterem trotare facit mulierem. (Ba 74)
93. Anulus ex vitro vitreo debetur amico. (K 11)
94. Anxietate fides nitet, in fornace metallum. (Ba 75)
95. Aptius ad currus omnis bos assolet ire,
Quam bovis ad stabulum soleat decurrere plaustrum. (Sch 114)
96. Arbor adoretur, umbram que ferre videtur. (Ba 117)
97. Arbor iniqua bonos nescit producere fructus. (Ba 91)
98. Arbor non statim, sed sepe cadit feriendo. (Ba 98)
99. Arbor per primum nequaquam corruit ictum. (Ba 2)

---

77 = G 207c. — 79 senibus fehlt SG. — 82 = MSD 9 (V. 31). — 83 Annua K. — 85 = SP. — 87 in Sch: Ante fluens munda . . .; vgl. Beb. 254. — 88 Vgl. MSD 172 (V. 17) pro foribus . . . — 89 Vgl. Beb. 312; Prov. Comm. 313. — 92 Vgl. Zach. 2. — 93 = MSD 7. — 96 Vgl. Beb. 298. — 99 = MSD 11 (V. 23) = SP.

100. Arbor queque bona producit dulcia poma. (Ba 115)
101. Arbor sit qualis, fas est cognoscere malis. (K 13)
102. Arbor ut ex fructu, sic nequam noscitur actu. (Ba 3)
103. Arbore de dulci dulcia poma cadunt. (Ba 61, K)
104. Arbore fructifera plus crescit vana mirica. (Ba 104)
105. Ardea culpat aquam, cum nesciat ipsa natare;
Sic malefacta sua novit piger attenuare. (B)
106. Ardea fert secum, quocumque volaverit, anum. (Ba 7)
107. Argue consultum, te diligit; argue stultum,
Avertit vultum, nec te dimittit inultum. (B)
108. Arguitur pauper, quando loquitur sapienter;
Illud servatur, quod dives inutile fatur. (B)
109. Armati nudum non privant quatuor unum. (D 16)
110. Arrident messi, qui mittunt semina fessi. (Ba 42)
111. Ars animos frangit et fortes diruit urbes. (Ba 5)
112. Ars compensabit, quod vis tibi magna negabit. (Ba 79)
113. Ars consuet dominum sepe iuvare suum. (Ba 84)
114. Ars hominis magnum superat studiosa periclum. (Ba 85)
115. Arta probat medicum res et manifestat amicum. (Sch 164)
116. Artem secteris, quamvis opulentus haberis;
Ars manet, ars durat; fortuna recedere curat. (B)
117. Artes per partes, non partes disce per artes. (Ba 97)
118. Artibus indigeat, qui vulpem vulpe cathenat. (SG 462 [a. 1510], f. 22r)
119. Aspera portet apum, qui dulcia sugit earum. (Ba 69)
120. Asperius nichil est humili, dum surgit in altum. (Ba 14)
121. Assatura macra, de qua nil pingue resudat. (Ba 18)
122. Assumat gladium, quicumque lupo sociatur;
Sumat consilium, cui providus insidiatur. (B)
123. Astu vincit homo cuncta creata solo. (Ba 95)

---

100 = SP. — 101 = MSD 12. — 102 = SP. — 103 = Pamphilus 350 = Albertus Stad. Troilus VI, 330. — 104 = MSD 10 (V. 100); vgl. Beb. 368. — 105 Vers 1 auch Ba 27 (aquas) und Prov. c. 664; vgl. Beb. 495 und MSD 13. — 106 Vgl. Fec. r. I, 484. — 107 vel sic über nec B = G 23 = SP. — 110 = G 259 I; aus Bernardus, Palpanista. — 111 nach Pamph. 83. — 112 = SP. — 113 nach Pamph. 12. — 114 nach Pamph. 469. — 116 Vers 2 = Ba 54 = SP. — 119 = MSD 14 (sugat); vgl. Fec. r. I, 108. — 120 aus Claudian. in Eutrop. I, 108. — 121 Vgl. Prov. c. 675. — 122 Vers 1 = Ba 31; concilium B.

124. Atque voluptates commendat rarior usus. (Ba 89)
125. Attendit sapiens, quid quomodo quando loquatur;
Profert insipiens subito quidquid meditatur. (B)
126. Attenuat studium libertas magna scolarum. (Ba 105)
127. Attribuit criste gallus, quod non habet in se. (Sch 148)
128. Auca petit Bachum mortua, viva lacum. (Ba 111)
129. Aucam, qui girat collum, de iure requirat. (Ba 90)
130. Audaces fortuna iuvat non omnibus horis. (Ba 19)
131. Audacter puer expresse sua verba loquatur!
Nam sic auditus merito doctus reputatur. (B)
132. Audentes sepe sorsque Venus⟨que⟩ iuvant. (Ba 87)
133. Audi doctrinam, si vis vitare ruinam,
Quisquis eris, qui credideris fidei mulierum. (B)
134. Audio sic dici: „dando retinentur amici". (Ba 28 u. 40)
135. Aufert os canibus canis unus sepe duobus. (Ba 16)
136. Augmentat vicia diversa superflua gaza. (Ba 112)
137. Aure lupi visa sequitur certissima cauda. (Ba 38)
138. Aures silva, oculos campi dicuntur habere;
Ergo loqui caute decet aut omnino tacere. (B)
139. Aureus ut cacabus sit, vult argenteus uncus. (Sch 92)
140. Auro quid melius? iaspis; quid iaspide? virtus;
Quid virtute? deus; quid deitate? nichil. (B)
141. Auro quid melius? iaspis; quid iaspide? sensus.
Quid sensu? racio; quid racione? nihil. (K)
142. Auro sit tibi par, licet exiguus, proprius lar. (Ba 116)
143. Aurum, quod reperit stultus, discretus habebit. (Ba 21)
144. Aut brevis aut nullus sit sompnus meridianus. (Ba 25)
145. Aut nimis aut nichilum non est laudabile multum. (Ba 96)
146. Autumat hoc in me, quod novit perfidus in se. (Ba 17)

---

1. Balnea cornici non prosunt nec meretrici. (Ba 20)
2. Baltea laxabis, ad mensam quando meabis. (Ba 1)

---

124 nach Juvenal. XI, 208. — 127 crister Sch. — 131 = G 14; Audactus B. — 133 Vers 1 = Ba 30 = SP. — 134 = Hervieux, fab. lat. V, 498. — 137 Vgl. Fec. r. I, 193. — 138 Vgl. Fec. r. I, 93f.; Beb. 102. — 139 = MSD 17; si Sch. — 140 = G 299. — 142 Vgl. Beb. 453; G 98 mit Voigts Anmerkung; Prov. c. 336. — 143 Vgl. Freidank 1472f.

1 = SP = G 103[I]; vgl. Fec. r. I, 63; Mone, Anz. IV, 363. — 2 = G 302[I].

3. Basia fert meretrix iuveni non propter amorem. (Ba 23)
4. Basia sepe damus pueris nutricis amore. (Ba 2)
5. Basiat armigerum femina propter erum. (Ba 6)
6. Belial antiquus, caro lubrica, mundus iniquus:
Hos tres qui poterit vincere, salvus erit. (B)
7. Bella movent mures, ubi murilego caret edes. (Ba 16)
8. Bestia crudelis est cor prave mulieris. (Ba 17)
9. Bestia queque suos natos cum laude coronat. (Ba 7)
10. Bifrontem Janum fieri non iudico vanum. (Ba 29)
11. Birrum sole feras; licet, est si nimbus, omittas. (K 15)
12. Bis duo notavi, que non possunt revocari:
Virginitas, tempus, dictum verbumque iuventus. (B)
13. Bis non spondebis, quod tu prestare valebis. (Ba 5)
14. Bleso sermone plebs gaudet plus racione. (Ba 27)
15. Blandicie fallunt homines et dulcia verba. (Ba 22)
16. Blandicie poterunt mentem revocare bonorum,
Sed per supplicium mens est revocanda malorum. (B)
17. Blandos et mites homines, tibi consulo, vites! (Ba 4)
18. Blandus adulator numquam fit verus amator. (Ba 8)
19. Blandus sermo datur canibus, dum pretereatur. (Ba 21)
20. Bos ad aquam ductus non vult potare coactus. (Ba 12)
21. Bos appellatur fatuus, quocumque ligatur. (Ba 28)
22. Bos bos dicetur, terris ubicumque videtur. (Ba 24)
23. Bos cornu capitur, sed homo sermone tenetur. (Ba 25)
24. Bos fenum comedit, cum pectoris ira recedit. (Ba 13)
25. Bos mugiens multum dat lactis ab ubere parum. (Sch 27)
26. Bostar post furtum non prodest claudere multum. (Ba 26)
27. Brumales tenebre, favor aule, cor muliebre
Sicut vertebre sunt in vertigine crebre. (B)
28. Bufo curetur; iam bufo luna videtur. (P 109)
29. Bufonem cura; fiet te iudice luna. (P 108)
30. Bursa carens ere nequit inter vina sedere. (Ba 19)

---

4 Vgl. Beb. 424. — 8 = Othloh. — 9 Vgl. Beb. 439. — 11 Bis aus Hic corr. B. — 12 = SP. — 13 = SP. — 16 = G 26; Vers 1 auch Ba 3 mit Variante: vel inflectere corda piorum. — 19 = R 30; vgl. O 29; preteriatur Ba. — 20 Vgl. Fec. r. I, 42. — 22 Vgl. Beb. 296. — 25 Die prosodischen Fehler lassen die ursprüngliche prosaische Fassung Bos mugiens multum dat lactis parum noch erkennen. — 30 = SP.

31. Bursa tibi plena nichil est, si mens sit egena. (Ba 10)
32. Bursam diligimus, in qua nummos fore scimus. (Ba 18)
33. Bustum cum cernis, cur non mortalia spernis? (Ba 9)

C

1. Cecat amor mentes ac interdum sapientes. (Ba 115)
2. Celum non mores mutat, qui trans mare currit. (Ba 117)
3. Calcius ungatur ut sepe bovinus oportet. (Ba 135)
4. Caldaris antiqui tactu niger efficieris. (Ba 121)
5. Calles antiquos serva veteres et amicos! (Ba 13)
6. Campo dum seritur modicum, modicum reperitur. (Ba 66)
7. Cantat avis quevis, sicut rostrum sibi crevit.
Turpia verba refert, cui talis mos inolevit. (B)
8. Cantores et scriptores, pulchras mulieres
Hos facit instabiles vox, manus et facies. (B)
9. Cantus presbiteri faciunt solempnia sciri. (Ba 148)
10. Capit iter tutum vacuus non dando tributum. (Ba 143)
11. Captivo longus breve tempus creditur annus. (Ba 6)
12. Carcere detentus miser est, procus est opulentus. (Ba 153)
13. Carnibus est dignus ⟨is⟩ qui mandit olus. (Ba 78)
14. Carpit equus stramen non, quando datur sibi gramen. (Ba 47)
15. Cartam vel cistam non inspicias alienam! (Ba 100)
16. Carum nemo putet, cuius presencia putet. (Ba 96)
17. Caseus ante cibum cibus est, sed post medicina. (Ba 169)
18. Casibus ambiguis fortuna volubilis errat. (Ba 38)
19. Casibus in gravibus est implorandus amicus. (Ba 53)
20. Castiga stultum: te stultus vituperabit;
Corrige prudentem: te prudens semper amabit. (B)
21. Castus et incestus distant ut frigus et estus. (Ba 180)
22. Catte progenies discit comprendere mures. (Sch 34)
23. Cattorum proles bene discit prendere mures. (SG 60)

---

2 nach Hor. Ep. I, 11, 27; vgl. Palpanista 502. — 3 MSD 20 (V. 35) Calceus = G 33[1] = Mone, Anz. VII, 505; vgl. P. com. 575. — 5 = G 29[1] = SP; vgl. Fec. r. I, 190; MSD 21 (c. 47). — 7 Vers 1 auch Ba 52: SP: ... collum ... — 10 Capit ist falsch (Fecit oder Coepit?). — 11 magnus ändert am Rande Ba. — 13 is fehlt Ba. — 20 Castigas B. — 23 Kathi pr. b. discunt SG; vgl. Fec. r. I, 335.

24. Cattus amat piscem, sed non vult tangere flumen. (Ba 35)
25. Cattus cum mure, gallique duo simul ede
et glotes bine sistunt raro sine lite. (B)
26. Cattus dormitans et clerus cantica vitans
Et mola stans vacua tibi dant mala lucra. (SG 72)
27. Cattus sepe satur cum capto mure iocatur. (Ba 37)
28. Caulibus occasu caret horti venditor ortu. (K 14)
29. Cautus sero fuit, post vulnera qui sibi cavit. (Ba 182)
30. Cedas sepe pari, quamvis nequeas superari!
Hoc ideo dico, quia sic fit amicus amico. (B)
31. Cedere maiori non est pudor inferiori. (Ba 17)
32. Cedit avi dampnis nidus novus omnibus annis. (Ba 161)
33. Cedit cognatus, dum stat comes ere paratus. (Ba 113)
34. Census dando perit; dando sapiencia crescit. (Ba 18)
35. Cernitur in mundo nullus, qui dicat: habundo. (Ba 79)
36. Cernitur uberior prope fontem quelibet arbor. (Ba 34 = 138)
37. Cervi cauda brevis male velat posteriora. (Ba 106)
38. Cessas quando dare, mulier sic cessat amare. (Ba 46)
39. Cesset in alterius oculo reprehendere labem,
Qui solet in proprio lumine ferre trabem. (B)
40. Cimba cani detur: latrabit, uel egredietur. (P 82)
41. Cinge caput lauro, gemmis tege corpus et auro:
Qui fueras pridem remanebis rusticus idem. (B)
42. Clamat ocellus: „amat!“ „dolet hic“ manus anxia clamat. (P 80)
43. Clara dies Pauli largos fructus notat anni;
Si nix vel pluvia, designat tempora cara;
Si fuerint nebule, pereunt animalia queque;
Si fuerint venti, generantur prelia genti. (B)
44. Clauditur incestis celestis ianua regni. (Ba 4 = 181)
45. Claudus eget baculo, cecus duce, pauper amico. (Ba 116)
46. Clerice, dipticam lateri ne dempseris umquam!
Vox audita perit, littera scripta manet. (B)

---

26 Est mola vacua stant dant SG. — 27 = SP. — 28 MSD 22 (a b c): caret orti K. — 30 = G 313; Vers 1 auch Ba 58: possit. — 31 = SP. — 34 = MSD 23 (V. 76). — 36 = SP. — 38 meretrix, darüber mulier Ba. — 39 = G 97. — 40 ut P. — 41 = G 117. — 43 = SP. — 46 Vers 1 Ba 129: dicticam; aus Abbo, bell. Paris III, 1: dipticas.

47. Clerice! nullus eris, si Parisius pacieris
Defectus eris; plus loquor: immo peris.
Si socios queris, ipsos turbare videris;
Cura morderis, discere nil poteris.
(Cod. Turic. C. 165, s. XIV [1345], fol. 72r)
48. Clerice, tolle moras, ne perdas temporis horas!
Quisque potest rebus succurrere, nemo diebus. (B)
49. Clericulus pulsat, meretrix copulat, coquus assat,
Dum plus officio nil valuere suo. (B)
50. Clericus absque libris est tamquam miles inermis. (Ba 114)
51. Clericus ad bella pronus, lasciva puella,
Marcius in flore: caret horum finis honore. (B)
52. Clericus et laicus sibi semper sunt inimici. (Ba 54)
53. Clericus id cantat, quod scit, licet ampla sit ara. (Ba 95)
54. Clericus in libris, miles censetur in armis. (Ba 10)
55. Clericus indoctus non est crudus neque coctus. (Ba 97)
56. Cogetur nemo munus habere meum. (Ba 90)
57. Cogit ieiunum musare fames bene tractum. (Ba 65)
58. Cogitur ad lacrimas oculus, dum cor dolet intus. (Ba 105)
59. Collige de multis: grandis acervus erit. (Ba 87)
60. Colloquium, visus, contactus, basia, risus;
Hec faciunt sepe te ludere cum muliere. (B)
61. Collum curvatur villani, quando rogatur;
Sed tunc letatur, cum verberibus saciatur. (B)
62. Commater dantis manui manus accipientis. (K 16)
63. Commemoraverunt incommemorabilia,
Pretermiserunt commemorabilia. (P 160f.)
64. Commoda qui sacrat, stolida sibi dona rependat. (Sch 12)
65. Commoda si queris, ne principibus socieris! (Ba 11)

---

49 coqus B. — 51 = G 15. — 52 Vgl. G 27. — 53 Vgl. Fec. r. I, 224; Prov. comm. 94; Ysengr. IV, 323. — 56 = Ovid. P. III, 6, 58. — 57 ieiunium B. — 59 Nach Ovid. Rem. am. 424. — 60 B hat nach basia noch vultus. — 61 Vers 1 auch Ba 131; vgl. Prov. comm. 106; Sent. prov. Beb. 13. — 62 dantis fehlt K; MSD 25 (a c d). — 65 = SP.

66. Commovet arboreos venti violentia ramos. (Sch 154)
67. Commutando locum non mutant poma saporem,
Nec valet innatum desistere femina morem. (Ba 2)
68. Compar amat similem; quod amatur, amabit amantem. (K 20)
69. Compatris officio crebro licet oscula iungi;
Sed non hospicio decet eius sedulo fungi. (B)
70. Compescas os ipse tuum, ne prava loquatur. (Ba 5)
71. Compita scrutari ville noctuque vagari,
Ut pugil armari fore dico turpe scolari. (B)
72. Concipit effectus varios super omnia pectus. (Ba 64)
73. Concipit ingentes animos fiducia forme. (Ba 68)
74. Concutit ostiolum, qui nil meditatur agendum. (Sch 123)
75. Concutitur vento leni fluvialis harundo. (Sch 89)
76. Condita decrescit, vulgata sciencia crescit. (Ba 75)
77. Congaudere novis rebus solet, ut puto, quivis. (Ba 99)
78. Congregat in messe, quod habet formica necesse. (Ba 72)
79. Conservans habitum, dum vult, dabit ille cupitum. (Ba 67)
80. Consilio facta non penitet esse peracta. (Ba 78)
81. Consiliis fidi mens dulcoratur amici. (Sch 63)
82. Consonus esto lupis, cum quibus esse cupis. (Ba 147)
83. Consolator heri, bonus assatorque capeti,
Plumarum lector manet ede diutine rector.
Wer kan hern troesten ind voys doiche roesten,
Ind kan wedern lese, de sal lancge by hoyve wesen. (B)
84. Consortes similes querit cum paupere dives. (Ba 21)
85. Constat onerosum semper fore luxuriosum. (Ba 62)
86. Consulit ignava semper generatio prava. (Ba 83)
87. Consulo, quod pauper locupleti ne societur. (Ba 175)
88. Consuluisse volunt frustra, qui credere nolunt. (P 183)
89. Consumit flatum flans in fornacis hiatum. (Sch 26)

---

67 = G 31; 1 = MSD 90 (V. 48) Inmutando; Mone Anz. VII, 505; B am oberen Rande noch ÷ Nec mutare valet innatum femina morem (wie V: Non . . .). — 68 = MSD 26. — 70 Nach Facetus Ethica 183. — 76 = SP. — 80 = SP. — 81 Consuliis Sch; dulcoratur mens Sch. — 82 = SP. — 87 = Freidank 1408.

90. Contentum modico sapientem vivere dico. (Ba 103)
91. Contempnit dominum, male qui tractat sibi servum. (Ba 157)
92. Conteritur ferrum, lapides tenuantur ab usu. (Ba 89)
93. Contingit fieri non hodie, quod heri. (P 38)
94. Contra vim mortis non est medicamen in hortis. (Ba 14)
95. Convivas paucos postulat esca brevis. (P)
96. Copia nummorum trahit ad se corda virorum. (Ba 102 = 167)
97. Cor dare contritum sepe solet themetum. (B 107)
98. Cor habet elatum plus quam decet omne pusillum. (Sch 149)
99. Cor non affectat, quod non oculi nota spectat. (P 1)
100. Cor non fervescit super hoc, quod visio nescit. (Paris lat. 8433, f. 86v)
101. Cor non sollicitat illud, quod visio vitat. (Paris lat. 8433, f. 86v)
102. Cor non tristatur pro re, cum non videatur. (P 56)
103. Cor prope letatur, quod amat longe speculatur. (P 99)
104. Cordi non carte tradas, que noveris arte,
Ne, cum carta cadat, tecum sapiencia vadat. (B)
105. Cordi raro datur, oculo quod raro notatur. (P 3)
106. Cordis secretum non noverit omnis amicus. (Ba 27)
107. Cornicem lotam crebro non aspicis albam. (Sch 102)
108. Cornix mater ait pullo: si forte lapillum
Quisquam tollit humo, fugias velocius illum. (B)
109. Corpore subtilis animi solet esse sagacis. (Ba 27)
110. Corporis est oculus ad cordis pronus amorem
Et manus ad subitum subito collapsa dolorem. (B)
111. Corrigiam brevius quis de cute sumit alius? (P 65)
112. Corrigias corio latas damus ex alieno. (K)
113. Corripitur lente puer hospite limen habente. (Ba 111)
114. Corrumpit mores mendax et perdit honores. (Ba 51 = 126)
115. Cras poterunt fieri pessima, sicut heri. (Ba 60)

---

94 = SP. — 104 G 306: . . . credas . . . | Quod si carta . . . — 105 = G 169 II. — 107 Vgl. Fec. r. I, 271; Beb. 245. — 112 Ba 49: longas; vgl. Fec. r. I, 271; Beb. 245. — 115 = Pergama flere 36; auch G 134 II.

116. Cras! cras! cras, dicit reprobus, de crimine surgo
Donec cras! cras! cras! nox sibi claudit iter. (B)
117. Cras! semper clamat, qui bona carnis amat. (Ba 177)
118. Crebro nescitur, tacitur⟨n⟩us quid meditetur. (Ba 41)
119. Crebro res hilaris rebus finitur amaris. (Ba 33)
120. Credas, humorem cum monstrat callidus, ignem. (K 29)
121. Crede bovem nullum sine causa scandere turrim. (Ba 165)
122. Crede michi, magnos detinet ira metus. (Ba 92)
123. Crede michi: miseros sapiencia summa relinquit. (Ba 164)
124. Crede michi, res est ingeniosa dare. (Ba 93)
125. Credere laudisonis titulus est ambitionis. (Ba 82)
126. Credere tu celo noli persepe sereno! (Ba 28)
127. Credit homo semper, quod vivit stulcior alter. (Ba 29)
128. Credit inesse capre caper hoc quod deputat in se. (K)
129. Credit inesse capre vicium quod habet caper in se. (B 145)
130. Credo, quod indomitos domitat formido leones. (Ba 154)
131. Credo, quod interdum multis mendacia prosint. (Ba 15)
132. Crescit avaricia, quantum crescit tua gaza. (Ba 12)
133. Crescunt cottidie duo: lignum perniciesque. (Ba 24)
134. Crescunt livores, decrescunt undique flores. (Ba 80)
135. Crescunt sermones, ubi conveniunt mulieres. (Ba 63)
136. Crimen ad invisos redibetur, laus ad amicos. (Sch 7)
137. Crimen in ingratum sevit, laus ornat amatum. (Sch 140)
138. Crimina deplores, dum vite sint tibi flores;
Quando minus memor es, mors erit ante fores. (B)
139. Criminis adiutor reus est censendus ut actor. (Ba 123)

---

117 carius B. — 118 tacitus quid taciturus quid Ba, die zwei ersten Worte gestrichen. — 119 vor hilaris ist hūilis gestrichen. — 120 MSD 29 (a): quo monstret. — 121 vor turrim ist celum gestrichen. — 123 = G 312 I (Ov. Pont. IV, 247). — 124 Ovid. Am. I, 8, 62. — 127 Vgl. Freidank 1484 f. — 129 Vgl. MSD. 30 u. 58. — — 131 G 123, I. Nach Pamph. 123. — 136 ad in | in visos. — 139 MSD 31 (V. 99) et auctor.

140. Criminis indultu secreta *audacia* crescit. (K 4)
141. Criminis *ingrato* sit laudis plurima grato. (Sch 44)
142. Cruda sapit denti faba dulciter *esurienti*. (Ba 76)
143. Cui barbam movit lingendo, *catus* bene novit. (P 180)
144. Cui lanx *longinqua*, sunt illi dampna propinqua. (Ba 40)
145. Cui *laus* debetur *speciei*, luxurietur. (P 25)
146. Cui nichili iura, non illi *credere* cura! (P 93)
147. Cui non posse datur melius, *vetule* sotiatur. (P 25)
148. Cui non *pronus* eris, cur consilium sibi queris? (P 182)
149. Cui *passer* timor est, non milio timor est. (P 155)
150. Cui placet ut *ludat*, sciat ante, quod alea nudat. (Ba 132)
151. Cui *populus pater* est, non habet ille patrem. (Ba 70)
152. Cui *satis* est quod habet, satis illum constat habere;
Cui nichil est quod habet, satis illum constat egere. (Ba 22f.)
153. Cui sic *posse* datur operandi, sic operatur. (P 174)
154. Cui sunt cura doli, cui *fraus*; huic credere noli! (P 92)
155. Cui thorus aptatur, tute *cifus* evacuatur. (P 145)
156. Cuius *amor verus*, sopor est in pectore serus. (P 14)
157. Cuius forma bona, Veneri sit *femina* prona. (P 4)
158. Culpa *perhennatur*, si culpa despiciatur. (Ba 156)
159. Culpa *vetus* probrum solet adportare novellum. (Sch 66)
160. Culum *comburit*, qui raro balnea sumit. (Ba 71)
161. Culum vertit *equus* stabulo, cum non comedit plus. (Ba 73)
162. Cum *bove* qui ludit, anum sibi cornua trudit. (SG 47)
163. Cum castigantur *pueri* tibi, tunc decorantur. (SG 41)
164. Cum caudam cumulat *mus* robore, non specus intrat. (Sch 78)
165. Cum dabitur sonipes *gratis*, non respice dentes. (K 23)
166. Cum dare non valeat *largus*, quasi crimina plorat. (Ba 32)

---

142 Vgl. Beb. 500. — 147 datur fehlt P. — 150 = G 305[I]. — 152 = Freidank 1396f.; Odo de Ceritona (Hervieux, fab. Lat.[2] IV, 353). — 159 proprium Cod. — 160 = SP: C. c., qui fervida balnea quęrit. — 162 quis SG. — 163 tunc] bene SG. — 165 MSD 34 (a) inspice

167. Cum deus omnia dat, pereat, qui crastina curat. (Ba 176)
168. Cum dominis cerusa tibi numquam sint comedenda:
Consumptis illis cupiunt iactare lapillis. (B)
169. Cum dominis edere debes omnino carere
Cerusa, peiora dant et comedunt meliora. (B)
170. Cum dominis, fatuis, insanis ludere noli! (Ba 42)
171. Cum fortuna perit, nullus amicus erit. (Ba 104)
172. Cum fueris pulcher, deformem spernere noli!
Turpia namque vigent sepe, decora cadunt. (B)
173. Cum locus igne caret, iam fumus non ibi paret. (P 69)
174. Cum ludus bonus est, ipsum dimittere fas est. (Ba 50)
175. Cum maiore minor contendere desinat omnis. (Ba 44)
176. Cum mare siccatur et demon ad astra levatur,
Tunc primo laycus clero nascetur amicus. (SG 71)
177. Cum mea bursa sonat, hospes mihi fercula donat. (Ba 57)
178. Cum micis pastum vix credo vivere largum. (Ba 125)
179. Cum mola dat strepitum, vocem nescit dare sistrum. (Ba 152)
180. Cum moneas aliquem, noli cessare monendo:
Arbor non statim sed sepe cadit feriendo. (B)
181. Cum pluit et ningit, Jovis uxor ut ebria mingit. (Sch 8)
182. Cum procul aspiciunt, quod amant, prope gaudia fiunt. (P 98)
183. Cum procul ignis abest, non prope fumus adest. (P 70)
184. Cum quis velle suum facit, ut vult, est sibi regnum. (Ba 141)
185. Cum res incipies, finem perpendere debes. (Ba 8)
186. Cum satur est venter, letum caput est mihi semper. (Ba 9)
187. Cum se despiciet, tunc stultus crimina linquet. (Ba 160)
188. Cum se quis fricat, sibimet dare vulnera vitat. (Ba 166)
189. Cum servo nequam palmus datur, accipit ulnam. (Ba 1)
190. Cum sis mendicus, nullius sis inimicus:
Claudus eget baculo, cecus duce, pauper amico. (B)

---

174 Vgl. G 46; Fec. r. I, 571; Beb. 16 u. 255. — 176 = GM 27; SG clerico nascitur. — 184 Ba: et. — 189 = MSD 36 (V. 7).

191. Cum sis robustus, esto cum corpore iustus. (Ba 56)
192. Cum sis vir fortis, ne des tua munera scortis!
Scribitur in portis: meretrix est ianua mortis. (B)
193. Cum stulti veniunt emptoria, tunc fora prosunt. (Ba 144)
194. Cum stulto stultus, sapiens sis cum sapiente. (Ba 74)
195. Cum sus prebetur, tunc saccus promptificetur. (Ba 139)
196. Cum sus turbat aquam, mox porcellus bibit illam. (Sch 33)
197. Cum tibi prebetur leto vultu, quod habetur,
Dicas esse satis, quia confertur tibi gratis. (B)
198. Cum tua bursa sonat, comitem te turba coronat. (Ba 136)
199. Cum vult, accipiet, qui retinet quod habet. (Ba 101)
200. Cum vult quis faciat, res quando potest nisi fiat? (P 33)
201. Cunctarum rerum sapiencia discitur usu. (Ba 149)
202. Cunctis es servus, si gaze desit acervus. (Ba 110)
203. Cunctis qui placeat non credo, quod modo vivat. (Ba 19)
204. Cur, homo, qui cinis es, per avariciam sepelis es?
Cur heres eri? cras non heres eris eri. (B)
205. Cur illum curas, qui semper dat tibi curas? (Ba 43)
206. Cur moriatur homo, cum salvia crescat in horto? (Ba 168)
207. Cur oblata vorat, qui non celebrando laborat? (Ba 120)
208. Cura facit canos, quamvis homo nesciat annos. (Ba 16)
209. Cura plenus eris, si vis ut glorificeris. (Ba 36 = 146)
210. Cura senes angit, iuvenum cor gaudia tangit. (Ba 48)
211. Curia crebro putes debet donare salutes. (SG 57)
212. Curia Romana non querit ovem sine lana. (Ba 45)
213. Curis artatur, si quis Veneri famulatur. (Ba 31)
214. Currens per prata non est lepus esca parata. (Ba 122)
215. Currere cogit equum sub milite calcar acutum. (Ba 3 = 134)
216. Curris cum scurris, in murris quando ligurris. (Ba 98)

---

192 Vers 1 = Ba 59; = G 315. — 195 = SP: Dum . . . — 197 = G 32 u. 183; quod getilgt, darüber quia B. — 198 = G 37[1]. — 201 dicitur Ba. Nach Pamph. 207. — 203 = SP. — 204 Vgl. meine Beitr.[2], S. 196. — 209 = SP. — 211 donare debet SG. — 212 = SP. — 213 SP: . . . sociatur; vgl. Beb. 555. — 214 = SP. — 215 = G 13[1] aus Alan. parab. I, 65.

217. Cursus fatorum nescit mens ulla virorum. (Ba 151)
218. Cursus fortune variatur in ordine lune. (Ba 140)
219. Curvum se prebet, quod ad uncum crescere debet;
Quod nova testa capit, inveterata sapit. (K, B 39)
220. Custodis animam, si scis compescere linguam. (Ba 55)
221. Custos est anime iugis custodia lingue. (Ba 112)

D

1. Da paleam denti! plus quam nichil hoc fit edenti. (P 30)
2. Da, si ditari; servi, vis si dominari;
Fle, si solari; ieiuna, si saciari. (B)
3. Demon languebat, monachus bonus esse volebat,
Sed dum convaluit, mansit ut ante fuit. (B)
4. Demon mortuus est et tartara sunt sata rapa. (SG 31)
5. Demon non potuit clero mala fundere plura,
Quam quod ei tribuit famulos omni sine cura. (SG 17)
6. Demon ubi deerit, servum sibi mittere querit. (Ba 115)
7. Demonibus mulier tribus assibus est mala peior. (SG 68)
8. Dampna fleo rerum, sed plus fleo dampna dierum;
Quisque potest rebus succurrere, nemo diebus. (B)
9. Dampna reportabit catulus, qui cum cane ludit. (Ba 138)
10. Dampnificus ne sis, cui prodesse nequis. (Ba 159)
11. Dampnum post aliud veloci pervenit ala:
Dedignantur enim sola venire mala. (B)
12. Dant stabiles mores pullo primi domitores. (P 90)
13. Dantur ob ingentes dominos colaphi vehementes. (P 166)
14. Dat bene, dat multum, qui dat cum munere vultum;
Non doni cultum, sed dantis respice vultum. (B)
15. Dat deus omne bonum, sed non per cornua taurum. (Ba 5)

---

217 = G 250^{1} aus Pamph. 499. — 219 K: huncum; = G 311; Vers 1 = SP. — 220 Custodes Ba.

2 = G 348. — 3 = G 330: . . . Postquam convaluit . . . — 7 peÿor SG. — 8 = SP; G 41; Hauréau IV, 70 u. 289; Darmstadt. 82. f. 23^{v}; Vers 1 auch Ba 13. — 9 Vgl. G 42^{I} (aus Regim. moral. 36). — 14 = SP; Vers 1 auch Ba 85 = 133; Vers 2 auch Ba: Non mense cultum, . . . — 15 = G 120^{II}; SP; vgl. Fec. r. I, 146.

16. Dat dominus vitulum, sed non cornu tenet illum. (Ba 62)
17. Dat fortuna bonum, sed non durabile donum:
Attollit pronum faciens de rege colonum. (B)
18. Dat magis audentem, qui molliter impetit hostem. (K 27)
19. Dat mora consulta plus quam properatio stulta. (P 173)
20. Dat pira, dat poma, qui non habet altera dona. (Ba 87)
21. Dat probitas speciem, sed non species probitatem:
Qui probitate caret, nil sibi forma valet. (B)
22. Dat pullos tales, qualis dinoscitur ales. (Ba 97)
23. Dat studium mores, sed dat natura priores. (P 42)
24. Dat tibi forma pedum cognoscere vas mulierum. (Ba 91)
25. De culpa veteri debent peccata timeri;
Cras possent fieri turpia, sicut heri. (B)
26. De cute non propria maxima corrigia. (P 66)
27. De cute non propria scinditur absque bria. (Ba 130)
28. De fundamento semper sit maxima cura,
Quo sine fit tota constructio nil valitura. (B)
29. De furto, raptu, de fenore, Simonis actu,
De male possessis elemosina nulla sit istis! (B)
30. De lingua stulta veniunt incommoda multa. (Ba 32)
31. De male quesitis non gaudet tercius heres. (Ba 155)
32. De minima magnus scintilla nascitur ignis. (Ba 38)
33. De meretrice puta, quod sit sua filia puta:
Nam sequitur leviter filia matris iter. (B)
34. De morbo medicus gaudet, de morte sacerdos:
Vulnus vult medicus, presbiter interitus. (B)
35. De morbo veteri nescit medicina mederi. (Ba 136)
36. De nuce fit corulus, de glande fit ardua quercus. (Ba 93)
37. De parvo puero fit sepe peritus homo. (Ba 95)
38. De paucis lignis numquam fiet bonus ignis. (Ba 4)

---

18 = MSD 40. — 20 = SP: aurea dona. — 21 = G 39; SP: . . . nil sua . . . — 22 = SP. — 25 = G 134; Vers 2 aus Pergama flere 36: Cras posterunt . . . — 27 Vgl. Fec. r. I, 271. — 28 aus: Spec. pueror. — 29 = G 324 (Vers 2: Rebus ob iniustis elemosina non valet istis). — 30 = SP: Ex lingua . . . — 32 aus Pamph. 371; sintilla Ba. — 33 Vgl. Beb. 176. — 34 Vers 1 auch Ba 34.

39. De pingui massa manant stillamina crassa. (Ba 20)
40. De quo non curas, cave! nec bona nec mala dicas. (Ba 61)
41. De radice mala non procedunt bona mala. (Ba 7)
42. De radice pia procedit nobile gramen. (Ba 35)
43. De re communi leviter succurritur uni. (Ba 150)
44. De rebus caris semper, dives, meditaris. (Ba 98)
45. De sancta sinodo veniunt burse sine nodo. (Ba 68)
46. De sapiente viro facit ira virum cito stultum. (Ba 11)
47. De siccis lignis componitur optimus ignis. (Ba 6)
48. De tenui virga grandis protenditur arbor. (Ba 94)
49. Debes consilium sectari presbiterorum;
Ipsorum facta sed tu vitare labora! (B)
50. Debes parva dare, cupias cum magna rogare. (Ba 152)
51. Debet in exemplis aliorum discere quisque. (Ba 66)
52. Debilis es quivis, qui vite spe sine vivis. (Ba 152)
53. Decipit os proprium, quicumque fefellerit ollam. (Ba 89)
54. Decipiuntur aves per cantus sepe suaves. (B 50)
55. Decolor est vetulus, si non est calceus unctus. (Sch 110)
56. Decoriat mures saturato corpore vulpes. (Sch 155)
57. Dedecus alterius non rimatur nisi stultus. (Ba 70)
58. Dedecus erroris confessio detegit oris. (Ba 102)
59. Dedecus atque decus distant ut iniquus et equus;
Castus et incestus distant ut frigus et estus. (B)
60. Dedecus est nulli decies os rodere pulli. (Ba 90)
61. Defectu gnari stultus solet incathedrari. (Ba 112)
62. Defectus anime sunt mundi philosophie. (Ba 78)
63. Deficit ambobus, qui vult servire duobus. (Ba 100)
64. Deficit omne forum defectu denariorum. (Ba 73)
65. Deficit omne forum sine conventu fatuorum. (Ba 114)
66. Defluit ut ventus hominis iocunda iuventus. (Ba 96)
67. Delicias panis non querit venter inanis. (Ba 77)
68. Derident multi reliquos, sed sunt mage stulti. (Ba 49)
69. Desiliunt rari sine fisso robore spani. (Sch 71)

---

39 aus Bernhard Geyst. Palpanista. — 50 = SP: . . . dare, si vis maiora r. — 51 quisquam Ba. — 53 fefellitur Ba. — 54 = SP. — 55 = MSD 47 (b 42): Discolor. — 63 = SP; vgl. Aesop 44, 12. — 64 Vgl. Pr. c. 729.

70. Despicit imperia, dum stultus habet sua vota. (Ba 60)
71. Deteriora sequor, video meliora proboque. (Ba 129)
72. Dextera langorem, visus comitatur amorem. (P 81)
73. Dic, homo, quid speres, qui mundo semper inheres?
Tecum nulla feres, licet omnia solus haberes. (B)
74. Dic indiscretum, nimium qui laudat amicum. (Ba 71)
75. Dic ita: „cuncta dabo". quid ais? „nisi cuncta negabo". (P 48)
76. Dicas, cum pateris, que forsan non meruisti:
Hec modo Naso feres, quoniam maiora tulisti. (B)
77. Dicas esse satis, quod confertur tibi gratis. (Ba 104)
78. Dicitur a vulgo: proprius lar plus valet auro. (Ba 42)
79. Dicitur et canitur: qui dat, ei dabitur. (K)
80. Dicitur incauto, qui vult proponere solus:
Qualis erat mulier, tale coquebat olus. (B)
81. Dico, quod in messe tibi sit vigilare necesse. (Ba 123)
82. Dico tibi vere: si vis de morte timere,
Perdere tu poteris vite quod habere videris. (B)
83. Dicor dumtaxat hera, quando manus mea braxat;
Me non braxante meretrix ego dicor ut ante. (B)
84. Dicor fortuna; non sum tamen omnibus una. (Ba)
85. Dicta vel acta tua firmet constantia; silvis
Cantat idem cuculus et easdem circinat auras. (B)
86. Difficilis res perfacilis fit cuique volenti
Sed facilis res difficilis fit non cupienti. (K)
87. Dilige luxuriam vicium cole destrue sanctos.
Virtutes fuge sperne deum sacra non venerare. (B)
88. Dilige mundiciam super omnia munera primam! (Ba 24)
89. Dilige virtutem, si vis retinere salutem. (Ba 47)
90. Diligitur, colitur, quem sors illuminat ere. (Ba 131)
91. Diligitur, tota qui mente facit mea vota. (Ba 80)
92. Diligo plus unum presens quam quinque futura. (Ba 146)
93. Diligo rustintum, cum portant bis duo quintum. (Ba 135)

---

73 speras zu speres corr. B; SG 3: . . . speres, si totum mundum haberes, . . . — 77 = G 32 II: quia; MSD 8 (V. 30): Arbitror esse . . . mihi . . . — 79 Ba 156: . . . et legitur . . . — 87 etwas abweichend G 112. — 88 = SP; G 323 I; nach Math. V, 8. — 89 = SP. — 90 = G 51 I; Carm. bur. Nr. CLXX a.

94. Diligo te propter te non, sed te tua propter. (Ba 157)
95. Dimidium facti compensat amica voluntas. (Ba 8)
96. Dirige concilium pro tempore! dirige vestem
Opponens unde ventus et aura venit. (B)
97. Discas, quando dare debes, vel quando negare. (Ba 158)
98. Discat in autorem pena redire suum. (Ba 86)
99. Discat, qui nescit! usu sapientia crescit;
Crescit et augetur, si longior usus habetur. (B)
100. Discat servire, qui querit ad alta venire. (Ba 110)
101. Disce bonos mores, per quos retinebis honores (Ba 45)
102. Disce bonum fari, bona si nequeas operari. (Ba 15)
103. Disce puer, dum tempus habes, evo puerili. (Ba 44)
104. Disce puer, dum tempus habes, ne tempora perdas. (Ba 43)
105. Disce tenere modum; cito frangitur immoderatum. (Ba 139)
106. Disce vacans studio, quasi numquam sis moriturus!
Vive vacans vicio, quasi tu sis cras moriturus! (B)
107. Discere contempsit, qui non exordia sumpsit. (K 1)
108. Discere fit carum, quamvis primo sit amarum. (Ba 26)
109. Discere si queris, doceas! sic ipse doceris. (Ba 28)
110. Discernit quosque, qui mores novit utrosque. (Ba 79)
111. Dispar vivendi modus est, mors omnibus una. (Ba 58)
112. Disparibus bobus numquam trahitur bene currus. (Ba 39)
113. Displicet imprudens, unde placere putat. (Ba 117)
114. Disrumpit saccum sus postquam grana comedit,
Sic et leno suum benefactorem cito ledit. (B)
115. Distortum vultum sequitur distortio morum. (Ba 3)
116. Ditior est liber mendicans divite servo:
Servus habet nec se nec sua, liber habet. (B)

---

96 Vgl. Beb. 282. — 98 = Anon. Nev. III, 16 = Albertus, Troil. IV, 322. — 99 = SP (3 Verse); Vers 1 auch Ba 19: nescit, discendo sciencia cr. — 101 = SP: . . . sic te comitantur . . . — 102 = SP. — 103 = G 44I. — 104 = G 43I. — 106 Vgl. G 114. — 108 = G 45I. — 109 = SP (2 Verse). — 112 = SP . . . raro . . .; nach Facetus: Ethica 148. — 113 aus Aesop 17, 16. — 114 fast = G 38. — 115 distortia B; SP. — 116 aus Aesop 54, 17f.: mendicus; Vers 1 auch Ba 134.

117. Dives divitias non congregat absque labore,
Non tenet absque metu nec deserit absque dolore. (SG 1024, p. 147)
118. Dives honoratur, sed pauper ubique fugatur.
Est dives sapiens, pauper ubique cliens. (B)
119. Dives in orbe licet, sed egenum nemo licetur. (Ba 31)
120. Dives marcescit, quanto plus copia crescit. (Ba 151)
121. Dives mendicos humiles quoque spernit amicos. (Ba 148)
122. Dives ubique placet, „pauper ubique iacet“. (Ba 107)
123. Divicie mores hominum mutant et honores:
Divicie mores raro faciunt meliores. (B)
124. Divicie trepidant; paupertas libera res est. (Ba 2)
Diviciis alitur luxuriosus amor. (Ba 127)
125. Diviciis pleni quidam sunt mentis egeni. (Ba 59)
126. Divitiis uti res est adversa saluti:
Paucos crede bonos, quos creat eris honos. (B)
127. Dixit fumose: „Procul esto!“ furnus acerbe. (Sch 107)
128. „Do“ perdit mores; omnes periere datores:
„Accipio“, „non do“ talis mos est modo mundo. (B)
129. Doctus credideris, si sermones modereris:
Qui nimium fatur, stultissimus esse probatur. (B)
130. Doctor erat qualis, talis fit sepe scolaris. (Ba 106)
131. Doctus erit, semper qui vivere scit sapienter. (B 51)
132. Docma meum disce: bona vina bibas, bene misce!
Qui sine lege bibit, lingua pede tardius ibit. (B)
133. Domno ridenti nec celo fide nitenti! (Sch 50)
134. Donat gallinam prudens, lucretur ut aucam. (Sch 158)
135. Donec fracta cadit, ad fontes amphora vadit. (Ba 33)
136. Dormit nocte parum possessor divitiarum. (Ba 74)
137. Dorso semper onus portat pacienter asellus:
Sic faciunt miseri viciorum pondere pressi. (B)

---

117 = G 106; Vers 1 auch Ba 16. — 120 = SP. — 123 SP in einen Vers zusammengezogen. — 124 G 285^{II}; MSD 49 (V. 97) aus Cato, Monost. 24. — 126 Vers 1 = SP; Vers 2 = G 193: credo . . . beat. — 128 Ba: Amisit mores „do, das“; periere d. (was in B als Variante am Rande steht); A. n. do; mos est talis modo m. — 129 Vers 1 auch Ba 10. — 130 erat aus erit corr. Ba. — 131 = SP: Doctor . . . — 133 Dn̄o = Domino Sch. — 135 Vgl. Beb. 27; Pr. c. 42^{b}; MSD 145. — 136 = SP; vgl. Beb. 437.

138. Dorsum vertit equus stabulo, dum non comedit plus. (B 36)
139. Dulce mori miseris; sed mors optata recedit. (B 160)
140. Dulce vel invisum nichil est stulto nisi visum. (P 135)
141. Dulcia non meminit, qui non gustavit amara. (Ba 1)
142. Dulcia prefatur, qui fallere premeditatur. (Ba 105)
143. Dulcia qui fatur et corde malum meditatur,
Hic — loquor expresse — mihi non debet comes esse. (B)
144. Dulcia verba serit, qui falsum dicere querit. (Ba 12)
145. Dulcior esse solet caro, que magis ossibus heret. (Ba 37)
146. Dulcis inexpertis cultura potentis amici. (Ba 128)
147. Dulcius est ere preciosum nomen habere. (Ba 101)
148. Dum bibitur vinum, dum luditur ante caminum,
Tunc veniunt risus, tunc stultis est paradisus. (B)
149. Dum canis artatur, corium comedisse probatur. (Ba 116)
150. Dum canis egessit, lupus ad nemorosa recessit. (Ba 92)
151. Dum canis os rodit, socium quem diligit odit. (B 9)
152. Dum caput egrotat, dolor omnia membra molestat. (Ba 41)
153. Dum census durat, fallax dilectio durat;
Dum res decrescit, dilectio vana tepescit. (Ba 82f.)
154. Dum comedis misere, dicas: miserum miserere! (Ba 81)
155. Dum consuetus eris, leviter penam pacieris. (Ba 69)
156. Dum cor mitescit domini, servile pigrescit. (P 149)
157. Dum cor non orat, in vanum lingua laborat. (Ba 21)
158. Dum culpas alios, que sunt tua facta, notato! (Ba 132)
159. Dum cumulans moritur, quis possideat sua, nescit. (Ba 124)
160. Dum dolet infirmus, medicus fit pignore firmus. (Ba 108)

---

139 aus Maximian. I, 115. — 142 = SP; G 329: falsum. — 143 Hoc B. — 145 = SP. — 146 aus Hor. ep. I, 18, 86. — 147 = SP; G 187[1]. — 148 = G 331: Tunc surgunt r., stultis tunc e. p. — 149 coreum Ba; vgl. Beb. 22; Pr. c. 34. — 150 egrescit Ba. — 151 Vgl. Beb. 201; Zach. 158. — 152 SP: Dum c. infestat, labor ... Vgl. Fec. r. I, 766. — 153 G 55 = 326. — 157 SP: ... nequicquam ...; Hauréau, N. et E. IV, 286; Si cor ...

161. Dum gens sacrificat, tunc vocem presbiter altat. (Ba 142)
162. Dum iuvenis fueris, bona tunc acquirere debes,
Ut senium possis deducere tempore quo sis. (B)
163. Dum ludus bonus est, ipsum dimittere fas est. (Ba 57)
164. Dum lupus instruitur in numen credere magnum,
Semper dirigitur oculi respectus ad agnum. (B)
165. Dum mare siccatur et demon ad astra levatur,
Tunc primo laycus clero fit fidus amicus. (B)
166. Dum mea bursa sonat, comitem me turba coronat. (Ba 141)
167. Dum mea bursa sonat, hospes mihi fercula donat;
Dum mea bursa vacat, hospes mihi fercula non dat. (B, 1 auch Ba 72)
168. Dum meretrix plorat et rusticus ebrius orat
Et lusor iurat, minus hec devotio durat. (SG 6)
169. Dum moritur dives, concurrunt undique cives;
Dum moritur pauper, vix unus adesse videtur. (Ba 29f. u. B)
170. Dum moritur dives, mox crescunt tres ibi lites:
Demon vult animam consanguinei quoque gazam;
Vermibus in terra crescit pro corpore guerra. (B)
171. Dum nux rubescit et cunnus crine pubescit,
Tunc nux vult frangi quoque cunnus stipite tangi. (B)
172. Dum pax firmatur, dum bellum pacificatur,
Non confidatur, custodia quin statuatur. (B)
173. Dum pira sunt matura, cadunt nec stercora vitant. (Ba 149)
174. Dum puer es, servi! si vis, quod sint tibi servi. (Ba 111)
175. Dum rota volvatur, currens rota percuciatur! (Ba 140)
176. Dum sapiens loquitur, exspectat tempus et horam;
Dum stultus loquitur, nescit habere moram. (B)
177. Dum sat habes, satagis semper habere magis. (Ba 147)
178. Dum satis est lusum, pueri, redeamus ad usum. (Ba 27)

---

163 = SP. Vgl. O 83; R 48; G 46I; Beb. 16 u. 255; Ysengr. IV, 220. — 164 Vgl. Beb. 318. — 165 SG 71: Cum mare . . . Vgl. G 27. — 166 Vgl. G 37I. — 167 Vgl. G 35; SP: . . . vacat, h. tunc ostia monstrat. — 169 SP: Cum m . . . (V. 2 u. 3 anders). — 170 SP: Cum m. d., concurrunt t. . . . consangineus . . . Vermes in t. faciunt cum corp. guerra. — 172 = G 47. — 173 Vgl. Beb. 215. — 174 = G 218I. — 176 = G 77 (aus Reg. moralitatis).

179 Dum satur est venter monachorum sufficienter,
Tunc surgunt lente, „Miserere“ canunt sine mente. (B)
180. Dum sis in mensa, primo de paupere pensa! (Ba 40)
181. Dum stertit cattus, numquam sibi currit in os mus. (Ba 53)
182. Dum sum perplexus interque duo mala nexus,
Ut vitem peius, positivum labor in eius. (B)
183. Dum surgunt miseri, miseri nolunt misereri. (Ba 52)
184. Dum tu sis letus, miseri reminiscere fletus! (Ba 14)
185. Dupliciter peccat, qui se de crimine iactat. (Ba 18)
186. Dura libens tolerat, si quis sublimia sperat. (Ba 143)
187. Duris propositis tua sit responsio mitis! (Ba 22)
188. Duris quesitis non est responsio mitis. (SG 59)
189. „Durum pro duro semper tibi reddere curo“,
Demon narravit et contra fulmina flavit. (B)

---

1. Ebrietas animum sapientem reddit iniquum. (Ba 13)
2. Ebrietas frangit quidquid sapientia tangit. (Ba 46)
3. Ebrietas mores aufert tibi, res et honores. (Ba 110)
4. Echo, quas audit voces, indagine reddit. (Ba 116)
5. Ecclesiis unctas gliscit plus scurra coquinas. (Ba 109)
6. Efficiunt cunctas res mundi posse, voluntas;
Altum tollatur: nichil est quod perficiatur. (B)
7. Efficiunt fortes ocia magna pigros. (Ba 25)
8. Effodit foveam vir iniquus et incidit illam. (K 28)
9. Effuge lucrari fugiendo nomen avari!
Cur tibi sit carus census, quem servat avarus? (B)
10. Effugias picem simul et vites meretricem!
Nam pix te tangit, meretrix te crebrius angit. (B)
11. Empta fides nummis fit sepe remissa periclis. (Sch 14)
12. Emptus amicus adest, cum cognatus male prodest. (Ba 49)
13. Emptus equus modico modicam facit esse dietam;
Sepe facit mentem preciosior empcio letam. (B)

---

189 SP: Cum . . . — 181 = SP; vgl. Fec. r. I, 35; Beb. 430; Pr. c. 276. — 185 = SP. — 186 = MSD 51 (V. 59); O 49: Cuncta . . .; aus Hildebert, Maria Aegypt. 705.

8 = MSD 53 (a c); iniqus K. — 9 sis B. — 13 = G 338; ille gestrichen und ēē darüber geschr. B.; Vers 1 = MSD 54 (V. 65); Vers 1 auch Ba 98: modice . . .; vgl. Beb. 337.

14. En ego Fortuna, si starem sorte sub una
et non mutarer, numquam Fortuna vocarer. (B)
15. Eripit ex agnis persepe lupus numeratis. (Sch 60)
16. Eripit interdum, modo dat medicina salutem. (Ba 87)
17. Errat homo vere, qui cum bona posset habere,
Sponte subit penas infernalesque cathenas. (B)
18. Escam sero coquis, cum iam sedilia ponis. (Ba 29)
19. Escis parcetur! mendicus in hiis saturetur. (Ba 108)
20. Esse facit stultum letum promittere multum. (Ba 114)
21. Esse quod optat amor, hoc vetat ipse timor. (Ba 82)
22. Esse suos fratres homines latro iudicat omnes. (Ba 21)
23. Esse timorosus solet omnis denariosus. (Ba 78)
24. Est amor electus sub amico pectore tectus;
Qui tacite currit amor omnia fędera vincit. (Sch 20)
25. Est amor ingratus, cum non sit amator amatus;
Illi pena datur, qui semper amat nec amatur. (B)
26. Est aqua non lata cito piscibus evacuata. (Ba 50)
27. Est armatura bona, si potes bona vina. (SG 23)
28. Est avibus proprium fedis corrumpere nidum. (Ba 56)
29. Est avis ingrata, que defedat sua strata. (Ba 63)
30. Est bene vestitus, qui se virtutibus ornat. (Ba 100)
31. Est bombi socia veniens contricio tarda. (Ba 72)
32. Est bonitas vere que sunt celanda tacere. (Ba 118)
33. Est bonus auditor doctrine sepius autor. (Ba 30)
34. Est certum presens, sed sunt incerta futura. (Ba 61)
35. Est cito lapsatum planum ferrum fabricatum. (Ba 15)
36. Est cito patratum, quod te reddit male gratum. (Ba 105)
37. Est contra stimulum calcare nimis tibi durum.
(Sch 38)
38. Est christata sibi crebro gallina pavori. (Sch 82)
39. Est cuculus visus propter plumas fore nisus. (Ba 119)
40. Est cum leticia pulchrior omnis homo. (Ba 81)
41. Est dare leticie vox, verbum nobile, verbum
Mellifluum, dantis gloria, dantis honor. (B)

---

14 = G 333, 2 u. 3. — 15 Vgl. Beb. 315. — 16 aus Ov. Trist. II, 269. — 17 bona über der Zeile B. — 21 = Pamph. 622. — 23 = G 285. — 25 = SP. — 27 si tu Sg. — 28 fedus Ba. — 29 = SP; Est gravis, aber gr gestrichen Ba; am Rande: vel que stercorat in sua strata. — 33 MSD 66 (a c). — 37 Vgl. Fec. r. I, 570. — 40 = Pamph. 104.

42. Est dictum verum: privata domus valet aurum. (Ba 31)
43. Est didicisse bonum, grave discere, scire iocosum.
(Ba 44)
44. Est domino gratum verbum verum breviatum. (Ba 53)
45. Est foris ut vitulus puer a patre molliter altus.
(Sch 100)
46. Est grave non esse, fieri quodcunque necesse.
(P 103 = 170)
47. Est grave prestare, gravius petenda negare;
Presto, perdo rem; nego, perdo petentis amorem. (B)
48. Est grave ridere, cum mens sit in anxietate,
Et studium colere, cum burse sunt vacuate. (B)
49. Est gravis eventus veniendi prospiciendus;
Nam fero iacturam levius, quam cerno futuram. (B)
50. Est homini tutum, quod falli nolit amicum. (Ba 37)
51. Est homo res fragilis non durans tempore longo;
Est ergo similis flori, qui crescit in agro. (B)
52. Est homo vix natus ex omni parte beatus. (Ba 7)
53. Est ibi nostra manus, in qua nos parte dolemus. (Ba 19)
54. Est illic oculus, ubi sunt res, quas adamamus. (Ba 8)
55. Est immundus homo tantum de crimine solo. (Ba 36)
56. Est in persona pudor insipiente corona. (Ba 35)
57. Est inopum, non heroum, discis inhyare. (Ba 80)
58. Est inter proprios melius quam vivere porcos.(?)
(Sch 56)
59. Est labor amissus movens (?) de stercore ductus.
(Ba 67)
60. Est laudis plena propria sine laude camena. (Ba 24)
61. Est leve vitare cecum; si venerit Argus,
Argum si poteris vincere, victor eris. (B)
62. Est litus colere per se manifesta docere. (Ba 79)
63. Est indiscretus promisso munere letus. (Ba 113)
64. Est locus infectus, ubicumque sedet maledictus.
(Ba 27)
65. Est mala que proprium demerdat avicula nidum.
(Sch 67)

---

42 = MSD 57 (V. 3). Vgl. Beb. 453. — 44 = SP. — 48 Vers 1 = Ba 45. Vgl. Freidank 602 f.; sunt] s̄t B. — 52 = SP. — 53 MSD 82 (V. 72): qua nos in parte = G 334_2. — 54 MSD 81 (V. 71): Illic est o., qua res sunt, q. a. = G 334_1. — 56 = SP. Vgl. Beb. 310. — 60 canena, darüber i gesetzt. — 61 = G 240; aus Aesop 58, 13 f.

66. Est „mea“ sive „meum“ super omnia dulcia verbum. (Ba 115)
67. Est melius dampnum quam magnum ferre pudorem. (Ba 60)
68. Est melius modicum quam penitus nichilum. (Ba 37)
69. Est melius peccare prius, post vivere recte,
quam prius esse bonus et fore fine reus. (B)
70. Est mihi vita gravis cognoscere, que via navis. (Ba 17)
71. Est mirum bellum, cum culpat asellus asellum. (Ba 75)
72. Est mirum, nigra gallina quod alba dat ova. (Ba 99)
73. Est miser hic et erit, qui mundi gaudia querit. (Ba 42)
74. Est miseri querula sors felicisque superba. (Ba 103)
75. Est misero peius derisio quam dolor eius. (Ba 95)
76. Est multis servire datum, paucis dominari. (Ba 102)
77. Est mus ut mater: est amborum color ater. (Ba 117)
78. Est nescire pudor, discere magnus honor. (Ba 54)
79. Est nichil utilius homini quam fidus amicus. (Ba 73)
80. Est nimis arta via, que ducit ad atria dia. (Ba 104)
81. Est nimis ingratum servimen non vocitatum. (Ba 111)
82. Est nostre sortis transire per hostia mortis;
Est grave transire, quia transitus absque redire. (B)
83. Est nova res grata; vilet res inveterata. (Ba 10)
84. Est nulli carus, qui profert omnia quę scit. (Sch 52)
85. Est nulli carus, quicumque videtur avarus. (Sch 15)
86. Est oculo gratum speculari semper amatum. (Ba 52)
87. Est omnis servus in novitate probus. (Ba 9)
88. Est onus omnis honor; fer onus vel defer honorem. (K)
89. Est ornata domus, ubi vir dominatur honestus. (Ba 1)
90. Est perversorum res perturbare bonorum. (Ba 32)
91. Est pollutus equo non quisque turpior albo. (Sch 75)
92. Est procurator peior quam mortificator. (Ba 64)
93. Est proprius panis super omnia mella suavis. (Ba 58)
94. Est puer in patria quasi bos nutritus in aula. (Ba 12)
95. Est pueris carus, qui non est doctor amarus. (Ba 26)
96. Est quasi vacca foris, quem nutrit lar genitoris. (Ba 11)
97. Est reprobum reprobare probum probitate probatum;
Non vicium viciare virum vicio viciatum. (B)

---

71 SP = Prov. c. 726. — 75 = SP. — 76 dominatum Ba. — 77 Vgl. Beb. 176. — 80 = G 57[I]; dya Ba. — 82 = G 17. — 86 = SP. — 94 MSD 60 (b 24) . . . in p. bos qui nutritur in a.

98. Est res dulcis honor, sed magnum pondus honoris. (Ba 51)
99. Est „rogo“ vox misera, vox importuna, pudoris
Prodiga, meroris plena, favoris egens. (B)
100. Est scelus immensum, si dives fallit egenum. (Ba 41)
101. Est semper miseri querere sive queri. (Ba 120)
102. Est socius furis, qui reliquias capit uris. (Ba 48)
103. Est tarde nimium post flatum claudere culum. (Ba 65)
104. Est tibi summus honor cito solvere: solve libenter! (Ba 39)
105. Est verum verbum: frangit deus omne superbum. (Ba 101)
106. Est viciosorum vicium celare suorum. (Ba 106)
107. Est vicium menti, si reddit semina senti. (Ba 38)
108. Est vilis studio, qui saccum consuit ostro. (Sch 24)
109. Esto causidicus, medicus, si munera queris;
Gramaticus, logicus: pauper, egenus eris. (B)
110. Esto tonans verbis, maneas in verbere parcus:
Non semper feriet, quicumque minabitur arcus. (B)
111. Esto pius vere super hiis, qui te genuere,
Nec moveas matrem nec vis offendere patrem. (B)
112. Esurit ars, decreta tument, lex lucra ministrat,
Pontificat Moyses, thalamos medicina subintrat. (B)
113. Et quo non possum corpore, mente feror. (Ba 88)
114. Eventus varios res nova semper habet. (Ba 91)
115. Ex aliis discas, quid agas bene quidve remittas;
Ad bene vivendum sic est exemplar habendum. (B)
116. Ex casu merito tua virtus perficietur,
Si cum cautela confusio facta notetur. (B)
117. Ex dictis veterum certa racione probatur,
Obliquum visum quod mens obliqua sequatur. (B)
118. Ex facili causa dominus mutatur et aura. (Ba 2)
119. Ex habitu cordis sonitus depromitur oris. (Sch 5)
120. Ex improviso fallitur omnis homo. (Ba 18)
121. Ex ipso sacco sacci ruptura paretur,
Si non ex alio reparari posse videtur. (B)

---

100 = SP; aus Pamph. 529. — 103 = SP; D 11: E. t. n., qui p. fl. vult cl. c. Est tarde nimium [qui] post litem [vult] querere scutum. — 105 = SP. — 110 Vers 2 = Hor. Ep. ad Pis. 350. — 112 = G 171. — 114 = Maximian. II, 54. — 118 = MSD 61 (V. 91). — 120 = SP.

122. Ex oculo fratris si vis evellere labem,
Que tua conturbat lumina, tolle trabem! (B)
123. Ex ope celesti fit, quidquid habetur honesti. (Ba 33)
124. Ex ovis pravis prava creatur avis. (Ba 28)
125. Ex ovo vili raro bona germina vidi. (Ba 70)
126. Ex quo frenatur, mos pullo perpetuatur. (P 91)
127. Ex radice mala nascuntur pessima mala. (K)
128. Ex tacito vultu scire futura licet. (Ba 86)
129. Ex uno flore trahitur bene melque venenum. (Ba 93)
130. Ex verbis fatuos, asinos cognosce per aures;
Intus quid lateat, exteriora probant. (B)
131. Ex veteri more pota semel absque pudore!
Sed bis quando bibis, nisi solvas, turpiter ibis. (B)
132. Ex vili socio fit viciosus homo. (Ba 97)
133. Excecat sensus diversi copia census. (Ba 62)
134. Excoriare pecus qui nescit, tergora ledit. (Ba 112)
135. Exemplo melius quam verbo quisque docetur. (K)
136. Exemplum fertis aliis, quicunque docetis. (Ba 55)
137. Exhilarat stultum, qui tantum nominat illum. (Ba 23)
138. Exigit utilitas, ut equus presepe sequatur;
Sic non immerito sumens dantem comitatur. (B)
139. Exigit utilitas, ut tritum sit quod ematur;
Incertum mercatus agat, ne decipiatur. (B)
140. Exiguo pulchram ducit sollercia vitam. (Ba 76)
141. Exiguum munus nemo contempnat amici;
Dat pira, dat poma, qui non habet altera dona. (B)
142. Exilio longo, seu longi tempore belli
Angustaque domo sepe probatur homo. (B)
143. Exlex qui vivit, merito sine lege peribit. (Ba 5)
144. Expectat misere, cui mortem crux dat habere. (P 77)
145. Expectatne bene, quem dat suspensio pene? (P 78)
146. Expecto meste, dum suspensi ruo peste. (P 76)
147. Expedit antiquos calles teneas et amicos;
Res incauta satis est effectus novitatis. (B)
148. Expedit, ut verbum non incaute referatur;
Sepius existit prope, qui procul esse putatur. (B)

---

123 = SP. — 124 Vgl. Beb. 369; Prov. c. 601. — 134 = F. r. I, 130. — 137 Exhilerat Ba. Vgl. Beb. 311. — 138 equs B. — 140 = Pamph. 117. — 141 Vers 2 auch Ba. — 142 = G 196. — 147 Vers 1 auch Ba 7: . . . antiquum callem t. et amicum; vgl. Fec. r. I, 190; Ysengr. IV, 727. — 148 Vgl. G 202.

149. Expendas tantum, retinet tua cistula quantum. (Ba 59)
150. Expendit largus, que conservat male parcus. (Ba 3)
151. Expers doctrine vis est vicina ruine. (Ba 47)
152. Expuis in barbam, si membra domestica ledis;
Est avibus proprium nidos corrumpere fedis. (B)
153. Extant equivoci servi non legibus equi. (Sch 13)
154. Extento digito manus ex toto fit aperta;
Pro sola porta patet urbs pacis male certa. (B)

---

1. Fac bene dum vivis, post mortem vivere si vis. (Ba 8)
2. Fac nequam mille bona: perditus est labor ille. (Ba 38)
3. Fac, quod Christus amat, dum pauper ad hostia clamat. (Ba 129)
4. Facta domus furto durabit tempore curto. (Ba 43)
5. Fallentem vultum, fulgentem despice cultum! (Ba 38)
6. Fallere non est laus; immo si fallitur, est fraus. (Ba 49)
7. Fallere non quere, si laudem queris habere:
Qui fallit mille, de solo fallitur ille. (B)
8. Fallere qui didicit, fallere semper amat. (Ba 10)
9. Fallere qui multos querunt, hos iudico stultos:
Falsa refuta! turpia muta! dilige tuta! (B)
10. Fallere qui temptat, sepissime fallitur ille. (Ba 11)
11. Fallit iuratus potius quam sanguine iunctus. (Sch)
12. Fallit sepe magis, qui dicitur esse benignus,
Quam faciat talis, qui creditur esse malignus. (B)
13. Fallit sepe suum verbis simulator amicum. (Ba 39)
14. Falsus amicus obest michi plus quam publicus hostis. (Ba 9)
15. Falsus dicetur, sibi qui bonus esse videtur. (Ba 23)
16. Fama bona lente volat et mala fama repente. (Ba 19)
17. Fama boni lente volat, invidia recitante;
Fama repleta malis pernicibus evolat alis. (B, K)
18. Felix, cuius honor se possessore tumescit;
Quando non ipsi, sed ab ipso gloria crescit. (K)

---

1 = Contempt. mundi 399. — 4 curta m[1] Ba. — 6 = G 321[2]. — 7 Vers 2 auch Ba. — 8 Aesop 38, 12. — 11 Vgl. MSD 62: Fallunt iurati, vix uno sanguine nati. — 17 = SP; retinente K, SP; Vers 2 auch Ba 20; velocibus K, SP.

19. Felix, quem faciunt aliena pericula cautum. (Ba 5)
20. Felix, qui quod amat defendere fortiter audet. (Ba 48)
21. Femina casta, securis acuta, cliensque fidelis:
Hec tria Parysius numquam vel raro videbis. (B)
22. Femina fallere, falsaque dicere quando cavebit?
Secana piscibus et mare fluctibus ante carebit. (B)
23. Femina quem superat, numquam vivit sine pena:
Libertate caret, turpi constrictus habena.
Felices illi, quos non trahit illa cathena;
Heu, nisi mors faciat, non solvitur illa catena. (B)
24. Femina vas sathane, rosa fetens, dulce venenum
Semper prona rei, que prohibetur ei. (SG 14)
25. Ferre decet plura propter meliora futura. (Ba 31)
26. Ferre minora volo, ne graviora feram. (B 123)
27. Fert indefesse vetulam currendo necesse. (P 127)
28. Fertur ab antiquis illud dictum, quod iniquis
Pro factis digna merces datur atque maligna. (B)
29. Fertur avis tenero semper fore candida rostro. (Sch 17)
30. Fertur cunctarum novitas gratissima rerum. (Ba 36)
31. Fervida vicino flamma nocere solet. (Ba 132)
32. Fessis post onera fit mage grata quies. (Ba 114)
33. Festo Martini titubat gens pondere vini. (Ba 126)
34. Fidus amicus erit, qui me plus quam mea querit;
qui mea plus querit, falsus amicus erit. (B)
35. Fidus in adversis cognoscitur omnis amicus. (Ba 6)
36. Fies confusus, placeat tibi si malus usus. (Ba 22)
37. Fili, distillans favus est meretricis ab ore;
Verba favum sapiunt; corde venena latent. (B)
38. Filius est ire, qui vult errando perire. (Ba 40)
39. Firma valent per se nullum querendo iuvamen. (Ba 35)
40. Firmam non tollit sors, non iniuria solvit. (Sch 132)
41. Fit laus famosa vulpi de pelle pilosa;
Sic largitoris plus dextra meretur honoris. (B)
42. Fit precium raro plenum, dum servis avaro. (Ba 7)
43. Fit rumor magnus, lupulum si vicerit agnus. (Ba 125)

---

19 Albert. Troil. IV, 583. — 20 Ov. Am. II, 5, 9. — 21 = G 343. — 22 = G. — 23 Vers 1 u. 2 = G 344. — 26 Aesop 22, 6; Brunell. 150. — 31 Vgl. Hor. Ep. I, 18, 24; Fec. r. I, 76. — 32 aus Geta 270. — 38 O 83: v. impune perire.

44. Fit vetus inde canis exaltans undique vanis. (SG 55)
45. Flamma recens parva sparsa recedit aqua. (Ba 120)
46. Flexibilis virga dignior est arida. (Ba 128)
47. Floribus ex variis melior redolencia surgit. (Ba 27)
48. Flos in pictura non est flos, immo figura. (Ba 4)
49. Flos sine fructibus ens, virgo virtutibus arens,
Presbiter arte carens, miles honoris egens:
Hec sunt revera duo bis mala crimine plena. (B)
50. Flumen confusum reddit piscantibus usum. (Ba 46)
51. Flumine perpetuo torrens solet altius ire. (Ba 130)
52. Feda cupit cunctas fedare iuvenca iuvencas. (Ba 135)
53. Fedus in antiquum conservat pignus amicum. (Ba 44)
54. Fonte sitis cedit modico; magnum mare ledit. (Ba 134)
55. Fontibus ex modicis concrescit maximus amnis. (Ba 32)
56. Forma decora foris est intus plena cruoris. (Ba 34)
57. Forma, favor populi, fervor invenilis, opesque
Surripuere tibi noscere, quid sit homo. (B)
58. Forma, genus, mores, sapiencia, census, honores
Morte ruunt subita: sola manent merita. (B)
59. Forcior in saccum detrudit debiliorem. (SG 44)
60. Forcior ut valeas, interdum parcior esto. (Ba 26)
61. Forcius intentus frangetur sepius arcus. (Ba 14)
62. Fortunam questu vacuam vix invenies tu. (Ba 16)
63. Fractor vasorum precium persolvat eorum. (Ba 37)
64. Francorum vinum nummus bibit atque macrinum. (Ba 111)
65. Frangenti fidem fides frangatur eidem. (B 45)
66. Frangitur ira gravis, ubi fit responsio suavis;
Et lis accrescit, ubi stultus cedere nescit. (B)
67. Fraus occultatur, ubi risus colla curvatur. (Ba 21)
68. Frequens ebrietas, studium discontinuatum,
Et capitis vulnus, nimius languor quoque sompnus:
Hec artem quinque deperdunt philosophie. (B)
69. Frigiditas hyemis, veris lascivia, fervor
Estatis studium surripuere michi. (B)

---

44 Vgl. MSD 199 (a c). — 48 = SP: . . . non est nisi sola f.; Carm. bur. Nr. 147, 8. — 51 nach Ov. Rem. 651. — 56 Vgl. Hor. Ep. I, 16, 45; Fec. r. I, 45. — 58 = G 347. — 59 saccō SG. — 61 = MSD 69 (V. 83); vgl. Publ. Syrus 267; Beb. 222. — 64 Carm. bur. LXXIII[a], 21. — 66 = G 346; Vers 1 auch Ba 25; SP: cum fit.

70. Frivola vota deus reprobat dare iusta paratus. (Ba 29)
71. Frons hilaris dantis, sine labe doli cor amantis
Letificant multos homines, iuvenes et adultos. (B)
72. Fructibus ipsa suis quevis cognoscitur arbor. (Ba 2)
73. Fructificat lente, qui profert verba repente. (Ba 15)
74. Fructificant lente que prosunt, prava repente. (Ba 131)
75. Fructus iusticie semen comitatur ubique. (Ba 13)
76. Frustra consulitur, cui nulla fides reperitur. (P 181)
77. Frustra, ni sequitur credere, consulitur. (P 184)
78. Fur dum laudat equum, stabulo deflexit ocellum.
(Sch 116)
79. Fur quod furatur abscondit, ne videatur. (Ba 42)
80. Furfuribus mixtum reor a cane iure dolendum.
(Sch 125)
81. Furi queque loca furti non sunt bene nota. (Ba 24)
82. Furta scienter emens cum fure scelus luat illud.
(Ba 117)
83. Furti conscia gens est rea sicunt agens. (Ba 12)
84. Furum litigio subtracta revertitur Yo. (Ba 41)
85. Fuscatur pulcher, cum pulchrior emicat alter. (Ba 28)
86. Futile vas fundit, quod nulla receptio claudit;
Sic homo futilis est, qui dissipat omne quod audit. (B)

---

1. Gallus ter quinis gallinis sufficit unus,
Sed ter quinque viri non sufficiunt mulieri. (B)
2. Garrulus esse cave! qui garrit, ineptus habetur.
(Ba 22)
3. Gaudens gaudenti, flens flenti, pauper egenti,
Prudens prudenti, stultus placet insipienti. (B)
4. Gaudet, qui luxit; luget, qui gaudia duxit. (Ba 37)
5. Gaudia danda thori, cum posse carent meliori. (P 24)
6. Gaudia dat capiti, qui dat bene gaudia ventri. (Ba 3)

---

72 (und Ba 115: ipse s. que sit . . .); K: que sit; nach Pamph. 731; vgl. Beb. 217. — 73 Fructificant Ba. — 78 = MSD 70 (c 17): deflectat ocello Sch. — 83 rea ≡ Ba. — 86 am Rand: divulgans B; = G 263; SP: vas illud, . . . futilis est divulgans . . .

1 auch Ba 23: Gallinis gallus ter quinque s. u.; B: quinque. — 3 SP in einen Vers zusammengezogen.

7. Gaudia sepe tuis debes coniungere curis;
Sic superare datur, quidquid Fortuna minatur. (B)
8. Gaudia semper amat et verba iocosa iuventus. (Ba 19)
9. Gaudia, spes dolor atque timor comitatur amorem:
Gaudet enim, dolet et sperat, timet omnis amator. (Ba 20f.)
10. Gaudia sunt cleri: puer orphanus orbaque mater
Et genitor plangens et tundens pectora frater. (B)
11. Gaudia sunt vite Venus et Bachus sine lite:
Gaudia non vites animi! semper fuge lites! (B)
12. Gazas egestas precellit mentis egestas. (Ba 15)
13. Gaze congeste sunt pondus mentis honeste. (Ba 34)
14. Gens aurum querit nescia cuius erit. (Ba 10)
15. Gloria, divicie, decor et genus et decus omne
Mortem non adimunt, vivere non redimunt. (B)
16. Gloria principis est mens pia, larga manus. (Ba 33)
17. Gramina dent vitulis, qui sumunt pocula lactis. (Ba 4)
18. Grandine tutus erit sibimet, quicumque tonabit. (K 6)
19. Grata facit plenam merces vacuare crumenam. (Ba 13)
20. Grata sit ancilla tribus hiis: si casta sit illa,
Linguam compescat, committere furta quiescat. (B)
21. Grates pro meritis numquam tibi reddet iniquus. (Ba 6)
22. Gratia dat meritum vel munus cuique petitum;
Quam bene narratur, quod proximus edificatur. (B)
23. Gratia debetur pro munere, si cito detur;
Si tarde detur minus, ingratum retinetur. (B)
24. Gratia magna dei veniam non dimidiabit. (Ba 24)
25. Gratia magnatum nescit habere statum. (Ba 8)
26. Gratia nulla datur, si munere munus ematur. (Ba 7)
27. Gratia vix dabitur, si gratis non tribuatur. (Ba 9)
28. Gracior est fructus per multa pericula ductus. (Ba 36)
29. Gracior est pulchro veniens ex corpore virtus. (Ba 30)
30. Gratis donato non spectes ora gaballo. (Sch 4)

---

7 Vers 1 auch Ba 17: imponere. — 8 nach Pamph. 101. — 10 tōdens B. — 12 nach Contempt. mundi 188. — 14 nescio Ba. — 18 = MSD 73 (a b c). — 24 gratiam Ba. — 25 = SP; Zach. 11 d. — 26 = SP; amatur Ba. — 30 Vgl. Beb. 515; gaballa m[1] Sch.

31. Gratis quando datur equus, os non inspiciatur;
Non contemnatur, si morbidus esse putatur. (B)
32. Gracius e dulci fonte bibuntur aque. (Ba 18)
33. Grex errat semper, ubi regna tenet lupus asper. (Ba 16)
34. Gutta cavat lapidem non vi sed sepe cadendo.
Sic addiscit homo non vi sed sepe legendo. (D 5)
35. Gutta pluit, post unda fluit; sic flumina crescunt:
Paucula scis, si discere vis, tibi multa patescunt. (B)
36. Gutture clausa lupi raro solet esca relabi. (Sch 129)

---

1. Hec est vilis ovis, que non valeat tribus ovis. (Ba 19)
2. Hec natura lupi: quod si valet unus, et alter. (Ba 34)
3. Hec non Martino, sed conveniunt peregrino. (P 23)
4. Hec res laudatur, in qua modus esse probatur. (Ba 37)
5. Hec si queris que Pulcinus ait: „sibi quisque". (P 188)
6. Haurit aquas cribro qui discere vult sine libro. (Ba 1)
7. Herba cito crescit, que fructum reddere nescit. (Ba 31)
8. Heu! modo nummosus mundo solus dominatur,
Et sapiens inter fatuos fatuus reputatur. (B)
9. Heu! pereunt pueri, qui nolunt arte doceri. (Ba 48)
10. Heu! Plato caprisat pauper, dum dives asellus
In cathedra positus servat honoris onus. (B)
11. Heu! quam parva fides reperitur nunc apud omnes. (Ba 12)
12. Heu! quid agam? dum nudus eram, iam preterit estas;
Ad patriam remeare meam me cogit egestas. (B)
13. Hic bene ieiunat, quicumque superflua vitat.
Hic, cui sors dederit, sponsam secum bene ducit. (D 19)
14. Hic cito cantavit, quem parva sciencia pavit. (Ba 56)
15. Hic lupus, hic campus: peragat sua iura Melampus. (Ba 33)
16. Hic male pugnavit, qui flens a lite recedit. (Ba 27)
17. Hic miser est et erit, qui mundi gaudia querit. (Ba 37)
18. Hic mos est genti: panis prebetur habenti. (Ba)

---

31 Vers 1 auch Ba 5. — 32 nach Ov. Pont. III, 5, 18. — 33 Vgl. Beb. 533. — 34 = SP; G 201; Ba 2 hat nur Vers 1. — 36 = K 9; Ba 12: rapta; MSD 74 (b).

1 valet Ba. — 2 = MSD 216 (V. 37). — 6 = SP. — 7 Bibl. de l'éc. ch. 34, S. 45. — 11 SP: ap. cives. — 13 sor D. — 14 = SG 24: pauca. Vgl. Beb. 338; Prov. c. 346. — 17 = SP. — 18 = SP; vgl. Prov. c. 293.

19. Hic parum durat, qui non requiescere curat:
Est cito finis ei, qui se non dat requiei. (B)
20. Hic qui despectus, alibi vix ille receptus. (Ba 49)
21. Hic sine fine perit, qui falsum dicere querit. (Ba 22)
22. Histrio post victum, nummum querens vel amictum,
Non est delictum, si quis sibi porrigat ictum. (B)
23. Hoc amisisti, quod iniquis exhibuisti. (P 106)
24. Hoc amisistis, quod iniquis retribuistis:
Qui sua dat mimis, fallitur ille nimis. (B)
25. Hoc bene scit dominus, ubi verus sit peregrinus. (Ba 54)
26. Hoc cito fit curvum, quod crescere debet ad uncum. (Ba 31)
27. Hoc facit una dies, quod totus denegat annus. (Ba 25)
28. Hoc faciunt primi, quod stant in postibus imi. (Ba 23)
29. Hoc faciunt vina, quod non facit unda marina. (Ba 24)
30. Hoc fuit, est et erit: similis similem sibi querit. (Ba 8)
31. Hoc gratum munus sit, quod dat pauper amicus. (Ba 28)
32. Hoc prudens vitat, quod post sibi tedia prestat. (Ba 50)
33. Hoc quod amas tribue, si vis quod queris habere. (Ba 18)
34. Hoc scio pro certo: si contra stercora certo,
Vinco vel superor, semper ego maculor. (B)
35. Hoc venit ex olla, quod habemus pinguia colla. (Ba 55)
36. Hoc vix esse queat, quod vir sine crimine vivat. (Ba 21)
37. Hos porci comedent, qui se sub furfure miscent. (Ba 35)
38. Hospes amice veni! sed tempore non tamen omni;
Bis vel ter venias: sic satis esse scias. (Ba)
39. Hospita qualis erat, holerum sic cena placebat. (Sch 85)
40. Hospitii seri cito dat iactura doleri. (P 67)
41. Hospitis in mensa faciem non fercula pensa. (K)
42. Hospitis in mensa primo de paupere pensa!
Sed magis extensa proprio lare sit tua mensa! (B)

---

22 = SP: nummos q. et. — 24 Vers 1 auch Ba 43: amisisti . . . retribuisti. — 26 = Pr. c. 698[b]. — 27 = MSD 76 (V. 24). Vgl. Beb. 474. — 30 = Pr. c. 365[a]: Sic . . . Vgl. Beb. 485. — 31 Nach quod ist tibi gestrichen Ba. — 34 = SP: quando cum stercore . . . vel vincor. — 37 comedunt — miscunt Ba; Fec. r. I, 9.

43. Hospicium lauda, cum surgens cantat alauda. (Ba 7)
44. Hospitium petito, vespere quere cito! (P 68)
45. Hostem semper emit, qui furem de cruce demit. (Ba 11)
46. Hostem semper emit, quem quis de morte redemit. (Ba 10)
47. Hosti qui parcit, hic dicatur suus hostis! (Ba 3)
48. Hostis vicinus plus ledit quam peregrinus;
Vix se custodit, quem vicinus suus odit. (B)
49. Humescit valide pluvia locus humidus ante. (Sch 122)
50. Humida vasa picem nequeunt servare tenacem. (Ba 26)
51. Hunc catulus comedet, qui se cum furfure miscet. (Sch 70)
52. Hunc demon lactat, qui se de crimine iactat. (Ba 52)
53. Hunc dis invitat, quem denarius modo ditat. (Ba 45)
54. Hunc homines decorant, quem vestimenta decorant. (Ba 14)
55. Hunc stultum fateor, quem calcius urget et uxor. (Ba 9)

---

1. Iactantur miseri, sicut iacitur pila ludi. (Ba 53)
2. Iam calcitratur, necdum stimulus fabricatur. (P 18)
3. Iam frater fratrem, iam fallit filia matrem,
Iamque pater natum, iam fallit amicus amicum. (B, SG)
4. Iam nunc iudicium nichil est nisi publica merces. (Ba 100)
5. Iam vidua est virtus, quam non paciencia firmat. (Ba 97)
6. Ieiunus stomachus raro vulgaria spernit. (Ba 51)
7. Igne carere bono bruma solet in generali
Primus defectus hospitis esse mali. (B)
8. Ignis et os vulve, pelagus, baratrique vorago
Quatuor, ut fantur, sunt que numquam saciantur. (B)
9. Ignorans facinus pecco sciente minus. (Ba 108)
10. Ignorat plenus quam vitam ducat egenus. (Ba 52)
11. Ignorat requiem, qui contempnit mulierem. (Ba 38)

---

43 vel cantans surgit Ba in marg. m^2; MSD 77 (V. 69): surgens dum cantat. — 46 Vers 1 auch Ba 39. — 47 = MSD 78 (c 20): facile. — 51 Vgl. Beb. I, 9. — 54 = SP.

3 decipit SG; filium sic SG. — 6 aus Hor. sat. II, 2, 38. — 8 nach Proverbia Salom. 30, 15 f. — 9 = SP; Ignora Ba. — 10 = O 115 = R 5; aus Ignoro corr. Ba.

12. Illaqueare lupum numquam potes arte luporum. (Ba 87)
13. Ille fidelis erit, fidusque probatur amicus,
Quem neque mors, neque paupertas, nec vincula terrent. (B)
14. Ille lavat laterem, qui castigat mulierem. (Ba 68)
15. Ille locus desit, de quo michi lesio crescit. (Ba 59)
16. Ille natat leviter, cui mentum sustinet alter. (Ba 2)
17. Ille placet, quicumque tacet maiore loquente;
Stultus erit, qui protulerit sua verba repente. (B)
18. Ille raypizat, cuius frons absalonizat. (Ba 109)
19. Ille trahit vaccam cauda (Ba 76)
20. Illis sunt laudes, quis mens nescit sibi fraudes. (Ba 115)
21. Illum nullus amat, qui semper: „da mihi!" clamat. (Ba 19)
22. Imbres portendit, si cornua luna remittit. (Sch 96)
23. Immaturus equus maturus eques bene bello
Convenit: hic cautus, strennuus ille valet. (B)
24. Impedit ingenium formose cura puelle. (Ba 6)
25. Imperium cartis, gladiis urbs, vulvaque palmis
Dum defensantur, nil viribus esse putantur. (B)
26. Impia non meminit mens, que bona facta recepit. (Ba 117)
27. Impia sub dulci melle venena iacent. (Ba 92)
28. Implicitus vicio nichil improperabit iniquo. (Ba 46)
29. Inplumis casu volucer petit ima volatu. (Sch 55)
30. Improbus et mordax canis est in limine noto,
Dum videt auxilium vim sibi ferre canum. (B)
31. Improbus ignoret, qua se probus arte gubernet. (Ba 122)
32. Improbus obsequium scit poscere, reddere nescit. (Ba 47)
33. Improvisa magis vulnera sepe nocent. (Ba 96)
34. Inprudens vulpis est non prendens sibi mures. (Sch 46)

---

12 Vgl. Voigt zu Fec. r. I, 116. — 14 = SP: custodit. — 16 = MSD 80 (V. 34); Zach. 114a. — 17 Vers 1 = Ba 54. — 19 Rest der Zeile leer. — 21 = SP. — 23 eques] equs B. — 27 = Ov. Amor. I, 8, 104. — 28 Vgl. Beb. 390. — 29 In pulumis Sch. — 32 = Monost. 17. — 33 Vitalis Amphitruo. — 34 sibi non prendens Sch.; corr. Wattenbach.

35. Versus de nummo per omnes casus.
Imus fit summus, hunc quando iuvat bene nummus.
Vix fiunt summi nunc absque iuvamine nummi.
Ut similis summo cito fiam, supplico nummo.
Laudo meum summum dominum super omnia nummum.
Sepe michi, summe patrone, facis bene numme!
Non domino summo presumo loqui sine nummo.
Quid facerent summi, si non essent modo nummi?
Copia nummorum lenit mentes dominorum.
Laudes do nummis, per quos par sum modo summis.
Commendo nummos, humiles faciunt cito summos.
Nunc per vos summi venerantur me bene nummi.
Dum careo nummis, tunc gratus ero male summis. (B)

36. I mus! Gaude mus! ride mus! nilque time mus!
Sed caveas caveas, ne pereas per eas. (B)

37. In cantilena cuculus necnon philomena
Discordes vere per secula cuncta fuere. (B)

38. In cordis thalamo figitur hoc quod amo. (Ba 79)

39. In domibus nichil est peius quam pisaque lardum. (Ba 85)

40. In propriis domibus extat dominus canis omnis. (SG 67)

41. In facie domini servus bene servit ocelli. (Ba 27)

42. In famulis pravis dominis stat causa pudoris. (Ba 77)

43. In fatu nimio pessima queque probo. (Ba 116)

44. In gremium missa post rana sinum petit ipsa. (SG 28)

45. In glacie ludit brunellus, quem deus odit. (Ba 50)

46. In magno grandes capiuntur flumine pisces. (Ba 18)

47. In manibus stulti vim nulla novacula perdit. (Ba 26)

48. In muliere fidem si quis reperire laborat,
in silvis pisces, per mare querat apros. (B)

49. In mundo duo sunt, que nil abscondita prosunt:
Fossus humo census, latitans in pectore sensus. (K, B)

50. In mundo melius non est quam fidus amicus. (Ba 7)

51. In mundo tria sunt cunctis peiora venenis:
Perversus socius, mala femina, falsus amicus. (B)

52. In mundo tria sunt, que sunt dignissima laude:
Femina casta, bonus socius famulusque fidelis. (B)

35, 5 bone, mit e über o corr. — 37 Freidank 774 f. — 40 existit dominus oimnis SG. — 46 MSD 94 (V. 20): In tali tales cap . . . Vgl. Beb. 10; In parvo Ba. — 49 clausus sub p. B. — 52 Vgl. Voigt, Z. f. d. A. 30, 276.

53. In paupertate multi pollent bonitate. (Ba 33)
54. In petris, herbis vis est, sed maxima verbis. (Ba 110)
55. In propria natus est nemo propheta vocatus. (Ba 3)
56. In propriis foribus canis est audacior omnis. (Ba 2)
57. In propriis rebus, laus est, si largus haberis. (Ba 15)
58. In pulchra veste sapiens non vivit honeste. (Ba 10)
59. In qua laudatur, rem quisque libens operatur. (Ba 40)
60. In quacumque domo mala femina predominatur,
Hoc sciat omnis homo, domus hec confusa probatur. (B)
61. In quo nascetur asinus corio, morietur. (B 13)
62. In quovis facto lex est obnoxia pacto. (P 113)
63. In re quacumque meritum preiudico forme. (Ba 23)
64. In rufa pelle nemo latitat sine felle. (Ba 70)
65. In sacco fusa, meretrix in ede reclusa
Non vult celari, nec stramen in sotulari. (SG 11)
66. In sacco sedeo; sedet hic sapiencia mecum. (Ba 134)
67. In senio dives cum pauco tempore vives,
Multis multa dabis et amicis nulla negabis. (B)
68. In specie mulier plus gaudet quam probitate. (Ba 14)
69. In te confisus non decipiatur amicus. (Ba 29)
70. In terra regem metuit fera queque leonem. (Ba 78)
71. In terris summus rex est hoc tempore nummus. (Ba 71)
72. In vacua camera desipit omnis hera. (Ba 71)
73. In vulgo fedus confirmat munere mire
Amphora, si detur huc illuc, ire redire. (B)
74. Incastam mundam per totam vix facis undam. (Ba 114)
75. Incaute cecidit, temere qui sepe cucurrit. (Ba 120, K 3, K 19)
76. Incautum sepe perimunt per bella sagittę. (Sch 108)

---

56 = MSD 87 (V. 21: In for. propr.); vgl. Fec. r. I, 239. — 57 aus Facetus Ethica 127. — 58 = SP: In quo l., ibi . . . — 61 = MSD 93 (V. 56); = O 117; vgl. Voigt zu Fec. r. I, 240. 353. — 64 Vgl. G 60 I. — 65 celari] occultari SG; auch der Anfang des Verses ist verderbt; vgl.: Strauw im schue, schindlen im sackh, vndt ein huer in einem haus, guggen allwegen zue vorderst heraus. — 68 aus Albert, Troilus I, 357. — 69 despiciatur gestrichen, am Rande von anderer Hand: decipiatur. — 72 des≡≡≡≡t, pera rad. Ba. — 75 = MSD 83 (a b c e); t. quicumque c. K 3 (a b c); propere quicumque c. K 19 (e).

77. Inconstans animus, oculus vagus, instabilis pes
Designant hominem, de quo michi nulla boni spes. (B)
78. Incustodita leviter res perditur illa. (Ba 80)
79. Incustodite diripiuntur oves. (Ba 88)
80. Inde lupi speres caudam, cum videris aures. (K 10)
81. Indignare tibi, te vince, tui dominare!
Si natura negat, facit indignatio rectum. (B)
82. Indiscretus homo merito reprehenditur omnis:
In factis propriis nescit habere modum. (B)
83. Indomitos pueros aspera virga domat. (Ba 8)
84. Inducias longat, qui dicere falsa recusat. (Sch 35)
85. Induit hic sacco reliquum, qui prevalet uno. (D 15)
86. Infelix Friso gaudebat stercore viso;
Et non est mirum, quia credidit esse butirum. (B)
87. Infelix mus est, cui non uno lare plus est. (Ba 4, SG 62)
88. Infelix picus, quem nulla rubigo colorat. (Ba 44)
89. Infelix, qui nulla sapit spernitque doceri. (Ba 43)
90. Inferior vallis est, quo mons alcior exstat. (Ba 66)
91. Inficit anguillas anguis, dum venit ad illas;
A peiore rota semper sunt murmura mota. (B)
92. Infortunatus ad tres obulos homo natus
Numquam nummorum dominus valet esse duorum. (B)
93. Infra quod fluvium turbet, lupus arguit agnum. (K 17)
94. Ingenium, mores, sensus, vires et honores
Tot perdit vere bona clericus in muliere. (B)
95. Ingenium multos crebro lucratur amicos. (Ba 37)
96. Insaciabilior domino suus est comitatus. (Ba 90)
97. Insanire facit mures absentia cati. (Ba 11)
98. Inserit os, patulam quando canis invenit ollam. (Ba 22)
99. Insipiens fatur, quidquid subito meditatur. (Ba 69)

---

77 Facetus Ethica 225f.: Hec sunt signa viri, de qua (!) . . . — 79 vel dilacerantur opes Ba am Rande; nach Ov. Tr. I, 6, 10. — 80 = MSD 84 (a b c d e) caudam speres K (d). — 85 hūc D. — 87 = MSD 86 (V. 63); vgl. Fec. r. I, 621; Beb. 305; Zach. 252. — 88 Vgl. Beb. 334; Prov. c. 631. — 90 Vgl. Beb. 63. — 92 = G 68 = SG 70; SP: generatus; B: d. fiet ipse duorum. — 93 = MSD 88 (a c e). — 94 = SG 13: . . . mores, animam, res, tempus h. . . . masculus . . . — 95 luctatur Ba m[1], aber gestrichen und lucratur von m[2] am Rande. — 96 Vgl. Fec. r. I, 502. — 97 "mures" facit Ba.

100. Insipiens uno sua profert cuncta momento. (Sch 65)
101. Insolitis natibus equitatio suscitat ulcus. (Sch 120)
102. Insons invisus movet interdum tibi risus. (Ba 31)
103. Inspice mentem! corrige mores! acta revolve!
Semper in hiis et ab hiis poteris cognoscere quis sis. (B)
104. Instans venator facit, ut fera retineatur. (SG 40)
105. Instat equus morti sine gustu graminis horti. (B 81)
106. Instrumenta bonum faciunt bona sepe magistrum. (Ba 5)
107. Intentum studiis noli prohibere benignis. (Ba 28)
108. Inter gaudentes iuvenem decet esse iocosum. (Ba 57)
109. Inter maiores caveas, ne multa loquaris! (Ba 55)
110. Interdum audaces efficit ipse timor. (Ba 93)
111. Interdum mores redimunt discrimina vultus. (Ba 20)
112. Interdum propria perdit captans aliena. (Ba 65)
113. Interdum pueri vox est prenuncia veri. (Ba 119)
114. Interdum stabulum reparatur post grave dampnum. (Ba 99)
115. Intererit miseri se non conferre potenti. (Ba 121)
116. Intima cognosces per mores exteriores. (Ba 107)
117. Intrat amor mentes usu, deducitur usu. (Ba 95)
118. Intus et exterius ornat sapiencia corpus. (Ba 35)
119. Intus et exterius vix est homini valor unus. (Ba 34)
120. Inveniens scit avem, cupiens potietur eadem. (Sch 25)
121. Invenies modicos consumptis rebus amicos. (Ba 104)
122. Invenit ad vites callem sibi callida vulpis. (Sch 59)
123. Investigetur res, que suspecta videtur;
Namque scio vere, soleant neglecta nocere. (B)
124. Inveterata novum faciunt peccata pudorem. (Ba 9)
125. Invictis verba sapiens ostendit acerba. (Ba 73)
126. Invidia sequitur, quem prosperitas comitatur. (Ba 83)
127. Invidie vicium se cedit, non alienum. (Ba 111)
128. Invidus efficitur, si dignificatus haberis;
Si dives fueris, invidus efficitur. (B)
129. Invidus exoptat, oculo privetur ut uno,
Ut pena duplici privetur avarus utroque. (B)
130. Invidus invidia comburitur intus et extra. (Ba 106)

100 p̄fert Sch. — 105 orti; vgl. Fec. r. I, 18. — 106 sepe vor bona sepe gestrichen. — 110 Ov. fast. — 112 Vgl. Aesop 5, 6. — 117 nach Ov. Rem. 503. — 127 Vgl. Beb. 239. — 129 duplice B. — 130 = SP.

131. Invidus omnis abest, si prosperitas tibi non est. (Ba 82)
132. Invidus ut noceat, in sua dampna meat. (Ba 105)
133. Ipse repertor eris, si plangas, quod bene queris. (Ba 32)
134. Ira parat cedes, turres evertit et edes;
Ira domus plenas vacuat reddens et egenas. (B)
135. Ira perit subito, quam gignit amicus amico. (Ba 16)
136. Ire cathenatus nescit canis inveteratus. (Ba 1)
137. Irrita venales fallunt promissa labores. (Ba 48)
138. It bene vix cecus, male quem ductor regit eius. (Ba 100)
139. Itur, dum scitur; nescitur, quando reditur. (Ba 123)
140. Iudex in propriis est nullus homo bonus actis. (Ba 112)
141. Iudicio plebis non fallit „habe“ sed „habebis“.
(P 124, Ba 67)
142. Iudicis est recti, precio nec nec prece flecti. (Ba 102)
143. Iudicium iustum iudex pro munere mutat,
Absolvitque reum, iustum pro munere dampnat. (B)
144. Iuncetum prato superest affine remoto. (P 129)
145. Iunci, qui prope sunt, pratis que non prope presunt.
(P 128)
146. Iunior etatem vult omnis inire senilem. (Ba 125)
147. Iura fidemque nepos nescit servare nepoti. (Ba 25)
148. Iure canes lingunt hos, qui se furfure spargunt. (Ba 84)
149. Iure lepos rapitur, qui retia nulla veretur. (Sch 168)
150. Iure molendinum qui tardus adit, molet imum. (Ba 49)
151. Iurgia ne replicet os nequam, munus amicet. (P 11)
152. Iurgia vitaret, si se malus ante notaret. (Ba 41)
153. Ius est, ut faveat mulier formosa petenti,
Sed si voce negat, vox est contraria menti. (B)
154. Ius sorbillasti, si vulpem tute vorasti. (Sch 81)
155. Iussa per eterna medium tenuere beati. (Ba 75)
156. Iusticium non iusticiam vult iuris iniquus;
Iusticiam non iusticium vult iuris amicus. (B 61f.)
157. Iustus pro domino ieiunat, ypocrita mundo,
Phisicus ut vivat, ut burse parcat avarus. (B)
158. Iuxta mensuram lodicis porrige suram. (Ba 42)
159. Iuxta quem fueris, ab eodem sepe doceris. (Ba 103)

---

133 quod pl. si Ba m^1. — 135 = SP. — 136 = SP. — 137 nach Pamph. 527. — 144 Jucetum P. — 147 = Pamph. 277. — 148 Vgl. Fec. r. I, 9. — 149 capitur Wattenbach. — 156 ymum Ba. Vgl. Pr. c. 240. — 154 sorbillani Sch.

1. Labitur a mente cito res bona, sed mala lente. (Ba 2)
2. Labitur ex animo benefactum; iurgia durant. (Ba 22)
3. Ledere non debes iniuste debiliores. (Ba 17)
4. Lesus ab igne puer timet illum postea semper. (Ba 24)
5. Letatur locuples, qui flere solebat egenus. (Ba 50)
6. Letificat stultum dare nil, promittere multum. (Ba 11)
7. Letificat stultum grandis promissio multum. (Ba 10)
8. Leticia plenum cor reddit tempus amenum. (Ba 65)
9. Leticia plenus sine re fit dives egenus. (Ba 7)
10. Leticie causa cibus est, non serica palla. (Ba 24)
11. Leticiam patri generat sapiencia nati. (Ba 4)
12. Letus prebendo fit largus, non capiendo. (Ba 6)
13. Lappa petit mulier; ruit olla; fit obulus illi. (Ba 44)
14. Lar illusoris perit a pir pluribus horis. (Ba 59)
15. Lar proprius, licet exiguus, calet et valet aurum;
    Et proprius panis magis extat melle suavis. (B)
16. Larga manus cum dat, donando semper habundat. (Ba 63)
17. Larga manus, labor insolitus designat egere;
    Parca manus, labor assiduus designat habere. (B)
18. Larga manus plenis est perniciosa crumenis. (Ba 53)
19. Largus homo modicam poterit componere gazam. (Ba 5)
20. Largus honoratur et laus sua multiplicatur;
    Est nulli carus vel paucis dives avarus. (B)
21. Laudat adulator, sed non est verus amator. (Ba 57)
22. Laudat quisque suum, quamvis laudabile non sit. (Ba 21)
23. Laudat quisque suum: sic laudat femina culum. (Ba 20)
24. Laudem nulla capit dilectio, que cito transit. (Ba 66)
25. Laudes mercatur, qui sermones moderatur. (Ba 30)
26. Laus est finire; pudor est incepta perire. (Ba 64)
27. Laus <est> in propria laudari maxima turba. (Ba 9)

---

1 = SP: ex mente. — 2 durat Ba; nach Cato Monost. 34: . . . iniuria durat; MSD 98 (b 39). — 4 = MSD 101 (V. 22); vgl. Beb. 566. — 7 = SP: dives promissio. — 15 Vgl. MSD 57 (V. 3); G 98; Fec. r. I, 1194. — 21 = SP; Laudat laudator, sed . . . Ba. — 24 = MSD 100 (c. 27). — 27 est fehlt Ba.

28. Laus mea sordet eo, quod venit ore meo. (Ba 56)
29. Laus omnis vere proprio sordescit in ore. (Ba 55)
30. Laus sordet propria; laus nobilis est aliena. (Ba 8)
31. Laus ⟨tua⟩ cum decore proprio sordescit in ore. (Ba 46)
32. Lectio lecta semel decies repetita placebit. (Ba 23)
33. Lenonem lena non diligit absque crumena. (Ba 39, D 2)
34. Lex est iusticie fraudem depellere fraude. (Ba 62)
35. Lex iubet hoc poni, quod cedat conditioni. (P 114)
36. Lex pacto cedit, pacto lex omnis obedit. (P 112)
37. Libamen mellis recolas in tempore fellis. (Ba 28)
38. Lingua parit dampnum, dum nescit cedere, magnum. (Ba 43)
39. Lingua sepe refert homo, mens a quo sua refert;
    Quod vult dissimulat, quod negat, hoc simulat. (K)
40. Lingua vaginalis, infans et amor monialis
    Ac ovum molle defedant quemlibet orbe. (B)
41. Lingua venenosa facit, ut mens sit viciosa. (Ba 27)
42. Linguam cum manibus nescit compescere stultus. (Ba 3)
43. Linquo coax ranis, craw corvis, vanaque vanis:
    Ad logicam pergo, que mortis non timet Ergo. (B)
44. Lis est cum forma magna pudicicie. (Ba 49)
45. Lis nummis, verbis interdum maxima crescit. (Ba 32)
46. Lis odium gignit, caros concordia stringit. (Ba 33)
47. Lites interdum fert, qui vult dicere verum. (Ba 19)
48. Litigium mulier famosa frequentat et anser. (Sch 160)
49. Littera parva satis fructum dabit officiatis. (Ba 67)
50. Littera semper habet panem vestemque paratam. (Ba 40)
51. Littora corrodunt, tractim que flumina vadunt. (Ba 35)
52. Litus aro lateremque lavo, dum servio pravo. (Ba 34)
53. Livor, amor, terror, munus sunt iudicis error. (Ba 61)
54. Livor edax proprie patitur dispendia lingue. (Ba 26)
55. Longa fames ventris raro fit amica quietis. (Ba 41)

---

29 auch in B: Laus nostro more pr.; auch in B. — 33 = SP; aus Hugo Primas VII, 16 (Gött. Nachrichten 1907, p. 129). — 38 Ligua Ba. — 41 Ligua Ba; fit Ba. — 43 = SP; G 94. — 44 Vgl. Beb. 242; aus Ovid ep. XVI, 288. — 46 = SP.

56. Longam cesariem, curtam fert femina mentem:
Hoc modo quod reprobat, hoc cras veneratur et optat. (B)
57. Longe scire datur rarum, quociens operatur. (Ba 58)
58. Luceat in studiis simplex intentio cordis,
Ut, dum corde sonat, vox impetret omne quod orat.
(Sch 166)
59. Lucretii casum pater aspice: non sine natum
Incastigatum, si non vis perdere nasum. (SG 18)
60. Ludens taxillis, cito conspice quid sit in illis. (Ba 15)
61. Ludere cum talis non est res spiritualis. (Ba 13)
62. Ludere, currere, tempora perdere vile putato! (Ba 16)
63. Ludere si cupias, equos socios tibi queras! (Ba 14)
64. Ludere taxillis, si scire velis quid in illis:
Mors tua, sors tua, spes tua, res tua pendet in illis. (B)
65. Ludi stultorum, dominorum, ⟨sive luporum⟩ (B)
Non bene luduntur, quia seria sepe sequuntur.
66. Ludis consenti, si ludi sunt tibi menti. (P 62)
67. Ludo falluntur, qui ludos sepe sequuntur. (Ba 38)
68. Ludos stultorum, dominorum sive luporum
Semper vitabis et eis te non sociabis. (D 8)
69. Ludus fortune variatur in ordine lune. (Ba 25)
70. Ludus, longa via socium probat et domus arta. (Ba 37)
71. Ludus spernatur, si dampnum forte sequatur. (Ba 12)
72. Ludus talorum nos destruit atque globorum. (Ba 60)
73. Ludus ut intratur, ludo favor exhibeatur! (P 64)
74. Lumine privetur, qui perdere iure meretur. (Ba 31)
75. Lune cremento discerpere poma memento!
Nam cum decrescit, quod dempseris, omne putrescit. (B)
76. Luxuriat raro non bene pasta caro. (Ba 36)
77. Luxus corpus, opes, animam, vim, lumina, voces
Polluit, annichilat, necat, eripit, orbat, acerbat. (B)

---

1. Magna domus mure vix est sine vel sine fure. (Ba 33)
2. Magnis atque bonis dominis servire studebis. (Ba 9)
3. Magnus dicetur hodie, quicumque timetur. (Ba 18)
4. Maior quam domini non est reverentia servi. (Ba 52)

---

58 ȇrat SG. — 59 = G 199. — 60 = SP; Ludere capillis Ba; aber p ist radiert. — 65 = SP. — 67 SP: ludum qui. — 68 te numquam associabis. D. — 69 = G 82 I. — 76 = SP.

5. Malo perire fame quam nomen perdere fame. (Ba 105)
6. Mane duo prava bona vespera praevalet una. (Ba 25)
7. Mane libenter edes escas, si sero reserves. (Ba 53)
8. Mane malum tibi sit, vicinus si malus assit. (Ba 54)
9. Mane negabit olus, cui sero venditur hortus. (Ba 29)
10. Mansitat in mundo passer, recedit hirundo. (B 39)
11. Marcius adveniens viridis, sic clericus audax,
Virgo procax: malus his finis adesse solet. (B 2)
12. Mater dat puero proprio, quod non alieno. (Ba 117)
13. Mater virtutum ratio: nocet esse locutum;
esse nocet mutum; reddunt mediocria tutum. (B, K)
14. Matri devotus non mos a matre remotus. (P 84)
15. Matris natura matris maternaque cura. (P 86)
16. Maturum stercus est importabile pondus. (Ba 60)
17. Maxima de modico fieri lis cernitur ovo. (Ba 113)
18. Maxima de modico gallina nascitur ovo. (Ba 11)
19. Maximus e minima scintilla provenit ignis. (Ba 120)
20. Me gravat ille labor, sub cuius pondere labor. (Ba 122)
21. Me male castigat, proprio qui crimine sordet. (Ba 43)
22. Mella venena tegunt: sic fallit opinio stultum. (Ba 56)
23. Mendaces faciunt, ne credas vera loquenti
et multis iustis perfidus unus obest. (B)
24. Mens discretorum bona precellit fatuorum. (Ba 26)
25. Mens est prava suis contraria sepe loqualis (Ba 55)
26. Mens ovis et linum super ostrum corque lupinum. (P 141)
27. Mens pigra servilis, cum mens mansuescit herilis. (P 150)
28. Mensa sis letus et pauca loquendo facetus. (Ba 12)
29. Mentiri poteris, si nullum ledere queris. (Ba 1)
30. Mercede plenus non existit vir egenus. (SG 25)
31. Messis fit rara, quam dextera iactat avara. (Ba 22)
32. Miramur iuvenes largos veteresque tenaces
Longum cum sit eis, his breve restet iter. (B)
33. Mirteto detur, presto lepus esus habetur. (P 136)
34. Miti pravus hero famulus, validusque severo. (P 151)

---

9 ortus Ba. — 10 yrundo Ba. — 11 adveniens, darüber -at B. — 13 = K: faciunt. — 16 = SP: intolerabile. — 20 aus Serlo (Notices et extr. des mscr. de la bibl. nat. 28^{II}, p. 433).

35. Mitis edit ripam, vehemens quam transiet amnis. (Sch 36)
36. Mitis prelatus facit ignavos famulatus. (P 148)
37. Mittit in ventum, valet osque tenere polentum. (Sch 49)
38. Mobile mutatur semper cum principe vulgus. (Ba 17 u. 94; aber 17 gestrichen)
39. Mollis hiems morbos facit exuberare nocivos. (Sch 6)
40. Monachus elatus et simplex officiatus
Hi raro dominis evaluere suis. (B)
41. Morbo cessante manet eger, ut fuit ante. (D 20)
42. More fluentis aque currunt mortalia queque. (Ba 116)
43. Morem maternum matri placet esse supernum. (P 85)
44. Mors cita, mors dubia, mors tristis est et amara;
Cominus est sepe, que creditur eminus esse. (B)
45. Mors dominum servo, mors sceptra ligonibus aptat. (Ba 91)
46. Mors nimis est nequam; mors nulli parcit et equam
Dat cunctis legem, tollit cum paupere regem. (Ba 92f.)
47. Mortis linque metus, ut possis vivere letus. (Ba 59)
48. Mos est antiquus, quod amicum querat amicus. (Ba 20)
49. Mos est convictus per te, natura, relictus. (P 41)
50. Mos est cornicum, quod fedant stercore nidum. (Ba 16)
51. Mos est corvorum nidum fedare nigrorum. (Ba 21)
52. Mos est prelatis dare prebendam trabeatis,
Vel bene nummatis vel eorum sanguine natis. (B)
53. Mota magis res peius olet fetentis odoris;
Plus repetita placet quoque, si sit plena saporis. (B)
54. Motus maiorem fetor diffundit odorem. (Ba 37)
55. Mox potare cupit, cum flumen conspicit auca. (Ba 57)
56. Multa per optata transibunt tempora grata. (SG 35)
57. Multa stupenda vident, qui per loca multa vagantur. (Ba 49)
58. Multa taberne, nulla superne cura salutis. (Ba 103)
59. Multi corripiunt crimen, quod linquere nolunt. (Ba 5)
60. Multi non cari sunt, qui credunt adamari. (Ba 114)

---

47 = SP: si tu vis vivere l. — 48 aus (Jahnke, Rich.: Comoediae Horatianae tres): Nuntius sagax 247: ut amicam. — 54 Vgl. Beb. 66. — 58 aus Omne punctum 206. — 59 = SP. — 60 vellent, und am Rand: credunt Ba.

61. Multi promittunt, qui numquam solvere querunt. (Ba 42)
62. Multi prudentes sunt lingue dote carentes. (Ba 27)
63. Multi prudentes vivunt velud insipientes. (Ba 3)
64. Multi, qui poscunt, sed plures qui dare nolunt. (Ba 109)
65. Multi sunt qui scire volunt, sed discere nolunt. (Ba 7)
66. Multi sunt, qui scire volunt sed non operari,
Nec studium penamque pati: modus iste catinus. (B)
67. Multis cognatis, sed paucis fungor amicis. (Ba 14)
68. Multis in lite breviantur tempora vite. (Ba 46)
69. Multis ludus eris, ludos si ludere queris. (Ba 36)
70. Multis multa dabis, nec amicis parva negabis. (Ba 30)
71. Multum tardabit, quicumque nimis properabit. (SG 36)
72. Multis negligitur, quod ab uno proficietur. (Ba 45)
73. Multociens stabulum reparatur post grave dampnum. (Ba 10)
74. Multorum fatuus dicetur quisque superbus. (Ba 4)
75. Multorum manibus alleviatur onus. (Ba 6)
76. Multos in melius exemplum format alius. (Ba 44)
77. Multos sepe loca faciunt committere furta. (Ba 50)
78. Multum conetur homo, dives ut esse putetur;
Panis prebetur illi, cui panis habetur. (B)
79. Multum in melius exemplum format alius
Et iuvat alterius vita probata prius. (B)
80. Multum prodesset mel, si malus hamus abesset. (Ba 19)
81. Munda potest facile res omnis egentibus esse. (Ba 24)
82. Mundat lixinum vestes licet haut bene vinum. (Ba 106)
83. Mundus amat semper, quod lex negat alma frequenter. (Ba 28)
84. Mundus laude caret nec mundo nomine claret. (Ba 104)
85. Munera compescant linguam, ne iurgia crescant. (P 12)
86. Munera dando vice sunt filia mater amice. (Ba 107)
87. Munera parva sui nemo contempnat amici. (Ba 51)
88. Munera, que donat moriens, hec munera non sunt;
Namque daret nulli, si posset longius uti. (B)

---

61 Vgl. Del. cleri. 134. — 66 vel sed discere nolunt. — 71 M. inde tartabit SG. — 73 Vgl. Beb. 543. — 75 = SG 50; SP. — 77 Vgl. Beb. 317. — 86 Vgl. Fec. r. I, 352.

89. Munera rethoricos penitus novere colores;
Nummus ubi loquitur, Tullius ipse silet.
Dulci gaza sono citharizat in aure potentum:
Nescit tam placitum musica tota sonum. (K)
90. Munere multiplice plures generantur amice. (Ba 108)
91. Munus amicicie tibi quod datur, accipe, care! (Ba 13)
92. Muri nulla salus, cui pervius est cavus unus. (Sch 133)
93. Murilegus bene scit, cui barbam lambere suescit. (P 178)
94. Mus et rana docent, quod falsi decipiantur. (Ba 118)
95. Mus miser est, antro qui tantum clauditur uno. (Ba 32)
96. Mus salit in stratum, dum scit abesse catum. (Ba 34)
97. Mus satur insipidam diiudicat esse farinam. (Ba 31)
98. Mus, serpens, ignis reddunt mala sepe benignis. (Ba 35)
99. Musca, canes, mimi sunt semper ad fercula primi:
Non invitati veniunt prandere parati. (D 3)
100. Muscas et pulices aliqua potes arte fugare;
Sed si te meretrix semel una valet laqueare,
Vix umquam poteris in te vires reparare. (B)
101. Muscarum magnus turba confunditur ursus. (Ba 48)
102. Musco privatur saxum, quod ubique rotatur. (Ba 23)
103. Mutantur mores, quando mutantur honores. (Ba 15)
104. Mutua redde, refer tibi commoda, dona merere! (Ba 112)

---

1. Nam non vult fieri, dum pauper adest mulieri. (Ba 255)
2. Nate, cave dici nimium laudator amici:
Tempore monstrabit, quantum se semper amabit. (B)
3. Naufragium rerum mulier malefida marito. (Ba 114)
4. Ne condempneris, dampnato non socieris! (Ba 55)
5. Ne cum vase cadas pleno, lento pede vadas!
Pes si labatur, plenum vas evacuatur. (B)
6. Ne dispergat oves, occurre prius lanioni. (Ba 131)
7. Ne gaudere velis, si forte tuus cadat hostis,
Ne tibi succedat mala sors et ab hoste recedat. (B)

---

89 Hauréau, N. et E. VI, 327: in ore petentum . . . placidum. — 92 Vgl. Fec. r. I, 621. — 96 auch B = SP. — 97 Vgl. Fec. r. I, 35; Beb. 430. — 98 = SP. — 99 Vgl. Roman. Forsch. 26, p. 174, Nr. 10. — 100 Mus et c.; ad mensam D. — 101 Vgl. Fec. r. I, 182. — 103 = SP . . .. cum comitantur opes; MSD 110 (V. 75).

3 = MSD 112 (b 35) aus Cato, Monost. 6.

8. Ne latrare velit canis, os precluditur osse;
Sic, ut homo parcat, patet illud munera posse. (B)
9. Ne latret, catulus leniri debet iniquus. (Ba 121)
10. Ne male te ledas, non semper ad omnia credas! (Ba 191)
11. „Ne quid agas nimium vehemens!“ reor utile primum. (Sch 93)
12. Ne recolas fusum, nec anus iam pergito lusum. (Sch 11)
13. Ne pudeat queri, que nescis, atque doceri:
Qui scit, laudatur; qui nescit, vituperatur. (B)
14. Ne quis amet temere, docet obruta Troya cavere. (Ba 224)
15. Ne te submergas, caute prope flumina pergas. (Ba 89)
16. Nec domus ornata dominum nec picta decorat,
Sed domus est grata, quam moribus hospes honorat. (B)
17. Nec hodie nec heri nec cras credas mulieri! (Ba 181)
18. Neglectis horrenda filix innascitur agris. (Ba 160)
19. Negligit interdum sua iustus propter amicum. (Ba 146)
20. Nemo canem metuat, qui non ledit, nisi latrat. (Ba 5)
21. Nemo censetur tam pauper inopsque putetur,
Quin cito ditetur, deus huic si propitietur. (B)
22. Nemo facit dominis servimina congrua binis. (Ba 299)
23. Nemo fide digna fidei iam reddere curat. (Ba 101)
24. Nemo libenter egens similes vidit ⟨sibi⟩ degens. (SG 29)
25. Nemo meis ovibus, que sunt mea pascua, vendat! (Ba 84)
26. Nemo miretur, si taurum bos imitetur. (Ba 77)
27. Nemo nimis alias sibi res desideret ullas! (Ba 102)
28. Nemo potest cura nature solvere iura. (Ba 58)
29. Nemo potest digne dominis servire duobus. (Ba 298)
30. Nemo potest fari bene resque bonas operari. (Ba 163)
31. Nemo potest tenta bucca sufflare polenta. (Ba 100)
32. Nemo scit, quantum valeat quodvis elementum. (Ba 204)

---

8 = G 121: Ne l. queat . . . — 9 liniri Ba. — 10 “te “male Ba. — 12 recolens Sch. — 14 amat Ba. — 18 nach Hor. serm. I, 3, 37. — 20 = MSD 114 (V. 51): timet . . . latret v.; Mone, Anz. VII, 505; vgl. Fec. r. I, 78. — 22 = G 264[I]. — 24 sibi fehlt SG. — 28 = MSD 116 (V. 45): potest dura. — 29 = MSD 115 (V. 28). Nach Ev. Matth. VI, 24. Vgl. Aesop 34, 12; Hervieux, fab. lat.[2] II, 362.

33. Nemo sibi culpam, nec laudem conferat umquam! (Ba 190)
34. Nemo sibi multos promittat adhuc puer annos:
Quot fora terga boum tot habet pelles vitulorum. (B)
35. Nemo sibi satis est: eget omnis amicus amico. (K, Ba 42)
36. Nemo sit oblitus — si sit permulta peritus —
Quin plus addiscat nec discere queso fatiscat. (B)
37. Nemo sue carnis velle nimium comitetur! (Ba 150)
38. Nemo sue forme nimium letetur honore! (Ba 136)
39. Nemo suo flori confidat sive decori,
Cum commune mori iuveni sit cum seniori. (B)
40. Nemo viam veterem vel amici spernat amorem. (K 7 = 26)
41. Nequam nequiciam monstrat ubique suam. (Ba 17)
42. Nequaquam poteris per aquam mundare cloacam.
43. Nequiciam vinosa tuam convivia narrant. (Ba 194)
44. Nesciat improbitas, quo se sustentat honestas. (Ba 249)
45. Nescio promissis credere, credo datis. (Ba 188)
46. Nescio quid dicam: miser ⟨est⟩ qui perdit amicam. (Ba 86)
47. Nescit homo, quid sit quod habet, si non prius absit. (P 177)
48. Nescit homo vere, quid habet, nisi cessat habere. (Ba 91)
49. Nescit naturam mutare pecunia puram. (Ba 93)
50. Nescit nequicie numquam nequam memor esse. (Ba 71)
51. Nescit quid doceat, quem Venus illaqueat. (Ba 106)
52. Nescit vincla pati collum canis inveterati. (Ba 103)
53. Ni benedicantur, comedes comedenda bovine;
Et nisi reddantur grates, surges asinine. (B)
54. Ni deplumas eam, trans sepem non dabis aucam. (Ba 72)
55. Ni legem sequeris ludi, quid ludere queris? (P 61)

---

34 Vers 1 auch Ba 109: multis . . . annis. — 35 aus Aesop 55, 15. — 40 = MSD 117 (a b c d). — 41 = SP. — 45 aus Ysengr. I, 195. — 46 est fehlt Ba. — 48 = SP: quod habet, n. cesset . . .; pravam Ba m[2]. — 53 Vers 1 auch Ba 176. — 54 deplum ⁝ . . . sepe . . . dabi ⁝ Ba.

56. Ni quod amas dederis, non sumes que tibi queris. (P 121)
57. Ni sis iocundus, te nil reputat fore mundus. (Ba 12)
58. Ni subsit morti, nil insuperabile forti. (Ba 94)
59. Nil agit utroque famulans vidue pueroque. (P 59)
60. Nil homini peius, cum sors res implicat eius. (Ba 228)
61. Nil homo profecit, qui nequicie bene fecit. (P 105)
62. Nil intempestum, quod in apto tempore gestum. (P 101)
53. Nil nisi visa re novit mens stulta notare. (P 132)
64. Nil prodest oculus, a quo res nulla videtur. (Ba 144)
65. Nil prodest, quod non ledere possit idem. (Ba 157)
66. Nil temere credas uxoris sepe querelas;
Namque dolos novit et quos tu diligis odit. (B)
67. Nil temptare nocet: res intemptata nocebit. (Ba 210)
68. Nil tibi curetur, si coniugis ira minetur:
Femina, dum plorat, hominem superare laborat. (B)
69. Nil valet hic pietas, que parcere nescit egenis. (Ba 29)
70. Nil valet ille labor, quem premia nulla sequuntur. (Ba 256)
71. Nil valet in bellis vir inermis, et absque libellis
Clericus est mutus, licet ingenio sit acutus. (B)
72. Nimirum magno premitur sub pondere solus:
Multorum manibus alleviatur onus. (B)
73. Nitimur in vetitum semper cupimusque negata. (Ba 195)
74. Nititur id semper, quod homo prohibetur iniquus. (Ba 68)
75. Nix veluti — verum est — firma fides mulierum. (Ba 301)
76. Nobile solamen precellit triste iuvamen. (Ba 9)
77. Nobile vincendi genus est paciencia vinci. (Ba 135)
78. Nobilis est ille, quem nobilitat sua virtus. (Ba 36)
79. Nobilis est parcus, qui collum flectit ut arcus. (Ba 216)
80. Nobilitant gaze privatos nobilitate. (Ba 37)
81. Nobilitas cum re pro nobilitate tenetur;
Nobilitas sine re pro rusticitate tenetur. (B)

---

56 ames P. — 65 aus Ov. Tr. II, 266. — 71 = G 12. — 72 Vers 2 auch Ba. — 73 aus Ov. Amor. III, 4, 87. — 78 nobilita $\bar{=}$ Ba (s eras.). — 80 Vgl. Petrus Alfonsi, Disc. cler. 10, 22 (Glorificant).

82. Nobilitas fit rusticitas vicio dominante;
Rusticitas fit nobilitas virtute iuvante. (B)
83. Nobilitas morum plus ornat quam genitorum. (Ba 33)
84. Nobilitas morum perit in verbis viciorum. (Ba 92)
85. Nobilitas sine re non est nisi nomen inane. (Ba 32)
86. Nobilitat dantis frons generosa dapes. (Ba 214)
87. Nobilitate caret, si quis virtute carebit. (Ba 14)
88. Nobilitate valet, si quis virtute valebit. (Ba 34)
89. Nobiliter vives, si placabis tibi cives. (Ba 35)
90. Noctua, qua sedit, loca fedat, quando recedit. (Ba 48)
91. Noli iurare graviter! dico tibi quare:
Qui graviter iurat, Christum crucifigere curat. (B)
92. Noli maiorem tu castigare super re,
De qua, si vellet, posset tibi clare referre. (B)
93. Noli per „cras, cras" differre tuas rogo metas;
Nam per „cras, cras, cras!" omnis consumitur etas. (B)
94. Noli tu quidquam rerum laudare tuarum,
Ni sit ab alterius ore probata prius. (B)
95. Nolo putes vires in parvo corpore viles:
Ingenio plenus, qui viribus extat egenus. (B)
96. Nolo tribus servire: seni, puero, mulieri;
Morbidus hic, alter immemor, illa levis. (B)
97. Nolumus assiduis animum tabescere curis. (Ba 158)
98. Nolunt esse iocus, deus, unda, focus, sathan et mors. (Ba 179)
99. Non a quo sed quid discatur, sit tibi cure. (Ba 185)
100. Non absentatur a visu, quidquid amatur. (Ba 95)
101. Non absentatur cordi, vere quod amatur. (P 16)
102. Non eque ludo, si non consentio ludo. (P 63)
103. Non age portanti grates, sed munera danti. (Ba 24)
104. Non alios curat bene, qui male negligit ipsum. (Ba 237)
105. Non aliquem morde, cum nemo sit sine sorde. (Ba 180)
106. Non animo pravi succedunt docmata viri. (Ba 246)
107. Non auscultator, non sis novitatis amator. (Ba 238)
108. Non bene captatur cibus, unde libido paratur. (Ba 61)
109. Non bene corripies puerum, cum venerit hospes. (Ba 49)

---

83 = SP. — 86 nach Aesop 12, 4. — 92 dare B. — 97 aus Ov. Tr. V, 1, 77. — 99 nach Abélard, ad Astralab. 7: dicatur. — 103 = MSD 120 (V. 142). — 106 succedut Ba.

110. Non bene creduntur, nimium qui blanda loquuntur.
Decipiuntur aves per cantus sepe suaves. (B)
111. Non bene doctus erit, qui semper ludere querit. (Ba 23)
112. Non bene flat flammam, qui continet ore farinam. (Ba 16)
113. Non bene pugnavit, qui flens a lite recedit. (Ba 7)
114. Non bene quis nequam, nisi dum moritur, facit umquam. (Ba 225)
115. Non bene sub stabulo nutriuntur oves alieno. (Sch 58)
116. Non bis erit tonsor ovium semel excoriator. (Ba 252)
117. Non bonus est hospes, per quem depellitur hospes. (Ba 233)
118. Non cadit a mente dilectio vera repente. (Ba 21)
119. Non canis a corio subito depellitur uncto. (Ba 39)
120. Non capit optatum, qui non largitur amatum. (Ba 220)
121. Non cecidisse pudet, sed iacuisse diu. (Ba 141)
122. Non celer in dando prudens est nec placitando. (Ba 198)
123. Non cocus ex cultro longo, nec virgo probatur
Dependente coma, nec clericus ampla corona. (B)
124. Non compeccantes prodas, tua cum probra dicis. (Ba 169)
125. Non credas actum, cum quid superest ad agendum. (Ba 226)
126. Non credas, undam placidam non esse profundam. (Ba 236)
127. Non crede infirmo medico misereque Sibille! (Ba 119)
128. Non cum festuca silvestris ducitur ursa. (Ba 60)
129. Non cupias socium, nisi fidum nosceris ipsum. (Ba 25)
130. Non dabit archa genus nec saccus fenore plenus. (Ba 69)
131. Non dat in heredem dominorum gratia sedem. (Ba 244)
132. Non de pelle canis fiunt bona vascula mellis. (Ba 38)
133. Non de ponte cadit, qui cum sapiencia vadit. (Ba 82)

---

110 Vers 1 = Ba 182; SP quę bl. feruntur. — 114 dum über gestrichenes scit gesetzt Ba. — 115 "oves "nutriuntur Sch. Erst m² fügt am Rand alieno bei. — 125 fast = Othlo: Nil credas . . . — 126 = SP; vgl. Cato IV, 31, 2; Fec. r. I, 28. — 128 = MSD 121 (V. 82): leditur. — 132 = MSD 124 (V. 53): pascua; vgl. Fec. r. I, 9. — 133 = SP; vgl. Zach. 266.

134. Non debent pueri cum servis ludere docti. (Ba 4)
135. Non debet meritum turpis delere vetustas. (Ba 125)
136. Non des res cunctas, quas optat avara voluntas:
Non catulo detur, quociens sua cauda movetur. (B)
137. Non dolor hunc tangit parvus, quem maximus angit. (Ba 67)
138. Non domino, sed quisque sibi studet utilis esse. (Ba 165)
139. Non domus est pacis, ubi regnat lingua loquacis. (Ba 83)
140. Non ego, si sapio, pro vanis trita relinquo. (Ba 66)
141. Non eloys gazam minuit, nec missa dietam. (Ba 199)
142. Non erit ingratus, si ludus erit moderatus. (Ba 50)
143. Non erit optati compos nisi largus amati. (P 119)
144. Non est afflictus multum canis ossibus ictus. (Ba 212)
145. Non est cara caro, sed mundus carus avaro. (Ba 104)
146. Non est expediens, ut semper vera loquamur. (Ba 81)
147. Non est illa valens, nidum que stercorat ales. (Ba 230)
148. Non est infirmus, qui trudit in os quasi pugnus. (Ba 248)
149. Non est in medico, quod moriatur homo. (Ba 3)
150. Non est in mundo dives, qui dicit: „habundo". (Ba 6)
151. Non est in rebus crimen, sed agentis in actu. (Ba 239)
152. Non est in silva peior fera quam mala lingua:
De lingua stulta veniunt incommoda multa. (B)
153. Non est in speculo res, que speculatur in illo. (Ba 54)
154. „Non est in tina", mus inquit, „sola farina". (P 152)
155. Non est iocosum nil scire, sed est viciosum. (Ba 18)
156. Non est laudandus vel amandus amator avarus. (Ba 166)
157. Non est mens solida nisi visa re sibi fida. (P 134)
158. Non est prudentis cito propter verbula gentis
Perdere vim mentis, sed talia tradere ventis. (B)
159. Non est qui munus paupertatis ferat unus. (Ba 120)

---

134 = MSD 122 (V. 19): parvi. — 135 = G 254[1]; aus Aesop 41, 29. — 138 Vgl. Fec. r. I, 44. — 139 = SP; locus, darüber vel domus Ba; ligua Ba. — 147 = MSD 125 (c). — 150 = SP. — 152 Vers 1 auch Ba 184; Vers 2 auch Ba. — 153 = SP = G 292[1]; Mone Anz. IV, 362; aus Alan. Prov. I, 15. — 155 = Alda 259.

160. Non est thesaurus melior quam fidus amicus. (Ba 13)
161. Non est venator omnis, qui cornua sufflat.
Pastores etiam cornua flare solent. (B)
162. Non est verus amor, ubi turbat singula clamor. (Ba 87)
163. Non exstat docilis latrans ad vincla senilis. (Ba 85)
164. Non facias aliis hoc, quod fieri tibi non vis. (K)
165. Non faciet que vult, qui quando potest ea non vult. (P 32, K)
166. Non facit hoc eger, quod sanus suaserat egro. (Ba 115)
167. Non factis sequimur omnia, que loquimur. (Ba 147)
168. Non factum vane reputetis surgere mane:
Nam dabit ipse deus bona premia, si vigilemus. (Sch 94)
169. Non fatuum fatu, nec furnum vincis hyatu. (Ba 63)
170. Non feret optatam, qui rem non donat amatam. (P 120)
171. Non fit botrus ita vinum, nisi sit pede trita;
Sic, dum calcatur, plus quisque deo copulatur. (B)
172. Non foveas illum, qui verba cadencia tollit,
Et mentes hominum tantum pro munere mollit. (B)
173. Non frangunt humeros equalia pondera nostros. (Ba 200)
174. Non habet infirmus horam similem quoque sanus. (SG 53)
175. Non ieiunavit male, quem deus ipse cibavit. (Ba 28)
176. Non impetrator, quociens pro velle rogator. (Ba 112)
177. Non incandescas sed respondendo tepescas;
Invitus verba sapiens effundit acerba. (B)
178. Non inflammeris, si forte frustra graveris;
Nam plus victor eris, si cum ratione loqueris. (B)
179. Non intrat silvam, qui cuncta rubeta veretur;
Et qui parva timet, in magnis nullus habetur. (B)
180. Non irascaris sic, ut dampnum paciaris;
Est iactura sui pauperis ira viri. (B)
181. Non irascatur aliquis, nisi causa sciatur. (Ba 99)
182. Non iuga contempnit asinus, que portat asellus. (Ba 74)

---

161 = MSD 129f. (V. 10f.): eciam dicuntur cornua flare; Vers 1 = Ba 26. — 163 Vgl. Fec. r. I, 21; Beb. 272. — 166 Nach Cato, Monost. 57. — 167 = Pamph. 526. — 168 Nā aus N corr. Sch. — 173 Vgl. Fec. r. I, 107; Beb. 321. — 174 sonus SG. — 179 Vgl. Beb. 352.

183. Non labor est ano girare focos alieno. (Ba 56)
184. Non latrat frustra vetulus canis et sine causa,
Verbaque prudentum pondus habere solent. (B)
185. Non laudem meruit dilectio, quę cito transit. (Sch 131)
186. Non laudo florem, qui vilem reddit odorem. (Ba 15)
187. Non leta extollant animum, nec tristia frangant. (Ba 117)
188. Non leve sit studium, bene qui servabit amicum. (Ba 78)
189. Non locus est pacis, ubi regnat lingua loquacis. (Ba 83)
190. Non longe iacitur pondus, quando grave fertur. (Ba 130)
191. Non lupus ad studium, sed mentem vertit ad agnum. (Sch 40)
192. Non maledic stulto, quoniam perit impius ultro. (Ba 300)
193. Non mare sentit aquas, nec sentit copia gazas. (Ba 105)
194. Non me deridet, qui sua facta videt. (Ba 245)
195. Non me letificant promissa; „tene" mihi dicant. (P 122)
196. Non mense cultum sed dantis respice vultum. (Ba 139)
197. Non modicum tempnas, nimium fugiendo repellas!
Fit secura magis in parvo flumine ňavis. (B)
198. Non mors humano subiacet imperio. (Ba 172)
199. Non nemus intrabit, qui quemque rubum trepidabit. (Ba 47)
200. Non nemus intretur, a quo rubus ipse timetur. (Ba 118)
201. Non nimis expectat, quisquis sua commoda spectat. (P 97)
202. Non nimis extolle pueri ieiunia sepe:
Angelus in puero fit sathan in senio. (B)
203. Non nimium blandis credas verbis mulieris:
Crede mihi, si credis ei, tu decipieris! (B)
204. Non numquam fractum collum datur ob benefactum. (P 117)

---

184 Vers 1 auch Ba 122; vgl. Fec. r. I, 511; Prov. c. 16. — 186 = SP: nullum praebet. — 187 = Cato Monost. 2. — 189 = G 66[1]. Non locus, darüber vel domus Ba; ligua Ba. — 190 Vgl. Fec. r. I, 109. — 194 me aus mea corr. Ba. — 196 = Zach. 225. — 198 nach Maximian. I, 114. — 202 Vers 2 auch Ba.

205. Non nodus scirpo, nec est fides in meretrice. (Ba 174)
206. Non obulus solus pingue parabit olus. (Ba 148)
207. Non oculo nota res est a corde remota. (Ba 40, P 2)
208. Non oculus ducet, venientem pes nisi portet. (Ba 253)
209. Non oculus vitat, sibi quod cor amore maritat. (Ba 96)
210. Non offendatur princeps, si plebe iocatur. (Ba 223)
211. Non omnis mundus tristatur, si dolet unus. (SG 58)
212. Non operando peris: res age! tutus eris. (Ba 247)
213. Non opus arguitur, quod fine bono redimitur. (Ba 10)
214. Non opus est culo girare focos alieno. (Ba 231)
215. Non opus est follo suspendere timpana collo. (Ba 62)
216. Non opus est semper iuris servare rigorem:
Qui nimis emungit, cito provocat ille cruorem. (B)
217. Non opus est taxare forum; taxantur ibidem
Omnia: qui sapiens venit huc, stultus redit istinc. (B)
218. Non os lingua gerit, sed tamen ossa terit. (Ba 215)
219. Non placet ille michi, quisquis placuit sibi multum. (Ba 65)
220. Non poterit iacere fragilis saxum procul a se. (Ba 222)
221. Non presepe bovem, sed bos presepe requirit. (Ba 142)
222. Non prestolatur bene, qui pendens cruciatur. (Ba 221)
223. Non prodest omnis honor absque timore pudoris;
Efficitur leo mansuetus feritate timoris. (B)
224. Non puto galline dudum durare volatum. (Ba 134)
225. Non puto, quod sit egens medicus pauperque Sibilla. (Ba 73)
226. Non putor esse bonus, si me laudabit iniquus. (Ba 123)
227. Non que verba iacent, sed mihi facta placent. (P 51)
228. Non redit unda fluens; non redit hora ruens. (K)
229. Non reputes verum iuramentum mulierum. (Ba 145)
230. Non revoces donum, dare si disponis habenti;
Que bona sunt habita non expellunt tribuenda. (B)
231. Non sanat mentem, qui consulit insipientem. (Ba 232)

---

205 in cirpo Ba. — 206 Vor parabit ist facit gestrichen Ba. — 207 = MSD 134 (V. 61); vgl. Fec. r. I, 179; Beb. 395; Paris. lat. 8433, fol. 86v: Non oculis . . . = G 169 I. — 214 Über opus ist labor gesetzt und dann das Ganze gestrichen worden. — 215 = MSD 135 (V. 93); fast = O 171; R 32. — 216 Vers 1 auch Ba 108. — 219 = MSD 136 (V. 95); Cato Monost. 11. — 220 Vgl. Beb. 326. — 222 Vgl. Fec. r. I, 103. — 229 putas Ba.

232. Non sapor abscedit, si currat ab arbore pomum. (Ba 133)
233. Non, si tu sapias, pro vanis certa relinquas. (Ba 250)
234. Non sine felle suo dulcet fortuna, nec albet
Absque nigredine, nec mons sine valle fuit. (B)
235. Non sit neglecta servi sententia recta!
Non contempnatur, tibi qui bene consiliatur! (B)
236. Non socios plures, sed amicos querere cures! (Ba 51)
237. Non spernas stultum! sapientem dilige multum! (Ba 234)
238. Non stupor est mundo, niso quod cedit irundo. (Ba 196)
239. Non sumes vulpes, cupias si prendere vulpes. (SG 56)
240. Non sunt equales in parte lupi sodales. (SG 22)
241. Non sunt mente cati cuncti barba decorati. (Ba 70)
242. Non suspendetur se iudice quisque latronum. (Ba 59)
243. Non te securum faciat res pendula, quippe
Sepe, quod ante oculos esse videtur, abest. (B)
244. Non teneas vane de sompno surgere mane!
Longa quies sompni vicio fit fomes in omni. (B)
245. Non tibi mos hominis, vigilandi ni tibi finis. (P 169)
246. Non tibi notus eris, quamvis speculum speculeris. (Ba 53)
247. Non tibi sit mirum, si decipit ars mulierum. (Ba 177)
248. Non tibi sit subitum removere labore petitum;
Conservans habitum, dum vult, habet ipse petitum. (B)
249. Non tribuat votis uxorem copia dotis,
Ut disiungaris, hac tu si forte gravaris. (B)
250. Non tristare nimis, si sors adversa tibi sit. (Ba 27)
251. Non tu, nate, neges populo sub iudice leges,
Omnibus ingratus ne sis et ab hiis refutatus. (B)
252. Non ultra vires opus exercendo requires! (Ba 192)
253. Non ut homo vivit, quem numquam somnus inivit. (P 168)
254. Non valet assatum, de quo nil pingue resaltat. (Ba 88)
255. Non valet ebrietas, per quam perit omnis honestas. (Ba 46)

---

232 abcedit Ba. — 234 folle Ba. — 235 = SP. — 239 summes SG; si cupies SG; vgl. Beb. 488. — 241 Vgl. Fec. r. I, 689f. — 242 = Fec. r. I, 249; MSD 137 (V. 46): Nunc. — 250 nach Facetus 243: Nec tr. velis, . . .

256. Non valet illa domus, ubi quisque cliens dominatur. (Ba 140)
257. Non vehemens tardo vectari debet asello. (Sch 99)
258. Non venit ad silvam, qui cuncta rubeta veretur. (Ba 20)
259. Non via curvatur, que circuitu leviatur. (Ba 227)
260. Non vox, sed votum; non musica cordula, sed cor;
Non clamor, sed amor cantat in aure dei. (B)
261. Non vult scire satur, quid ieiunus paciatur. (Ba 1)
262. Non vult verna probus dominis servire duobus. (Ba 2)
263. Nonne vides, quam parva fides est in muliere?
Crede michi, si credis ei, tu decipiere. (B)
264. Nos aper auditu, linx visu, symea gustu,
Vultur odoratu precellit, aranea tactu. (B)
265. Noscitur absque nola meretrix imagine sola. (Ba 202)
266. Noscitur ex simili, qui non cognoscitur ex se. (Ba 149)
267. Noscitur ex testa, qualis prius extitit olla. (Ba 80)
268. Noster inest animus, ubi thesaurum fore scimus. (Ba 97)
269. Nudum me genuit mundus nudumque remittit. (Ba 124)
270. Nudus quando pedes tribulos is consulo vites! (Ba 175)
271. Nulla gravet mora te facienda sub utilitate. (P 95)
272. Nulla hominem fortuna beat, nisi consciat alter. (Ba 303)
273. Nulla malis fortuna potest obsistere fatis. (Ba 116)
274. Nulla sto parte, si fraus fallatur ab arte. (Ba 203)
275. Nulla valet tantum custodia, propria quantum. (Ba 229)
276. Nulla valet tantum virtus, pacientia quantum. (Ba 43)
277. Nullius est hominis scire futura dei. (Ba 189)
278. Nullum barbatum faciet sua barba beatum. (Ba 178)
279. Nullus ad amissas ibit amicus opes. (Ba 159)
280. Nullus amat Christum, mundum qui diligit istum. (Ba 183)

---

257 Vgl. Fec. r. I, 291. — 258 Vgl. Beb. 352; Pr. c. 264. — 259 Vgl. Pr. c. 321. — 260 B hat am Rand die Variante: Non clamans sed amans. — 261 = MSD 138 (V. 18); SP. — 262 = SP; G 264[2] aus Palpanista 77. — 264 umgestellt SP. — 265 Nuncioscitur Ba. — 266 = SP: ex comite. — 267 Vgl. Fec. r. I, 233. — 269 Vgl. Fec. r. II, 61 f. — 272 Vitalis Aul. 437. — 279 = Ov. Tr. I, 9, 10.

281. Nullus amor durat, nisi fructus servet amorem. (Ba 171)
282. Nullus habet pacem, nisi se gerat ante rapacem. (Ba 164)
283. Nullus homo tantis opibus poterit fore plenus,
Si fortunatus non sit, quin fiat egenus. (B)
284. Nullus inops sapiens; ubi res, ibi copia sensus:
Si Salomon pauper, stultus reputatur ut alter. (B)
285. Nullus ob incerta festinet linquere certa. (K)
286. Nullus saccus erit mellis de pelle canina. (Ba 219)
287. Nullus tam parcus, quin prodigus ex alieno. (Ba 44)
288. Nullus torpescat sua nec benefacta tepescat. (P 39)
289. Nummo venalis patet ordo pontificalis. (Ba 128)
290. Nummum mirantur reges et eum venerantur. (Ba 127)
291. Numquam certa fides: idcirco fallimur omnes. (Ba 254)
292. Numquam cessator reperitur verus amator. (P 158)
293. Numquam conveniunt sibi, que contraria fiunt. (K)
294. Numquam credatur homini, qui multa loquatur. (Ba 11)
295. Numquam curvisat gressum, si quis bene girat. (Ba 197)
296. Numquam fortune bene credas et mulieri:
Decipit hec et ea, sic et numquam manet una. (B)
297. Numquam largus erit, qui dandi tedia querit. (Ba 52)
298. Numquam natura mutavit sic sua iura,
Ut mulier pareret, nisi virginitate careret. (B)
299. Numquam precidas sermonem, quem domino das;
Tractim dic horas, tunc digne suscipit illas. (B)
300. Numquam privatis alienos anteferatis!
Nam privata sedent, extranea casibus herent. (B)
301. Numquam sanantur deformis vulnera fame. (Ba 64)
302. Numquam vel raro res cara datur nisi caro. (Ba 30)
303. Numquam velle meum pro turpi vendere lucro. (Ba 243)
304. Numquam vera neges odio, dono vel amore! (Ba 241)
305. Numquam villanus sibi factis pensat honorem:
Est ergo fatuus, si quis honorat eum. (B)
306. Nuncius it sathane, quo non valet ipse venire. (Ba 201)
307. Nux gravis est raucis, sol lippis, munera paucis. (Ba 302)

---

281 = G 156[1]; aus Aesop 27, 11. — 284 Vers 1 auch Ba 126. — 286 mellis aus mollis corr. Ba. — 295 giressum Ba. — 300 SP: aliena. — 302 = MSD 142 (V. 16).

1. O calamistrati, calamistro glorificati,
Vos notat infernus, vos respuit ordo supernus. (B)
2. O „de profundis!“ mihi dulcia fercula fundis;
Tecum mendico, Dyalectica, te maledico. (B)
3. O dives, dives! non omni tempore vives. (Ba 78)
4. O fili care! noli nimis alte volare. (Ba 80)
5. O fortuna levis! cuivis das munera quevis;
Et cui das que vis, destruit hora brevis. (B)
6. O puer, o vidua, perdita cura tua. (P 60)
7. O sapiens, cum das quod scis, magis inde redundas. (Ba 28)
8. Oblatum munus quis despiceret nisi stultus?
Qui modicum michi dat, me vivere longius optat. (B)
9. Obruta culpa iacet, si non putredine marcet. (Sch 112)
10. Obsequium dominis qui vult impendere binis,
Indiget ille satis bene dono prosperitatis. (B)
11. Obsequium prestare tuum sis cuique paratus! (Ba 68)
12. Obsequium pronum cum sit manibus, grave donum. (P 176)
13. Obstruxere foras postremis anteriores. (Ba 60)
14. Occupat indignus sedem, cum non prope dignus. (P 27)
15. Odero, si potero, si non invitus amabo. (Sch 10)
16. Oderunt peccare boni virtutis amore;
Oderunt peccare mali formidine pene. (B)
17. Odit res proprias, qui captat res alienas. (Ba 37)
18. Offendit multum, qui corrigit ad bona stultum. (Ba 67)
19. Offendit stultum, qui morum dat sibi cultum. (Ba 29)
20. Officiatus iners et vulpes luminis expers
Istis deficiunt, dum nil conquirere possunt. (B)
21. Officio proprio sapienter sis studiosus. (Ba 51)
22. Officium nullum tam parvum, quin soleas dat. (B 50)
23. Olim scire nichil vicium fuit, est modo virtus;
Jam nichil est vicium preter habere nichil. (B)

---

3 D 82 f., 33r; SP (2 Verse). — 7 quid Ba. — 8 Ablatum B; Vers 2 = MSD 184 (V. 58): R. 9; Zach. 24. — 10 = Freidank 36 f. — 11 = Facetus 45. — 13 obstrinxere (uxere) foras posterius (postremi) Ba. — 16 nach Hor. Ep. I, 16, 52 f. — 18 = SP; nach Prov. 9, 8; vgl. Fec. r. I, 418. — 22 = MSD 144 (V. 67).

24. Olla luit, si petra ruit vel si ruit olla. (Ba 55)
25. Olla rudis priscum meminit servare saporem:
Quod rudis olla capit, inveterata sapit. (B)
26. Omne bonum carum magis est post tempus amarum. (Ba 20 = 83)
27. Omne bonum, quod habes, contaminat unica labes. (Ba 73)
28. Omne frequens studium suscitat ingenium. (Ba 58)
29. Omne genus pomi respondet ubique sapori. (Ba 49)
30. Omne manufactum dissolvit longa vetustas. (Ba 19)
31. Omne novum pulchrum; fit vilius inveteratum. (Ba 62)
32. Omne, quod est carum, finem sortitur amarum. (Sch 42)
33. Omne, quod est carum, vertetur post in amarum. (Sch 41)
34. Omne, quod est nimium, vertitur in vicium. (Ba 27, K)
35. Omne, quod est parvum, natura cor habet altum. (Sch 101)
36. Omne quod est rarum, dicunt homines fore carum. (Ba 18)
37. Omne quod est rubeum, semper non indicat aurum. (Ba 25)
38. Omnes divicie succumbunt philosophie. (Ba 70)
39. Omnes presbiteri malunt sua sacra tueri. (P 74)
40. Omnes res letas tu pessima conteris etas;
Ingenium tollis, tu corpora robore solvis. (B)
41. Omni prodesse debes nullique nocere. (Ba 40)
42. Omni spiritui nec lingue credere noli! (Ba 16)
43. Omni structure nisi fundamen iaciatur,
Debile fit iure, quidquid superedificatur. (B)
44. Omnia consumit inveterata dies. (Ba 69)
45. Omnia cum quodam veniunt incommoda fructu. (Ba 64)
46. Omnia des cupido, sua non perit inde cupido. (Ba 88)

---

24 Vgl. O 193 = R 34. — 25 Quid B. — 27 = SP. — 28 suffocat, am Rand Γ suscitat Ba. — 30 aus Cato Monost. 67: consumit. — 34 = Salomo prov. 56 (Z. f. d. A. III, 130); vgl. Fec. r. I, 495. — 37 Vgl. Beb. 324. — 38 Vgl. O 186. — 42 = MSD 147 (V. 90); nach Ep. Joh. I, 4, 1; tu semper (wie SP), aber am Rande Γ nec lingue Ba. — 43 iaceatur B. — 45 = Gualter. Alex. III, 273. — 46 = SP.

47. Omnia fercula pocula vult gula, nec saciatur;
Nec bove, nec ove, nec grue, nec sue pacificatur. (B)
48. Omnia fine bono claudere debet homo. (Ba 34)
49. Omnia membra malis dolor affligit capitalis. (Ba 22 = 84)
50. Omnia nemo potest: non omnes omnia possunt. (Ba 92)
51. Omnia prebentem spernit, qui spernit egentem. (Ba 21)
52. Omnia pretereunt preter amare deum. (Ba 94)
53. Omnia, que disco, non aufert fur neque latro. (Ba 1)
54. Omnia, que tua sunt, post mortem nil tibi prosunt. (Ba 36)
55. Omnia, que vultis faciam; tamen hec tria demam:
Non dabo res, nec concedo, nec ero fideiussor. (B)
56. Omnia scire volunt omnes, sed discere nolunt. (K)
57. Omnia si cupias, contingit, ut omnia perdas. (Ba 38)
58. Omnia si perdas, famam servare memento. (Ba 76)
59. Omnibus adde modum! modus est pulcherrima virtus. (Ba 3)
60. Omnibus est moris, ut captent culmen honoris. (Ba 15)
61. Omnibus hoc dico: miser est, qui servit iniquo;
Parcere subiectis nescit iniquus homo. (B)
62. Omnibus in factis exitus acta probat. (Ba 45)
63. Omnibus in rebus gravis est inceptio prima. (Ba 65)
64. Omnibus indignis dominabitur hostis et ignis. (Ba 14)
65. Omnibus omnia non mea sompnia dicere possum. (Ba 41)
66. Omnibus urtica palpantibus est inimica. (Ba 4)
67. Omnipotens dominus scit, si bonus est peregrinus. (Ba 35)
68. Omnis amor cecus: non est amor arbiter equus. (Ba 56)
69. Omnis homo bene scit, ipsum quo calcius angit. (Ba 61)
70. Omnis homo primum preponat nobile vinum. (Ba 95)
71. Omnis in omni re debet moderamem habere. (Ba 71)
72. Orda cupit cunctas fedari vacca iuvencas. (Ba 82)

---

49 Vgl. Prov. c. 33. — 61 = D 82 fol. 47 v. — 62 nach Ov. ep. II, 85. — 69 Vgl. Beb. 333. — 70 = D 82 f. 33 r: preponit. — 72 fedare Ba.

73. Ore trahens predam replicet vulpecula caudam. (Sch 128)
74. Ori pone seram! verbis impone stateram!
Ne quid confundas, ne quid sine pondere dicas. (B)
75. Oris sis custos! et sic retinebis amicos. (Ba 11)
76. Ornetur vetulus, sibi det decus ipsa iuventus. (Sch 16)
77. Os bene custodiens est omni tempore prudens. (Ba 97)
78. Os cui non caderet, canis infelix nimis esset. (B 11)
79. Os frangit lingua, quamvis caret ossibus illa. (Ba 72)
80. Os habet in corde sapiens, cor stultus in ore. (Ba 66)
81. Os hostis numquam penitus mihi cara loquetur. (Ba 98)
82. Os nequam mulce, ne quid sapiat nisi dulce. (P 10)
83. Os nequam locutant precio: sic crimina vitant. (P 13)
84. Os, oculus, vultus produnt, quod cor gerit intus. (Ba 46)
85. Os populi multum crimen pertransit inultum. (Ba 63)
86. Os, quod mentitur, anime mors esse probatur. (Ba 96)
87. Os tibi collati non inspicias palefredi. (Ba 86)
88. Oscitat ille diu, qui furnum vincit hyando. (Ba 52)
89. Oscula do puero; nutricem sic ego quero;
Ludere cum nata matri sunt talia grata. (B)
90. Oscula ferre polo, quia raro dat oscula, nolo. (Ba 48)
91. Oscula que prebet, post culum reddere debet:
Diligit et ramos, qui plantam diligit ipse. (B)
92. Osse caret glossa, persepe tamen quatit ossa. (Ba 43)
93. Ossis iactura non est canibus nocitura. (Ba 13)
94. Ostia stant clausa dominorum non sine causa:
Nam metuunt dentes, quos portant esurientes. (B)
95. Ocia confundunt, viciorum flumina fundunt. (Ba 87)
96. Ocia dant vicia; fugiant ergo procul illa.
Ocia si sequeris, luxuriosus eris. (B)
97. Ocia palmarum feriunt dorsum scabiosum. (Ba 9)
98. Ova locat nido gallina procax alieno. (Sch 84)

---

85 populum Ba. — 86 = Rom. Forsch. VI, p. 3, V. 38; vgl. Othlo s. v.; Carm. bur. VIII[a], 8. — 88 Ossitat Ba; vgl. Freidank 235f. — 92 = MSD 149 (V. 202): O. c. lingua, secat os tamen ipsa maligna. — 93 = MSD 150 (V. 44); Mone, Anz. VII, 505. — 94 Hostia B. — 96 Vers 1 auch Ba 85. — 98 Vgl. Beb. 172.

99. Ova minus stillant, que plus gallina gracillant. (Ba 7)
100. Ovo nutritus vix fiet dando peritus. (Ba 6)
101. Ovum qui comedit, pullo quandoque carebit. (Ba 2)

---

1. Pacíficus hómo triúmphat in dómo. (Sch 31)
2. Palma sacerdotum nil dans retinet sibi totum,
Est adiectiva numquam vel raro dativa. (B)
3. Parce tuis verbis, ne connumereris acerbis. (Ba 18)
4. Partem privatur meriti, qui dona moratur:
Si mora pellatur, res data sepe datur. (B)
5. Partiri solum nequam desiderat ovum. (Ba 75)
6. Parturiunt antiqua novum peccata pudorem. (Ba 99)
7. Parva bidensque vetus semper vocitabitur agnus. (Sch 54)
8. Parva nocent miseris, miseros mala mille secuntur. (Ba 12)
9. Parvum sepe dabis nisis, dominis, dominabus,
Ut redeant, recolant, semper ut indigeant. (B)
10. Passere quando datur timor, haud milvum *cumeratur. (P 154)
11. Passere sub tecto remanente recedit yrundo. (Ba 31)
12. Pauca legit, qui pauca serit, paucisque fruetur. (Ba 20)
13. Pauca loqui, sua verba coqui vult providus ipse. (Ba 21)
14. Pauca sciens dubie donat documenta sophie. (Ba 26)
15. Pauci vixissent, rata si maledicta fuissent. (Sch 98)
16. Paucis contentus omnis quit vivere tutus. (Ba 73)
17. Pauper delicias non curat querere multas. (Ba 44)
18. Pauper ego ludo, cum tu dives meditaris. (Ba 59)
19. Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus. (Ba 5)
20. Pauper et ignotus miser exstat undique totus. (SG 37)
21. Pauper homo modico de munere letus habetur. (Ba 87)
22. Pauper homo propria crebro confunditur ira. (Ba 97)
23. Pauper mutatur, si dives efficiatur. (Ba 69)

---

100 = MSD 151 (V. 9). — 101 = MSD 152 (V. 103).

3 aus Palp. I, 131. — 6 aus Ysengr. IV, 167. — 9 Parum B. — 11 = MSD 158 (V. 1); SP: vagatur; vgl. Fec. r. I, 66. — 16 tutus al. faustus Ba. — 19 aus Hor. Ep. I, 12, 4. — 21 Vgl. Fec. r. I, 305.

24. Pauper non poterit dominus ditare clientem. (Ba 96)
25. Paupere ditato nichil acrius esse putato!
Dum superant miseri, nulli volunt misereri. (B)
26. Pauperiem grandem vincit paciencia tandem. (Ba 19)
27. Pauperis elata mens, divitis insaciata,
Inscia mens⟨que⟩ senis: tria sunt peiora venenis. (B)
28. Pauperis in causa non auris sit tibi clausa. (Ba 76)
29. Pauperis in mensa paupertas sepe videtur. (Ba 103)
30. Paupertas latos venales efficit agros. (Ba 77)
31. Paupertas oculos crebro mihi reddidit udos. (Ba 51)
32. Pavescens letum se nescit reddere letum. (Ba 22)
33. Peccat servator pedis ut bovis excoriator:
Pellem cedenti par pena pedemque tenenti. (B)
34. Peccatum cumulant, qui plurima verba redundant. (Ba 48)
35. Peccatum duplicat, qui se de crimine iactat. (Ba 91)
36. Peccatum multum numquam remanebit inultum. (Ba 67)
37. Pelle quod esse nequit; quere quod esse potest. (K)
38. Pelle sub agnina latitat mens sepe lupina. (Ba 24)
39. Pellem tondenti par pena pedemque tenenti. (B 90)
40. Per crebrum ludum vicium constat tibi nudum. (B 64)
41 Per nullam sortem poteris depellere mortem. (Ba 27)
42. Per primum potum vinum non est mihi notum;
Per potum binum non possum noscere vinum;
Non laudo vina, nisi pocula sint mihi trina;
Per potum quartum, iam mens mea tendit in altum. (D 10)
43. Per studium viget ingenium; rogo quod studeatis;
Per studium cadit opprobrium stulte levitatis. (B)
44. Percutitur puer et queritur; sed causa tacetur. (Ba 65)
45. Percutitur sepe canis, ut timeat leo fortis. (Ba 110)
46. Perdit maiora, qui spernit dona minora. (Ba 79)
47. Perna viri tenuis famosa dolorque potentis. (K 25, Sch 147)
48. Perpetuo lignis crescit crescentibus ignis. (Ba 43)

24 Vgl. Fec. r. I, 455. — 25 Vgl. Beb. 537; Vers 1 = G 71[I]. — 28 = SP. — 36 = MSD 159 (V. 6). — 37 nequid K. — 38 = SP. — 41 = SP. — 42 cognoscere D; iam fehlt D. — 44 Vgl. Pr. c. 697. — 45 Vgl. Fec. r. I, 497. — 47 = MSD 161 (a c); febrisque Sch. — 48 nach Pamph. 259.

49. Pertinet ad caudam, cuius fore vacca videtur,
Quippe malo nullus alieno claudus habetur. (B)
50. Peste sathan tactus voluit bonus esse coactus,
Sed sanus factus ad consuetos redit actus. (B)
51. Phisica tota perit, cum mors sua debita querit. (Ba 88)
52. Piscis captivus vinum vult, flumina vivus. (SG 42)
53. Plane stultisat, si quis surdo citharisat. (Ba 101)
54. Plangere post factum mulieribus est satis aptum. (Ba 108)
55. Plenus nocte mero regum dyademata spero,
Sole diem dante surgo mendicus ut ante. (B)
56. Plura volunt et plura petunt, quibus instat egestas. (Ba 14)
57. Pluribus intentus minor est ad singula sensus. (Ba 74)
58. Plurima narrantur, que non in corde notantur,
Multaque dicuntur, ubi non responsa sequuntur. (B)
59. Plurima qui rogitat, miser est, si nullus ei dat. (Ba 56)
60. Plus aliis sapiunt, qui plus aliis studuerunt. (Ba 33)
61. Plus augmentantur rumores, quando negantur. (Ba 98)
62. Plus conservabis quecumque labore parabis;
Cum labor ipse perit, paupertas ledere querit. (B)
63. Plus conturbatur cervus, quo plus agitatur. (Ba 34)
64. Plus pede quam penna volucris sibi pascua querit. (Ba 61)
65. Plus prodest omen homini, quam nobile nomen. (Ba 78)
66. Plus profert lene cor quam lances dape plene. (Ba 9)
67. Plus valet auxilio solamen nobile pravo. (Ba 46)
68. „Plus valet il quam nil“ pulicem gluciens lupus inquit. (Ba 112)
69. Plus valet in dextra passer, quam quatuor extra.
Plus valet in manibus passer, quam sub dubio grus. (B)
70. Plus valet in manibus avis unica fronde duabus. (K, B 30b)
71. Plus valet in vico bene fidus amicus amico
Quam nummis plena vel quolibet ere crumena. (B)

---

52 sed flumen SG. — 53 Vgl. Beb. 79; Fec. r. I, 877. — 56 nach Pamph. 321. — 57 = MSD 165 (b) = SP. — 60 = MSD 166 (V. 77): sapiunt aliis. — 65 bei Zach. 166b. — 68 Vgl. Sent. prov.; Pr. c. 118. — 69 Vers 2 auch Ba 30 = SP; MSD 167 (V. 2). — 70 K hat sepe für fronde.

72. Plus unum „fruere!“ laudo quam mille „fruere!“ (P 123)
73. Pocula tractantur tute, cum strata parantur. (P 144)
74. Pena minoratur, pacienter si toleratur. (Ba 41)
75. Penas maiores lucratur gloria maior. (Ba 35)
76. Penis iure datur, qui sanctos non veneratur. (Ba 86)
77. Polluit hic digitum, qui temptat quodlibet antrum. (Ba 82)
78. Polluto lacte tarde depellere, catte! (Ba 45)
79. Pone modum votis, ut vis tua suppetat illis. (Ba 36)
80. Pone tibi frenum! fugias muliebre venenum!
Tu caveas, ut non caveas intres mulierum! (SG 15)
81. Poscit opem temere, qui rem non promovet ipse. (Ba 38)
82. Posse foramen acus melius transire camelum
Credo quam possit homo dives scandere celum. (B)
83. Post tres sepe dies vilescit piscis et hospes,
Ni sale conditus vel sit specialis amicus. (B)
84. Post vinum verba, post imbrem nascitur herba. (Ba 54)
85. Potat ad affectum, qui presto videt sibi lectum. (P 143)
86. Pre foribus stantem fastidit egenus egentem. (Ba 60)
87. Pre noctis preda dormit sub lumine catta. (Sch 61)
88. Precellunt vires in multis casibus artes. (Ba 39)
89. Predita maiestas cadit et subsistit egestas. (Ba 37)
90. Presta magis voto prato iunceta remoto. (P 130)
91. Prestat honorari potius quam ventre gravari. (P 163)
92. Presto: rem perdo; nego: perdo petentis amorem. (Ba 102)
93. Preteriti ratio scire futura dedit. (Ba 63)
94. Prandia sub veste numquam comeduntur honeste. (Ba 107)
95. Pravi marcescunt, dum sanctorum bona crescunt. (Ba 93)
96. Pravis et follis dabitur responsio mollis. (Ba 23)
97. Pravis obsequere! perdita res opere. (P 107)
98. Pravus culpanda probat improbat atque probanda. (Ba 85)

---

75 = MSD 160 (V. 84). — 83 Per, darüber post B; SP: piscis vil. . . . sit, vel . . .; Vers 1 auch K. — 86 = MSD 172 (V. 17): Pro f. . . . — 93 nach Aesop 49, 12.

99. Presbiter omnis amat sua sacra verendaque clamat. (P 73)
100. Presbiter, ut didicit, sua sacra sacerrima dicit. (P 71)
101. Prespiteri servus est omni tempore lassus:
Dum comedit, sudat; frigescit, quando laborat. (SG 16)
102. Primo tarda fora si sunt, fiunt meliora. (SG 30)
103. Principibus caros persepe videmus amaros. (Sch 2)
104. Principio cultum domini tu dilige multum;
Qua sine cultura non est mens crimine pura. (B)
105. Principium finemque simul prudentia spectat. (Ba 95)
106. Principium sanctum non est laudabile tantum;
Rerum finis habet crimen et omne decus. (B)
107. Principium sine fine bono laudabile non est. (Ba 80)
108. Principium verbi, finem quoque conspice verbi,
Ut possis melius premeditata loqui. (B)
109. Pro bonitate bona, pro tristi tristia dona,
Pro blandis blanda, pro duris aspera danda. (P 43f.)
110. Pro nummo cantat, pro nummo clericus orat. (Ba 92)
111. Pro Roma nollem, quod vir stultissimus essem. (Ba 52)
112. Pro specie nullum, sed pro re dilige nummum,
Quem nec dilexit sanctus nec honestus amavit. (B)
113. Procax et stultus donat, quod spernit et odit. (Sch 21)
114. Processus morum sit prima salus puerorum. (Ba 106)
115. Prodest quod fugimus et sepe nocet quod amamus. (Ba 114)
116. Prodita luxuries virtutes destruit omnes. (Ba 68)
117. Profert insipiens subito quidquid meditatur;
Perpendit sapiens quid quomodo quando loquatur. (B)
118. Profice sic aliis, ut sis tibi carus et ipse;
Sic bonus es caris, ne tu mala dampna sequaris. (B)
119. Proficiet nihilum mihi, qui se negligit ipsum. (Ba 53)
120. Proficiet raro bonitas impensa maligno. (Ba 84)
121. Proficit absque deo nullus in orbe labor. (Ba 11)
122. Progenies avium mala fedat stercore nidum. (K 8 = 21)
123. Promptior ad veniam, sis tardus semper ad iram. (Ba 104)

---

102 Prima SG. — 105 = Pamph. 335. — 113 nach Hor. Ep. I, 7, 20: Prodigus et . . . — 115 = G 286[2]; aus Aesop 47, 10. — 118 esto B. — 121 aus Pamph. 272. — 122 = MSD 173 (a b c).

124. Propositum differt misere, suspendia qui fert. (P 75)
125. Propter euntes et redeuntes ostia claude!
Multa petentes, pauca ferentes sunt sine laude. (B)
126. Propter pulmentum çochlearia sunt bene centum. (D 14)
127. Prospera crede . . quę somnia sunt vigilanti. (Sch 117)
128. Prosperitas grata magis est post tristia fata. (Ba 42)
129. Prospera dum stabat mea sors, me quivis amabat;
Aspera dum lesit, penitus mihi nullus adhesit. (B)
130. Prospice futura sollers instante iuventa. (Ba 40)
131. Provenit insomno soboles bona de cane raro. (Sch 141)
132. Proxima languori manus est et ocellus amori. (P 79)
133. Prudens cum cura vivit, stultus sine cura. (Ba 62)
134. Prudens dicetur, bene vivere qui pocietur. (Ba 50)
135. Prudens prudenter, stultus facit insipienter. (Ba 57, K)
136. Prudens prudenti, stultus placet insipienti. (Ba 58)
137. Prudens sub sacco numquam faciet fora clauso. (Ba 32)
138. Prudentes sapiunt, quod stulti discere nolunt. (Ba 49)
139. Prudentis cura facit ipsi commoda plura. (Ba 113)
140. Prudentis mos est varias inquirere causas. (Ba 116)
141. Prudentis verbis regitur mens insipientis. (Sch 64)
142. Psitacus in sporta socium vocat alliciendo;
Si foret e sporta, gravis esset in ingrediendo. (B)
143. Pugna suum finem, cum iacet hostis, habet. (Ba 3)
144. Pulcher adaptatur sermo, dum virgo procatur. (Ba 8)
145. Pulcra sit incesta mulier, sit turpis honesta! (P 8)
146. Pulchrior nunc esset, si furnus non cecidisset. (D 18)
147. Pullulat herba satis, que nil habęt utilitatis. (Ba 70)
148. Pullus ad ethera quando per aera ducitur alta,
Milvus non curat, mulier dum „phu wyc!“ clamat. (B)
149. Pulmentum fusum non plene tollis ad usum. (Ba 83)
150. Pulverulenta novis bene verritur area scopis. (Sch 162)

---

125 = G 61. — 126 sunt cochl. D. — 127 Cod. zeigt keine Lücke. — 137 Vgl. Fec. r. I, 346. — 143 = Ov. Trist. III, 5, 34. — 144 adoptatur — precatur Ba; G 329 II. — 147 Vgl. Beb. 368. — 149 Vgl. Fec. r. I, 77; Pr. c. 262; SP: Res quae sparguntur, totę non saepe leguntur. — 150 nobis Cod.

1. Qua natus fuerit, ibi laudem nullus habebit. (Ba 137)
2. Qua salvas animam, summam pete philosophiam. (Ba 142)
3. Quadrupes in plano quandoque cadit pede sano;
Non mirere, bipes, si labitur ergo tibi pes. (K, B)
4. Que bona sunt, reiice, foveas, mala, desere, Christum
Dilige, perversos, iustos, fuge, iurgia, quere! (B)
5. Que colit ac memorat sacra presbiter omnis, adorat. (P 72)
6. Que debetur ei, laus vespere danda diei. (P 34)
7. Que lucra duplicia donant, sunt optima dampna. (Ba 59)
8. Que nichil excepit promissio, fallere cepit. (P 45)
9. Que sit origo viri, vini, verbique bonorum,
Non decet inquiri; probitas sed sufficit horum. (B)
10. Que sunt danda, dabis! que sunt servanda, negabis! (Ba 94)
11. Que vernat . . . rosa, primula, si capiatur
Pollice polluto, sordida semper erit. (B)
12. Quere, recordare, retine, lege: doctus habere. (Ba 115)
13. Querentem mores crebri comitantur honores. (Ba 140)
14. Quevis pollicitus queque negat penitus. (P 48)
15. Qualem te video, talem te colloco scampno. (Ba 112)
16. Qualem te video, talem temet fore dico. (Ba 103)
17. Qualis conspicitur vir, talis sepe tenetur. (Ba 80)
18. Qualis erat mulier, tale coquebat olus. (Ba 77)
19. Quam bene, quam munde scopa nova purgat abunde. (SG 21)
20. Quam cito ditescit, qui nulla sorde pudescit. (Ba 11)
21. Quam male pugnare; iocundius est fugitare. (Sch 48)
22. Quam prius assatur ovum, deus auxiliatur. (Ba 100)
23. Quamvis cuncta notes, que lustret regna Bootes,
Vix reperire potes, quem sine labe notes. (B)
24. Quamvis ecclesie sit forsan fabrica lata,
Sit pro posse tamen cantantis vox moderata. (B)
25. Quamvis in mensa tenui tenuique dieta,
Mens hominis solet esse magis proprio lare leta. (B)

---

3 = G 88; mirare B. — 16 = MSD 176 (V. 66): nam talem te f. — 20 aus Palp. — 23 boetes B.

26. Quamvis peccamus, pravos nos esse negamus. (Ba 49)
27. Quamvis per multos cuculus cantaverit annos,
Dicere nescit adhuc aliud verbum nisi: „Kuckuk!" (B)
28. Quamvis sis maior aliis, te finge minorem! (Ba 122)
29. Quamvis sit sapiens, pro stulto pauper habetur. (Ba 97)
30. Quamvis usque lavet se cornix, non tamen albet. (Sch 103)
31. Quando boni poscunt bona, pravi pessima noscunt. (Ba 141)
32. Quando canis cecinit, lupus aures subdolus abdit. (Sch 130)
33. Quando census adest, multum sapiencia prodest. (Ba 129)
34. Quando cor invidiam fovet, augmentat sibi penam. (Ba 53)
35. Quando coronatur asinus, tunc terra gravatur. (Ba 35)
36. Quando nove veniunt res, tunc nova gaudia fiunt. (Ba 50)
37. Quando per urticam monachus venatur amicam,
Pendens in capa solet ipsum prodere lapa. (B)
38. Quando potest, pluvias dat hiemps; cum vult deus, estas. (P 19)
39. Quando repugnatur calcari, bis stimulatur. (P 17)
40. Quando vult dominus, tunc cantat bos quasi gallus. (Ba 128)
41. Quanto dignior es aut per genus aut per honores,
In te tanto res viciose sunt graviores. (B)
42. Quanto maiores mundi sunt huius honores,
Tanto maiores procedunt inde labores. (K)
43. Quanto quisque foris maioris habetur honoris
Tanto plus ploret, plus oret plusque laboret,
Ne per quod floret foris, interiora minoret. (K)
44. Quantum fert humali sonipes et femina duri! (Sch 23)
45. Quantumcumque vales, moniales demoniales
Vita, devita! ne sordescat tua vita. (B)
46. Quas agimus, cunctis modus est in rebus agendus:
Omne quod est nimium, tedia sepe movet. (B)

27 SP: Licet per. — 41 = G 109. — 43 Vers 1 u. 2 auch B. — 44 humuli bessert Voigt.

47. Quatuor ista: timor, odium, dilectio, census
Sepe solent hominum rectos pervertere sensus. (B)
48. Quatuor, ut fantur, sunt que numquam saciantur:
Ignis, os vulve, pelagus, baratrique vorago. (D 12)
49. Quem domo, mos pullo veniens deest tempore nullo. (P 89)
50. Quem semel horrendis maculis infamia nigrat,
Ad bene tergendum multa laborat aqua. (B)
51. Quem sua culpa ligat, mea cur delicta remordet?
Me male castigat, proprio qui crimine sordet. (B)
52. Quem vult exaltat, quem vult fortuna recalcat. (Ba 46)
53. Quem vult sors ditat, quem non vult, sub pede tritat. (Ba 96)
54. Quemlibet immodicus obligat eris amor. (Ba 16)
55. Quemque decet fraudem pellere fraude pari. (Ba 19)
56. Quemque loqui caute decet aut omnino tacere. (Ba 71)
57. Queritur omnibus a sapientibus artis honestas;
Sed placet omnibus insipientibus artis egestas. (K)
58. Qui bene promittit, nec dat nec postea mittit,
Res habeat paucas et post custodiat aucas. (B)
59. Qui bene vult fari, bene debet premeditari;
Premeditata loqui bene conveniunt sapienti. (B)
60. Qui bonus est hodie, melior fit luce sequenti;
Qui malus est hodie, cras quoque peior erit. (B)
61. Qui brevis, ille levis ad agenda negocia quevis. (Ba 13)
62. Qui capit ante molam, merito molit ante farinam. (Sch 115)
63. Qui capit uxorem, litem capit atque dolorem. (Ba 83)
64. Qui cito dat, bis dat; nescit dare, qui dare tardat;
Qui cito dat, gratum bis facit esse datum. (B)
65. Qui cito letatur, leviter dolet et lacrimatur. (Ba 31)
66. Qui comes est stulti, sibi sepe fit ipse labori. (Sch 126)
67. Qui cupit, est ut egens; qui non cupit, est ut habundans. (Ba 108)

---

47 SP: timorque; boni rectos SP. — 48 fulve D; infernique furago D. — 51 = SG 1024, p. 147: . . . Non bene . . . — 53 SP: Quos vult, . . . quos . . . — 54 aus Geta 16. — 57 egestas artis K[1], aber durch •b• •a• umgestellt. — 59 Vers 1 auch SP. — 62 ante über der Zeile zugefügt Sch. — 63 Ähnlich SP in 2 Versen.

68. Qui cupit ingerere digitos in quodque foramen,
Fedos sepe refert, quia non decet omne probamen. (B)
69. Qui dare vult aliis, non debet dicere: „Vultis?“ (Ba 73)
70. Qui differt multum, sequitur quod transit inultum. (SG 38)
71. Qui fallit mille, de solo fallitur ille. (Ba 127)
72. Qui favum lingunt, illos apes pungunt. (Sch 28)
73. Qui formidatur, saltem simulanter amatur. (Ba 12)
74. Qui lini semen supra montem iaculatur,
Piscibus intendens hic eminus insidiatur. (B)
75. Qui loquitur quod vult, quod non vult audiet ille;
Quique facit quod vult, quod non vult sufferet ille. (B)
76. Qui maiora cupit, sepe minora capit. (Ba 69)
77. Qui mala consuescit, dum vult, dimittere nescit. (Ba 38)
78. Qui mala diligit et bona negligit, intrat abyssum;
Nulla pecunia, nulla sciencia liberat ipsum. (K)
79. Qui male nutritur, hic raro luxuriatur;
Luxuriat raro non bene pasta caro. (B)
80. Qui malus in trunco fumus, malus exit ab illo. (Sch 53)
81. Qui mel in ore gerit et me retro pungere querit,
Eius amiciciam nolo michi sociam. (B)
82. Qui meliora nequit, vetule det basia que quit. (P 26)
83. Qui memor est mortis, est contra crimina fortis. (Ba 99)
84. Qui michi cuncta dabit promissor, cuncta negabit. (P 46)
85. Qui mihi dat cenam sine potu, dat mihi penam. (Ba 62)
86. Qui michi dat, sibi do; qui nil dat, nil sibi reddo. (Ba 42)
87. Qui mihi non dat aquam, mihi non dabit ille moratum. (Ba 88)
88. Qui mittit stultum, differt sua conmoda multum. (K 5)
89. Qui modicum michi dat, me vivere longius optat. (Ba 102)
90. Qui moritur minis, compulsetur sibi bumbis. (Ba 61)

---

69 = SP. — 70 in ultimum SG. — 71 SP: a solo. — 72 apis spicula pingunt. — 74 intendes Ba. — 80 trunco. malus. fumus exit. — 81 Hauréau, N. et E. IV, 283. — 88 = MSD 183 (b c). — 89 = MSD 184 (V. 58): medicum V; vgl. R 9; curat Ba. — 90 = Pr. c. 236b.

91. Qui multum reticet, meditando plura revolvet. (Sch 39)
92. Qui murem ducit, socium sibi mus bene nubit. (Sch 75)
93. Qui nescit partes, in vanum tendit ad artes. (Ba 90)
94. Qui nil possedit, nichilum sibi perdere credit. (Ba 125)
95. Qui nimis ascendit, risum vulgi sibi tendit. (Ba 106)
96. Qui nimis emungit, cito provocat ille cruorem. (Ba 70)
97. Qui nimis in sero stringit sua guttura mero,
Hic rebibat mane, si gliscat vivere sane. (B)
98. Qui non assuescit virtuti, dum iuvenescit,
A viciis nescit divertere, quando senescit. (B)
99. Qui non dat quod amat, non accipit ille quod optat. (Ba 26)
100. Qui non est dives et nescit vivere pauper,
Ille modum vite nescit habere sue. (K)
101. Qui non est hodie, cras minus aptus erit. (P 40)
102. Qui non impletur saccus, quandoque ligatur. (Ba 36)
103. Qui noscit sese, homo prudens noscitur esse. (Ba 138)
104. Qui parcit virge, pueros non diligit ille. (Ba 110)
105. Qui pavet ex culmis, stipulis non incubat ullis. (Sch 111)
106. Qui pedit dum vult, pedit dum pedere non vult. (Ba 27)
107. Qui periit quondam, pressurus non meminit iam. (Ba 135)
108. Qui pingit florem, floris non pingit odorem. (Ba 84)
109. Qui plus expendit, quam lucri summa rependit,
Non ammiretur, si paupertate gravetur. (B)
110. Qui pravo servit, precium cum tempore perdit. (Ba 48)
111. Qui premunivit bene se, non dampna subivit. (P 157)
112. Qui primo nocuit, vult posse nocere secundo;
Que dedit infidus mella, venena puto. (B)
113. Qui procul est oculis, procul est a lumine cordis. (Sch 9 = Ba 81)

---

92 nubet Sch. — 97 = SG 9. — 98 B vel: Moribus hic nescit intendere, quando senescit. — 99 aus Abaelard, Astral. 577. — 101 aus Ov. Remed. 94. — 102 = MSD 185 (V. 52). — 104 = SP: puerum. — 105 = MSD 186 (c 42): incubet. — 106 = SP. — 108 = SP; Carm. bur. Nr. 147, 9: non p. floris. — 109 SP = Facetus 197 f.: rerum summa. — 113 = Pr. c. 166; SP: ex oculis.

114. Qui psalmos resecat et verba Davitica curtat,
Non magis inde feret, quam si sua lingua taceret. (B)
115. Qui quod vult dicit, quod non vult sepius audit,
Et mala verba malum provocat alloquium. (B)
116. Qui ridet miserum, dubium sciat esse futurum. (Ba 47)
117. Qui sépe rixántur, a paúcis amántur. (Sch 29)
118. Qui scit frenare linguam sensusque domare,
Forcior est illo, qui frangit viribus urbes. (B)
119. Qui scit, laudatur; qui nescit, vituperatur. (Ba 75)
120. Qui se vult subici taxillis vel meretrici,
Norma sibi detur, quod non dives morietur. (B)
121. Qui servat quando quid habet, dum vult, habet illud. (Ba 22)
122. Qui sibi dat laudem, laudis privatur honore. (Ba 132)
123. Qui sibi discordat, secum mala prelia portat. (Ba 139)
124. Qui sibi non parcit, michi vel tibi quomodo parcet?
Qui sua divulgat probra, credis quod tua celet? (K = B)
125. Qui sibi precavit, non illum sors mala stravit. (P 156)
126. Qui silva latitat, leporis mensam caro ditat. (P 140)
127. Qui sine re vadit, res sibi nulla cadit. (K)
128. Qui spernat munus, vix est de millibus unus. (Ba 51)
129. Qui spernit minima, paulatim tendit ad yma. (Ba 89)
130. Qui struit absque basi, mores corrumpit omasi. (Ba 86)
131. Qui studium patitur studii paciendo laborem,
Ad summum vehitur cicius quam miles honorem. (B)
132. Qui studium spernit simul et tua carmina, Naso!
Nil sibi contingat melius quam fiat agaso. (B)
133. Qui sua dat large, laudatur ab omnibus ille. (Ba 25)
134. Qui sua dat mimis, fallitur ille nimis. (Ba 95)
135. Qui sua non prebet aliis, nil poscere debet. (Ba 32)
136. Qui sua perpendit, mea crimina non reprehendit. (Ba 60)
137. Qui sua solus habet, alienis sepe carebit. (Ba 39)
138. Qui tacite currit fluvius, sua litora solvit. (Sch 159)
139. Qui te formidat, passer, milvumne *strui dat? (P 153)

---

114 = D 7; Talia lucra feret tamquam s. l. t. D. — 117 Hinter paucis ist semper unter der Zeile beigefügt. — 120 fast = G 19; = Mone IV, 362. — 124 Vers 1 auch Ba 31. — 128 SP: non est de. — 136 = Freidank 40. — 137 Vgl. Beb. 425.

140. Qui tenet anguillam per caudam, non habet illam;
Sic cito qui credit, subito non credere ledit. (B)
141. Qui tollit modicum, bene vellet tollere multum. (Ba 107)
142. Qui tonat, ipse sibi non vult sata grandine ledi. (Sch 134)
143. Qui vacuus vadit, res sibi nulla cadit. (Ba 101)
144. Qui vellet gentis os claudere verba loquentis,
Hic pannum vere latum deberet habere. (B)
145. Qui venit ex facili longum male nutrit amorem. (Ba 2)
146. Qui venit sacco, timet hunc intrare secundo. (Ba 118)
147. Qui vilem mittit legatum, commoda vertit;
Ipse rogans de se, sua vota meretur habere. (Sch 87)
148. Qui vult optatum, debet dimittere gratum,
Et linquens gratum pro caro gustet amarum. (B)
149. Qui vult parva dare, non debet magna rogare. (Ba 41)
150. Quid credam, faciam, fugiam, sperabo, timebo? (Ba 63)
151. Quid levius flamma? flumen; ⟨quid⟩ flumine? ventus;
Quid vento? mulier; quid muliere? nichil. (SG 10)
152. Quid levius vento? fulmen; quid fulmine? fama;
Quid fama? mulier; quid muliere? nihil. (K, B)
153. Quid lex edixit de formosa? meretrix sit! (P 6)
154. Quid mihi divicie, si non conceditur uti? (B 10)
155. Quid mirum, tibiam si gestat harundine factam
Demon harundineis solitus consistere silvis. (Sch 127)
156. Quid natura daret, quid ei natura negaret,
Si pensaret homo, viveret absque malo. (K)
157. Quid nisi terra sumus, et terra nichil nisi fimus;
Sed nichil est fimus: nos nichil ergo sumus. (B)
158. Quid prodest asino lira? quid studii labor addit
Stulto? non capiunt humida vasa picem. (B)
159. Quid prodest oculus, a quo res nulla videtur?
Quid prodest socius, quo fructus nullus habetur? (B)
160. Quid prosunt verba, si non est messis in herba? (Ba 109)

---

140 Vers 1 auch MSD 192 (V. 68) u. Ba 78 (cum cauda). — 143 Vgl. Beb. 344. — 146 = B: Qui fuit in mit darüber gesetztem venit. — 147 Vers 1 auch MSD 193 (b 26); comoda Sch. — 148 Vers 1 auch Ba 34. — 154 aus Hor. Ep. I, 5, 12. — 157 = B: simus. — 158 Vgl. Beb. 79; B: piscem. — 159 Vers 2 auch Ba 117.

161. Quid sis, quid fueris, quid eris, semper mediteris! (Ba 113)
162. Quid valet optare, quid inania fundere verba?
Non in velle canum, quot equi moriantur in anno. (B)
163. Quidquid agas, non obiicias tua munera cuiquam!
Hic mos usque movet mentem mulieris iniquam. (B)
164. Quidquid agas, operis finem semper mediteris! (Ba 87)
165. Quidquid agunt homines, intentio iudicat omnes. (Ba 21)
166. Quidquid homo nescit, vix discit, quando senescit. (Ba 65)
167. Quidquid sors prebet, sapiens homo sumere debet;
Sed si plus querit, non habiturus erit. (B)
168. Quilibet extendat se, quo vestis sua tendat. (Ba 104)
169. Quis sit amor nescit, qui tota nocte quiescit. (Ba 82)
170. Quisque libens portet, portari quidquid oportet. (Ba 67)
171. Quisque, licet parva sint, patria diligit arva. (Ba 55)
172. Quisque scit egressum, sed non est scire regressum. (Ba 126)
173. „Quisque sibi" dixit Pulcinus: ‚sic volo, sic sit'. (P 189)
174. Quisquis adulator, non est tibi verus amator. (Ba 54)
175. Quisquis agit prave, que feret, illa cave! (P 94)
176. Quisquis cautus erit, felix adversa cavebit;
Cum fortuna cadit, vix ultra prospera vadit. (B)
177. Quisquis eris, si credideris fidei mulieris,
Crede michi, si credis ei, tu decipieris. (B)
178. Quisquis homo bene scit, ipsum quo calceus urget. (Ba 85)
179. Quisquis onus portat, oneris sentit gravitatem;
Et quem non pondus urget, reputat levitatem. (B)
180. Quisquis presto notat lectum, tute mage potat. (P 146)
181. Quisquis semper hyat, ut maior res sibi fiat. (Ba 134)
182. Quisquis tres hostes habet, uni consilietur,
Uni det treugas, cito quod solus superetur. (B)
183. Quivis sit qualis, declarant facta sodalis. (Ba 133)

---

161 = SP; Fast = Facetus 61. — 162 Vers 1 = Ba 116; B: quot. — 163 Vers 1 = Ba 40; Facetus 79 f. — 170 Quique Ba. — 172 Vgl. Zach. 103. — 176 Quisque B. — 178 Vgl. Beb. 333. — 179 Vers 1 = Ba 98.

184. Quo Boreas spirat, hic prudens pallia girat. (Ba 56)
185. Quo demon nulla poterit ratione venire,
Illuc ipse suos legatos precipit ire. (B)
186. Quo mage formosa mulier, mage luxuriosa. (P 7)
187. Quo plus calcatur callis, plus notificatur. (Ba 43)
188. Quo plus sunt pote, plus siciuntar aque. (Ba 6)
189. Quod caper in sese scit, capram credit habere. (Sch 106)
190. Quod contra mentem doleat, non pertinet ad sapientem. (Ba 124)
191. Quod cras servatur, a catta sepe voratur. (Sch 62)
192. Quod decuit regem, non mihi turpe puto. (Ba 64)
193. Quod dominus poscit, illud latrans bene noscit. (SG 65)
194. Quod donare mora nequit annua, dat brevis hora. (P 54, K)
195. Quod facturus eris, dicere distuleris! (K)
196. Quod fiet urtica, prius sentitur in herba. (Sch 30)
197. Quod iubet hospes, agas, si non vis tollere plagas. (Ba 24)
198. Quod maneat stabile, mundus nil fertur habere. (Ba 44)
199. Quod minus implemus, promittere sepe solemus. (Ba 68)
200. Quod modo nescitur, post hec fortasse scietur;
Sub nive quod tegitur, dum nix perit, omne videtur. (B)
201. Quod natura negat, tollere nemo potest. (Ba 105)
202. Quod noctu volitat tibi prospera quę valet addat! (Sch 86)
203. Quod non Martinus comedit, suus hoc peregrinus. (P 22)
204. Quod nova testa capit, inveterata sapit. (Ba 119, K)
205. Quod prestare mora nequit annua, dat brevis hora. (K)

---

184 Vgl. Beb. 282; MSD 237 (a 35); B: vertat gestrichen, dafür girat gesetzt. — 185 Vgl. Beb. 392; SP: Praeco venit Sathanae, quo non valet ipse venire. — 186 = G 170. — 188 = SP; aus Ov. fast. I, 216. — 189 aus Quod caprā corr. — 192 Vgl. Odo de Ceritona bei Hervieux, fab. lat.[2] IV, 357. — 193 Quot d. possit, i. canis b. n. SG. — 194 Quod prestare K. — 195 discere K. — 196 assentitur Sch. — 201 aus Maximian. V, 54; anders bei Rob. prov. 51; vgl. Zach. 95. — 204 = SP; Hervieux, fab. lat.[2] II, 360; III, 478. — 205 nequid K.

206. Quod prestare potes, gratis concede roganti. (Ba 120)
207. Quod puer assuescit, leviter dimittere nescit. (Ba 37)
208. Quod scio si dico, cito cogar cedere vico. (Ba 45)
209. Quod semel inmisit, gula raro lupina remisit. (K 22)
210. Quod tibi sit dubium, non debes dicere verum. (Ba 121)
211. Quod tibi vis, michi fac! quod non tibi vis, mihi non fac! (Ba 123)
212. Quod tribus est notum, raro solet esse secretum;
Non est consilium, quod fit in ore trium. (B)
213. Quod tu non nosti, fortassis noscit asellus. (Ba 72)
214. Quod visum sepe non est, fabulatur ubique. (Ba 58)
215. Quod vitare nequis, audaci suscipe mente! (Ba 111)
216. Quod vult qui dicit, quod non vult sepius audit. (Ba 29)
217. Quolibet in festo semper tibi proximus esto! (Ba 30)
218. Quolibet in pomo sentitur stirpis origo. (Sch 32)
219. Quondam philosofi fuerat lucra spernere mundi,
Nunc, nisi nummatus, Plato foret fatuus. (K)
220. Quoque magis tegitur, tanto magis estuat ignis. (Ba 7)
221. Quos pueri mores didicere, tenent seniores. (Ba 136)
222. Quot campo lepores, tot sunt in amore dolores. (Sch 139)
223. Quot fora terga boum, tot habent pelles vitulorum. (Ba 79)

---

1. Rana petit proprium gremium, dum ascendit ad imum. (Sch 73)
2. Rapto quadrupede sera sero paratur in ede. (Ba 42)
3. Rara pudicicie manet et concordia forme. (Sch 80)
4. Raro boni quidquam faciet sine verbere nequam. (Ba 47)

---

206 nach Cato Dist. IV, 8, 1. — 207 = SP; vgl. Fec. r. I. 653 f.; Zach. 88; Ba: al.: tenet illud quando senescit. — 209 = MSD 198 (a c): remittit K. — 211 Vgl. Aesop 33, 13. — 212 Vers 1 = B 57. — 216 Vgl. Rom. Forsch. 26, S. 172, Nr. 63[b]. — 220 nach Ov. met. IV, 64. — 222 = SP; tot steht über gestrichenem quot B. — 223 habet Ba; vgl. Beb. 210.

1 proprium ist gestrichen. — 2 fast = Zach. 267[c]. — 3 = MSD 201 (V. 187); pudidiciae Sch; nach Juvenal 10, 297.

5. Raro breves humiles vidi, longos sapientes,
Albos audaces, rubeos aut esse fideles. (B)
6. Raro carus erit, qui profert omnia que scit. (Ba 22)
7. Raro cibum plenum stabulum dat equis alienum. (Ba 26)
8. Raro conspicies de vesano cane fetum,
Quippe trahit subitum rabies sevissima letum. (B)
9. Raro credatur cuiquam, si multa loquatur;
Unde relatori tu semper credere noli! (B)
10. Raro discurrit macilentus equus saliendo. (Ba 52)
11. Raro ditatur, qui per loca multa vagatur. (Ba 25)
12. Raro divinum via longa facit peregrinum. (Ba 27)
13. Raro fide pura iungunt canis et lupus ora. (Ba 18)
14. Raro fideiussor vel numquam creditor esto. (Ba 36)
15. Raro fides fidei datur et requies requiei. (Ba 31)
16. Raro fides hominem sequitur vel nulla bilinguem. (Ba 39)
17. Raro fides sedit, qua tempore non adolevit. (Sch 124)
18. Raro fit miles, bonus armiger ante nisi sit. (Ba 50)
19. Raro frigescit Bacho Venus, ipsa calescit;
Litigium vita! tibi res honesta petita. (B)
20. Raro lapis tegitur musco, qui sepius ambit. (Ba 33)
21. Raro lucratur hic, qui fideiussor habetur. (Ba 24)
22. Raro mansuescit lupulus, quicumque senescit. (Ba 29)
23. Raro molunt bini lapides eque bene duri. (Ba 10)
24. Raro non proprio fiet sapiens homo dampno. (Ba 9)
25. Raro sitiret avis, si flumen raro videret. (Sch 3)
26. Raro triumphavit, quicumque suum reprobavit. (SG 52)
27. Raro vel sero transit dilectio vera. (Ba 54)
28. Re sine promissa stulto solacia missa. (P 57)
29. Rebus homo plenus vix laudibus est alienus. (Ba 1)
30. Rebus in humanis tria sunt dignissima laude:
Uxor casta, bonus socius, sincerus amicus. (B)

---

5 = B: brevis . . . at; SP: ruffoque colore fideles; nach Facetus: Ethica 269 f.: R. b. h. v., ruffosque fideles, A. a., miror longos sapientes. Schon Amarcius IV, 303: R. b. h. v. rufosque fideles. — 8 Vgl. Wipo, vita Conradi 28: Raro canes rabidi foeturam multiplicabunt. — 9 Vers 1 auch Ba 45: . . . illi, qui . . . u. SP: R. c. homini, qui plurima fatur. — 11 = MSD 241 (V. 50): Vix homo dicatur qui . . . — 14 = Facetus 213. — 20 = R 21.

31. Rebus in humanis tria sunt peiora venenis:
Uxor amara, malus socius, malefidus amicus. (B)

32. Reddere gaudet homo nequam pro melle venenum. (Ba 21)

33. Reddere lentus erit hilaris promissor et audax
Ad promissa parum credulitatis habet. (P 49f.)

34. Reddit peiores inhonesta locutio mores. (Ba 14)

35. Reddunt instabilem mala quamlibet ocia mentem. (Ba 15)

36. Reges et comites miseros habuere parentes. (Ba 44)

37. Reges, qui vivunt, non omnes omnia possunt;
Pauper sepe facit, quod rex fecisse nequivit. (B)

38. Regia, crede michi, res est succurrere lapsis. (Ba 4)

39. Regis amicicia non est possessio pura. (Ba 23)

40. Rem dare pro rebus, pro verbis verba solemus,
Pro bonitate bona, pro tristi tristia dona. (B)

41. Rem, de qua loqueris, digito monstrare cavebis. (Ba 6)

42. Rem grave mutari, quamcumque necesse parari. (P 104 = 171)

43. Rem nudi nescit, qui multa veste calescit. (Ba 46)

44. Rem, quam parca daret manus, hanc reperire negaret. (Ba 40)

45. Rem tibi promissam certam promittere noli! (Ba 34)

46. Res bene dilata melior male re properata. (P 172)

47. Res bene dilate non sunt nimium remorate. (P 96)

48. Res collum fregit, quam quis non turpiter egit. (P 118)

49. Res dare pro rebus, pro verbis verba solemus. (Ba 8)

50. Res est dampnosa, que fit nimis impetuosa. (Ba 11)

51. Res est grata, senem iuveniliter esse iocosum. (Ba 43)

52. Res est iocunda, si mens fuerit tibi munda. (Ba 38)

53. Rest est secura cunctis de morte futura;
Novit nemo moram mortis nec funeris horam. (B)

54. Res est solliciti plena timoris amor. (Ba 3)

55. Res est vilis ovis non ens melior tribus ovis. (Ba 51)

---

31 = SP: Perversus socius, mala foemina, falsus amicus. — 32 aus Aesop 10, 9. — 33 aus Aulularia 179f. — 37 Vers 1 auch MSD 203 (V. 188). — 40 Vers 1 auch Ba 3: Res dare . . . — 41 aus Facetus 223: caveto! — 45 nach Cato Dist. I, 13. — 50 = G 50. — 54 aus Ov. Her. I, 12; = Albertus, Troilus III, 2. — 55 nach Serlo.

56. Res incauta satis est affectus novitatis. (Ba 16)
57. Res magis est cara, que censetur mihi rara. (Ba 41)
58. Res mala vir malus est; mala femina pessima res est. (Ba 20)
59. Res modo formose foris, intus erunt maculose. (K 18)
60. Res, mulier, venter ac servi non dominentur! (Ba 30)
61. Res non curatur, leviter que parta probatur;
Grata reservatur res, quando labore patratur. (K)
62. Res, que differtur, auferri sepe videtur. (Ba 5)
63. Res, que perduntur, centena valere feruntur. (Ba 49)
64. Res, que privatur oculis, a corde fugatur. (Ba 32)
65. Res scio sic gestas ab eo, cui tanta potestas. (P 175)
66. Res servato tuas et non cupias alienas! (Ba 37)
67. Res sic venalis, cum venditio sibi talis. (P 87)
68. Rete parat nummis, qui piscem captat in undis. (Sch 163)
69. Retro rodentes et coram blanda loquentes
Sunt detractores inimicis deteriores. (B)
70. Rex est mendicus, cui non est ullus amicus. (Ba 19)
71. Rex ubi terga dabit, pauper per prelia vadit. (Ba 53)
72. Ridenti domino nec celo crede sereno!
Ex facili causa dominus mutatur et aura. (B)
73. Rixe servorum pariunt cedes dominorum. (Ba 17)
74. Roma capit marcas, bursas exhaurit et archas;
Ut tibi tu parcas, fuge papas et patriarchas! (B)
75. Roma manus rodit; quas rodere non valet, odit. (Ba 28)
76. Rumor de veteri faciet ventura caveri. (Ba 2, K)
77. Rustica gens est optima flens, sed pessima gaudens. (Ba 13)
78. Rustica gens semper sequitur sua iura libenter. (Ba 12)
79. Rustice callose! cunctis populis odiose!
Vis tu formose te sociare rose? (B)

---

56 = G 29[2]. — 57 Vgl. Abélard, ad Astral. 984: Quo preciosior est res, ea rarior est. — 58 Vgl. Beb. 408. — 59 = MSD 205 (a); est intus K. — 62 Vgl. Beb. 466. — 68 capit cod.; corr. Wattenbach. — 70 = SP. — 71 = MSD 204 (V. 189); aus Nuncius sagax 108; vgl. Ysengr. III, 428; Z. f. d. A. 30, 280. — 72 = SP; MSD 208 (a b c d): R. d. diffide poloque s. — 75 = SP: quod tollere. — 76 = SP; G 134[1]; aus Pergama flere 35. — 79 = SP: Cur te formosae vis s. r.?

80. Rusticus est vere, qui turpia de muliere
Dicit; nam vere sumus omnes de muliere. (B)
81. Rusticus et asinus, nux: hec tria connumerata
Non faciunt fructum, nisi sint bene conbaculata. (B)
82. Rusticus in luna, quem sarcina deprimit una,
Monstrat per spinam, nulli prodesse rapinam. (B)
83. Rusticus urbane factis se nescit habere. (Ba 55)

---

1. Sepe boni sensus dant laudem, commoda, census. (Ba 25)
2. Sepe canem parvum percepi prendere cervum. (Ba 68)
3. Sepe cicatrices in vulnera prima resurgunt. (Ba 93)
4. Sepe creant antiqua novum peccata pudorem. (Ba 24)
5. Sepe creat molles aspera spina rosas. (Ba 4)
6. Sepe dat una dies, quod totus denegat annus. (Ba 82)
7. Sepe facit pietas hoc, ⟨quod⟩ nequit ipsa potestas. (Ba 62)
8. Sepe fit ingenium stultis plus hoste nocivum. (Ba 141)
9. Sepe fit, ut catulus det maxima vulnera parvus. (Ba 106)
10. Sepe gerunt bella iuvenes pro virgine bella. (Ba 165)
11. Sepe malum petitur, sepe bonum fugitur. (K)
12. Sepe manet vita volucris sub morte statuta. (Ba 35)
13. Sepe manum fedat, qui queque foramina temptat. (Ba 76)
14. Sepe parumque dabis nisis, dominis, dominabus,
Ut redeant, recolant semper ut indigeant. (B)
15. Sepe potens iustum premit ut rapidus lupus agnum. (Ba 127)
16. Sepe recens probrum scelus excitat inveteratum. (Sch 142)
17. Sepe redarguo rem, vel iudico deteriorem
Propter livorem vel quia nescio rem. (B)
18. Sepe refutatur mage, cui maior dominatur. (P 167)

---

80 auch Ba mit dem Anfang: Est nequam vere . . .; Facetus, Ethica 97 f. — 83 urbane aus urbanus corr.

3 nach Ov. Remed. 623. — 4 Vgl. Ysengr. IV, 167; Fec. r. I, 136. — 5 = Ov. Pont. — 6 Vgl. Beb. 474. — 9 dat Ba. — 10 = SP. — 13 Vgl. SP: Hic digitos maculat, qui . . .

19. Sepe rogare, rogata tenere, retenta docere;
Hec tria discipulum faciunt superare magistrum. (B)
20. Sepe solet fatuus uti verbo sapienti. (Ba 123)
21. Sepe solet similis filius esse patri. (Ba 22)
22. Sepe subit penas, ori qui non dat habenas. (Ba 128)
23. Sepes calcatur, ubi pronior esse videtur. (B 74)
24. Sepius assistunt prope, quos procul esse putamus. (Ba 112)
25. Sepius exigua dolor ingens labitur hora. (Ba 121)
26. Sepius ille cadit, qui per sublimia vadit. (Ba 51)
27. Sepius impediunt iustos peccata malorum. (Ba 21)
28. Sepius incauta dampnum responsio prebet. (Ba 119)
29. Sepius obliti quidam dixere tacenda. (P 162)
30. Sepius occurrit, quod stulti decipiuntur,
Dum res pro rebus caute minus accipiuntur. (B)
31. Seps tribus annis stat, duratque canis totidem ter,
Ter totidem stat equus, ter totidem stat homo. (B)
32. Sandix sepe labat; raro nigredo vacillat. (Sch 105)
33. Scandere cum possunt plures, tunc scandere spernunt,
Et cum deinde volunt scandere, posse negat. (K)
34. Scire bonos mores fuit olim gloria cleri
Et laus magna fuit vitam sine labe tueri. (B)
35. Scire loqui decus est, decus est et scire tacere. (Ba 124)
36. Scire nihil quondam vicium fuit et modo laus est;
Est modo nil vicium preter habere nihil. (K)
37. Scire tuum nichil est, nisi scire tuum sciat alter. (Ba 12)
38. Scire volunt omnes, mercedem solvere nolunt:
Vis casus scire, bursam debes aperire. (B)
39. Scis, catte, cui lingis barbam, cui murmura fingis. (P 179)
40. Scurra premit verbis quem vult pictorque figuris. (Ba 48)

---

19 = G 63. — 20 = Freidank 1464. — 21 = SP; Pamph. 352. — 22 = MSD 211 (V. 54); vgl. Fec. r. I, 433. — 23 = Pr. c. 158[a]; SP: putatur. — 24 = G 202[2]: existunt; aus Reg. moral. 28[2]. — 25 aus Pamph. 479. — 26 = MSD 212 (V. 60). — 27 = Pamph. 193. — 28 = G 80[1] (aus Reg. mor. 25). — 29 aus Aulularia 443. — 30 Vers 1 auch Ba 155. — 31 Vgl. Agricola 661; equs cod. — 32 nacillat cod. — 34 umgearbeitet aus Cur ultra studeam . . . 49 f. — 37 nach Persius I, 27.

41. Se minus afflictum sentit, qui previdet ictum:
Tela nocent levius visa volare prius. (B)
42. Se precedentis asinus si forte videret
Casum, mox staret et talia dampna timeret. (B)
43. Securus gustat potum, cui presto thorus stat. (P 142)
44. Semper devites cum caro ponere lites:
Lis odium gignit, caros concordia stringit. (B)
45. Semper habet magnam quęcumque canis mala caudam. (Sch 57)
46. Semper hiemps undat, deus undans solsticium dat. (P 21)
47. Semper peccavit, qui finem commaculavit. (Ba 120)
48. Semper salvaris, si post crimen lacrimaris. (Ba 61)
49. Sensus erit census, si res fuerit bene mensus. (Ba 143)
50. Sensus sepe mei variantur parte diei. (Ba 136)
51. Sentit equus frenum, dum vult contempnere chamum. (Ba 133)
52. Sermo vetus fatur: animus parvum comitatur. (Ba 18)
53. Sero cibus coquitur, cum iam sedilia ponis. (Ba 166)
54. Sero paras stabulum tauros iam fure trahente
Sero pater puerum docet hospite tecta petente. (B)
55. Sero seras ponis stabulo post furta latronis. (Ba 78)
56. Sero subtractis reparas presepe caballis. (Ba 126)
57. Si bene ferre potes vinum potum, bene potes!
Sed bene non potes, quod male ferre potes. (B)
58. Si bene servantur bona, tunc bona iure vocantur. (Ba 145)
59. Si bonus est finis, animam non tollit Herinis. (Ba 168)
60. Si bonus est unus, bonus est et quisque luporum:
„Emptori credam", sic venditor inquit eorum. (B)
61. Si bonus est velter, leporem capit ille libenter. (Ba 63)
62. Si cecus cecum conetur ducere secum,
In foveam ductor primus cadit, inde secutor. (B)

---

41 Vers 1 = SP: providet. — 42 = Freidank 524 f. — 44 Vers 1 = SP: quaerere. — 46 solticium P. — 54 capros über tauros B; Vers 1 auch Ba 28: hospite limen habente. — 55 nach Juvenal XIII, 129. — 56 = MSD 213 (V. 43); vgl. Beb. 543. — 57 Si male, darüber Sed bene. — 60 Vers 1 = MSD 215 (V. 36). — 62 = SP: conatur . . . In f. d. cadit, atque deinde secutor; vgl. G 241.

63. Si canis applaudit, meretrix hilarem tibi vultum
Prebeat, inclinat monachus, si femina plorat,
Amplexus miles aut oscula dat monialis,
Mercator iurat: istis numquam movearis. (B)
64. Si capio munus, fueram pro munere servus. (Ba 105)
65. Si careas ere, cupiet te nemo videre. (Ba 36)
66. Si careas veste nec sis vestitus honeste,
Nullius es laudis, quamvis sapis omne quod audis. (B)
67. Si, cate, dormites; si, clerice, cantica vites;
Si mola stet vacua: dic michi lucra tua. (B)
68. Si contristeris, si rerum dampna sequeris,
Hii te solentur, qui peius habere solentur. (B)
69. Si cuculum doceas, non eius cantica mutas. (Ba 167)
70. Si culpare velis culpabilis esse cavebis:
Docma tuum sordet, tua quod doctrina remordet. (B)
71. Si cupias pacem, linguam compesce loquacem!
(Ba 52)
72. Si dare multa potes, quidquid amabis habes. (Ba 19)
73. Si dare non curas, non crede preces valituras:
Si non dona paro, cum rogo, litus aro. (B)
74. Si das consilium, quod vult homo, cernis amicum.
(Ba 144)
75. Si das spernenti tua dona negasque petenti,
Stultizas utique, quia fis ingratus utrique. (B)
76. Si duo sub Venere contendunt pro muliere,
Tollere victorem scio partem deteriorem. (B)
77. Si facis ingressum, studeas sic esse modestus,
Ut post discessum de te sit rumor honestus. (B)
78. Si fortasse canis vestitur planta placenta,
Tempore non longo durant sibi calciamenta. (B)
79. Si frondes timeas, devites — consulo — silvas!
(Ba 71)
80. Si lupus est agnum, non est mirabile magnum. (Ba 53)
81. Si mala vox clamat in silvis, illa reclamat,
Et bona si fuerit, reddita talis erit. (B)

---

65 = SP; vgl. Beb. 426. — 66 = SP; ähnlich: Hauréau, N. E. II, 237. — 69 nach Freidank 1036 f.; vgl. Beb. 534. — 70 Vers 1 = SP. — 71 = SP. — 72 = SP: avebis; Vitalis Geta 374. — 78 Vgl. Fec. r. I, 238. — 79 Vgl. Beb. 352. — 80 = SP; vgl. Beb. 435. — 81 Vgl. MSD 218.

82. Si membrana polus foret, incaustum mare, stelle
Penne, non possem mulierum scribere velle. (B)
83. Si mons est altus, declivior est tibi saltus. (Ba 98)
84. Si nescis fari bene, disce tacendo beari. (Ba 97, SG 51)
85. Si nescis iacere lapidem, dimitte iacere. (Ba 164)
86. Si nimis excessit honor, huic vicium mage crescit. (SG 20)
87. Si non egrotat, bene mingit, qui bene potat. (Ba 125)
88. Si non frangantur pira pomaque, vilificantur;
Virgoque matura, nisi nubat, erit ruitura. (B)
89. Si nova vel vetera, pauper sua calciamenta
Plus in palpando frangit quam dives eundo. (B)
90. Si pauper fueris, a multis despicieris;
Sed dare si poteris, tunc multum carus haberis. (B)
91. Si per subtiles sensus sis cognitor yles
Sicut Aristotiles, sine rebus tu quasi nil es. (B)
92. Si pice tangeris vel tangis, tu maculeris. (Ba 111)
93. Si potare potes vinum, cur flumina potes? (Ba 151)
94. Si prescirentur, que fata quibusque minentur,
multa timerentur, que non metuenda videntur. (B)
95. Si puer est primum prudens, delirat ad ymum. (Ba 103)
96. Si quem barbatum faceret sua barba beatum,
In mundi circo non esset sanctior hirco. (B)
97. Si quis ab alterius oculis vult tollere labem,
A propriis primo distrahat ille trabem. (B)
98. Si quis adulari querit, non debet amari;
Si quis adulatur, non verus amicus amatur. (B)
99. Si quis amat pisces, debet sua crura madere. (Ba 58)
100. Si quis amat vicibus, non est dicendus amicus. (Ba 147)
101. Si quis amicari vult ulli vel sociari,
Non fortunatum querat sed mente beatum! (B)
102. Si quis conatur quod fallat, dulcia fatur. (Ba 162)

---

83 = SP: Si mons sublimis, profundior est tibi vallis; vgl. Beb. 63. — 84 Qui nescit f. b. discat SG. — 85 = SP. — 86 magis SG. — 87 = SP. — 90 = MSD 219 f. (V. 12 f.: a cunctis . . . multum tunc . . .). — 92 Vgl. Fec. r. I, 117. — 96 am Rand für Vers 2: Γ· Numine iam plenus Grecus foret atque Ruthenus; SP: Si bene b. f. s. b. b. Nullus in hoc circo queat esse beatior hirco. — 99 = MSD 222 (V. 64): piscem; vgl. Fec. r. I, 336.

103. Si quis dampnabit, quod primitus ipse probabit,
Talis laudator levitatis habetur amator. (B)
104. Si quis delinquit — ut Paulus apostolus inquit —
Qui consentit ei, fit reus ipse rei. (B)
105. Si quis delirat, res a sapiente requirat. (Ba 109)
106. Si quis dixit amor, melius dixisset amarum,
Si bene novisset, quam sit amarus amor. (B)
107. Si quis parva timet, in magnis nullus habetur. (Ba 87)
108. Si quis primo casam construxit, vix struit aulam. (Ba 132)
109. Si quis vina bibit, paradysum tucius ibit,
Et quia credo mori, potabo de meliori. (B)
110. Si raro faris, doctissimus esse probaris. (Ba 46)
111. Si re priveris, nec nomen habere mereris. (Ba 42)
112. Si sapit, oblatum gratis lupus accipit agnum. (Sch 109)
113. Si sequeris, fugiet, si fugeris, umbra sequetur:
Sic optata fugit laus et contempta tenetur. (B)
114. Si servire velis mihi, tu promittere debes,
Ne sis propheta, medicus, sophista, sacerdos. (B)
115. Si stulti pereunt, sapientes vix duo vivunt. (Ba 137)
116. Si sunt continua, non sunt mihi dulcia mella. (Ba 138)
117. Si te quis laudat, numquam te gloria fallat!
Plus laudatori quam tu tibi credere noli! (B)
118. Si tibi concurrunt duo turpia, dilige neutrum;
Sed quod turpe minus, dilige! Beda docet. (B)
119. Si tibi copia, si sapiencia formaque detur,
Sola superbia destruit omnia, si comitetur. (B)
120. Si tibi deficiant medici, medici tibi fiant
Hec tria: mens leta, requies, moderata dieta. (B)
121. Si tibi deficit es, miser es et pinguia non es. (Ba 38)
122. Si tibi gratia, laus, sapientia, formaque detur;
Inquinat omnia sola superbia, si comitetur. (SG 1024, p. 147)
123. Si tibi porcellum quis prebet, pande sacellum! (Ba 95)

---

114 = G 78: Si michi tu s. velis, p.; Quod non sis med. pr. soph. sac.; B: Elymas über propheta; propheta über sophista. — 115 pereāt Ba. — 116 Vgl. Fec. r. I, 455. — 119 = G 59; aus Spec. puer. — 120 Vgl. G 9. — 121 = SP. — 123 Vgl. Pr. c. 95; K 25.

124. Si tu pro re mis vitam manibus mihi demis,
Non poteris vi tis me manibus addere Ditis. (B)
125. Si tuus esuriens sit vel siciens inimicus,
Escas offer ei, da potum sicut amico! (B)
126. Si vas impletur nimis, expedit, ut vacuetur. (Ba 84)
127. Si velit annosus fieri vir luxuriosus,
In mundo toto nil mage triste noto. (B)
128. Si volucris verrat, qui torret eum, procul errat;
Sed procul a torre volucrem de flumine torre! (B)
129. Sic age consilium, tanquam deus audiat ipsum. (Sch 136)
130. Sic illi feriunt, qui cassi lumine fiunt. (P 28)
131. Sic illum stravit, quem sic fortuna levavit. (P 187)
132. Sic in te nitar, ne, si titubes, ego labar. (Sch 161)
133. Sic scit percutere, quem scimus luce carere. (P 29)
134. Sic summus nactus, sic rursus ad ima redactus. (P 185)
135. Sic suus emptori mos, ubi tale fori. (P 88)
136. Sic usus clamat: „semper amicus amat". (P 159)
137. Sicut ad omne quod est, mensuram ponere prodest,
Sic sine mensura non prosunt omnia iura. (K)
138. Sicut avem modulans, stultum sic fallit adulans. (B 17)
139. Sicut diligitur vir, talis amicus habetur. (Sch 79)
140. Sicut pavo suos adamat sic noctua pullos. (Ba 47)
141. Signum leticie focus est in divitis ede. (Ba 75)
142. Silva donata lepori, lepus esca parata. (P 138)
143. Silvam devites metuens, sic consulo, frondes. (SG 66)
144. Silvis ingestus lepus esus erit tibi prestus. (P 139)
145. Sit bufo carus, fiet luna mage clarus. (P 110)
146. Sit bufo, quod amas; id lunam vincere clamas. (P 111)
147. Sit denti palea: plus nichilo fit ea. (P 31)
148. Sit licet inclusum scelus, est rubigine nudum. (Sch 143)
149. Sit tenuis pastus, si tu vis vivere castus. (Ba 160)
150. Sol in zodiaco currens numquam requiescit:
Sic animus requie semper avarus eget. (B)
151. Sollicitus durat, qui frustra sompnia curat;
Nam quod homo sperat, sompnus sibi sepe revelat. (B)

---

124 = G 136; mis animam, vitam michi G. — 127 toto mundo B. — 128 = G 229: eam . . . ab igne. — 139 Sic Sch. — 143 metues si SG. — 145 Sto P.

152. Sompnia ne cures: nam fallunt sompnia plures. (Ba 40)
153. Sperne, bonos, sectare, malos, fugias, sapientes,
Iniustos, cole, prudentes, fuge, crimina, queras! (B)
154. Spernere nullum, spernere mundum, spernere sese
Spernere se sperni sunt preciosa deo. (SG 1024, p. 147)
155. Spes melior plebis semel „accipe!" quam bis „habebis!" (P 125)
156. Spina gerit florem, que gignit tacta dolorem. (Ba 146)
157. Spiritus atque caro concordant tempore raro;
Quorum supponi debet bellum rationi. (B)
158. Stagnum litus edit: torrens properando recedit. (K 30)
159. Stans mola, surda nola, sterilis vola, stans scola sola:
Quatuor hec domino nil valuere suo. (B)
160. Stare diu nec vis poterit, nec honor neque forma. (Ba 157)
161. Stat male securus, qui protinus est ruiturus,
Nec bene letatur, cui pena dolorque paratur. (B)
162. Stercus olet fedum, quo plus vertendo movetur. (Ba 48)
163. Stercus regine vel regis, care Rusine,
Quamvis sit rarum, credo valere parum. (B)
164. Stirpe saporatur pomum, quocumque rotatur. (K, Ba 81)
165. Stirps trahit ad flumen, sed non dimergit in imum. (Sch 18)
166. Stridet maiori sonitu pars pessima plaustri. (Sch 145)
167. Stultam fert mentem, qui se dicit sapientem. (SG 75)
168. Stulti mirantur, sapientes unde regantur. (Ba 94)
169. Stulti qui crescunt, stulti sunt, quando senescunt. (Ba 86)
170. Stulticia prolis furor excrescit genitoris. (Ba 135)
171. Stultum solata re sine verba data. (P 58)
172. Stultus nil celat; quod habet sub corde, revelat. (B 139)
173. Stultus nil credit, nisi quod visu sibi cedit. (P 133)

---

152 = SP: . . . nam f. plurima pl. — 158 = MSD 227 (a b c e). — 161 aus Contempt. mundi. — 162 = MSD 229 (V. 205); aus Fec. r. I, 113; fetidum Ba; vgl. Beb. 66; R 69. — 166 soporatur K; vgl. Beb. 217. — 167 Stultum SG. — 168 = R 24: prudentes. — 170 prolis robur, am Rande furor Ba. — 172 = SP.

174. Stultus opinatur nil esse, nisi videatur. (P 131)
175. Stultus si taceat, sapiencia magna putatur. (Ba 83)
176. Stultus stulticiam semper putat esse sophiam. (Ba 50)
177. Sub facie tincta macie sub simplice veste
Sunt hodie fraus, insidie, mentes inhoneste. (B)
178. Sub meliore statu semper peiora caveto. (Ba 67)
179. Sub molli pastore cacat lanam lupus agni. (Ba 169)
180. Sub nive quod tegitur, dum nix perit, omne videtur. (Ba 57)
181. Sub pulchra specie latitat deceptio sepe. (Sch 146)
182. Sub varia pelle mens sepe latet sine felle. (Ba 163)
183. Sub vili veste quandoque latent manus apte. (Ba 116)
184. Successus qualis mihi sit, fit questio talis;
Si bene proficeret mihi, querens inde doleret. (B)
185. „Sufficit“ et „Satis est“ sic numquam dicit avarus. (Ba 89)
186. Sume cibum modice: modico natura fovetur;
Sic corpus refoue, ne mens ieiuna gravetur. (B)
187. Sumere vult pisces catus, sed flumen aborret;
Sic sua sepe pigrum, ne crescat, inercia torret. (B)
188. Sumpto gratis equo non os spectare memento. (Ba 96)
189. Sunt attractiva tria: femina, lectus et ignis. (Ba 27)
190. Sunt bene vitandi sermones undique blandi;
Sub specie veri nos fallunt sepe severi. (B)
191. Sunt detractores detractis deteriores
Sunt derisores derisis deteriores. (Ba 79/80)
192. Sunt et dicuntur miseri, qui castra sequuntur. (Ba 45)
193. Sunt male solventes sua debita sepe petentes;
„Cras dabo, non hodie“, sic nego cotidie. (B)
194. Sunt mihi plus grate res, que fiunt moderate. (Ba 107)
195. Sunt nova grata tria: meretrix, medicus, melodya;
Que satis ingrata, dum sunt hec inveterata. (B)
196. Sunt oculi campis, auditus adest quoque silvis. (Ba 44)
197. Sunt pueri pueri: parvi parvo saciati
Ludunt, conformant; cito dant, cito pacificantur. (B)

---

176 Vgl. Fec. r. I, 292. — 177 = G 135: Sub specie . . . invidie. — 179 Vgl. Alan. prov. I, 31; Fec. r. I, 174. — 180 = Prov. c. 695ª = SP; MSD 230 (V. 73): perit, invenietur. — 187 Si B; vgl. Fec. r. I, 336. — 188 Vgl. Fec. r. I, 128. — 190 Vers 2 = SP. — 193 dab Ba. — 196 Vgl. Fec. r. I, 94; R 41; Beb. 102.

198. Sunt quidam, qui *scire* volunt, sed discere nolunt. (B[illegible] 117)
199. Sunt quos *parva dare* pudet et dare maxima nolunt. (Ba 113)
200. Sunt *tria* dampna domus: imber, mala femina, fumus. (Ba 54)
201. Sunt *tria* gaudia: pax, sapiencia, copia rerum;
Hec tria destruit, eripit, eripit ars mulierum. (B)
202. Sunt *tria*: mendicus, meretrix, capatus iniquus;
Hiis non restat honor, nescit obesse pudor. (B)
203. Sunt *tria*, que nullus discet, ni conferat usus:
Grammatice fari, bene scribere, versificari. (B)
204. Sunt *tria*, que vere Salomoni displicuere:
Dis mendax fatuusque senex pauperque superbus. (B)
205. Supara longa gere, si vis os omne *tacere*. (Ba 91)
206. *Sus* dape fraudatur clamosa, tacens saciatur. (P 53)
207. *Sus* magis in ceno gaudet quam fonte sereno. (Ba 9)
208. *Sus*, quod in ore gerat siliquas, per somnia sperat. (Ba 131)
209. *Sus* taciturna vorat, dum garrula voce laborat. (P 42)
210. Suscitat ingentem *pavidis* res queque pavorem. (Sch 113)
211. Suspendens *catulum* „vorat“ inquit „opus coriorum“. (Sch 19)

---

1. Tactu *scintille* fit sepe perustio ville. (Ba 24)
2. Tedia fert multos *gratis servire* per annos. (Ba 45)
3. Talis de pravo consurgit *messis* agello. (Ba 33)
4. Taliter en stratus, qui taliter ante *levatus*. (P 186)
5. Tam mala res nulla, quin sit quod *prosit* in illa. (Ba 16)
6. Tam pedis extentor *peccat*, quam pellis ademptor. (Ba 19)

---

200 = MSD 232 (V. 89); SP. — 201 Vgl. Werner, Beiträge, Nr. 358g: Sunt t. g.: laus, s., c. p.; Hęc t. d., hec tria diruit ars mulierum; Novati, Carmina medii aevi, p. 23, V. 14f. — 203 Gramatice; darüber: Latinum B; in 3 Versen bei Werner, Beiträge, Nr. 350q; vgl. G 269. — 205 Vgl. Fec. r. I, 267; Beb. 340. — 207 MSD 233 (V. 15); SP. — 208 Vgl. O 168. — 211 cåriorum cod.

1 Vgl. Beb. 69; sintille Ba. — 5 = MSD 234 (a 89, d 9); SP: Tam male nil cusum, quod nullum prosit ad usum. — 6 adeptor Ba.

7. Tandem vox crescit, dum vino lingua madescit. (Ba 6)
8. Tangere qui gaudes meretricem, qualiter audes
Palmis pollutis regem tractare salutis? (B)
9. Tangentem cacabi maculat fuligo vetusti. (K 2)
10. Tardus murilegus, cui captus diripitur mus. (Ba 39)
11. Te minime iacta! quoniam probat exitus acta.
Premia iustorum pendent in fine bonorum. (B)
12. Te non exalta! quoniam qui tendit ad alta
Hic fit multociens de dominante cliens. (B)
13. Te stolidum finge, sicut res postulat; inde
Esse loco stultum fit sepius utile multum. (B)
14. Te tua mensa colat! sic non similabere scurris:
Dedecus est, si discurrens aliena ligurris. (B)
15. Tecum nulla feres, licet omnia solus haberes. (Ba 40)
16. Tempora laudantur, si non peiora sequantur. (Ba 15)
17. Tempora pretereunt more fluentis aque. (Ba 12)
18. Tempore felici multi numerantur amici. (Ba 17)
19. Temporibus nostris quicumque placere laborat,
Det, capiat, querat, plurima, pauca, nichil. (B)
20. Temporibus reprobis emptus amicus obest. (Ba 46)
21. Temporibus taceat, quicumque placere laborat. (Ba 21)
22. Tempus adhuc veniet, quod caudam vacca requiret,
Que nunc in bruma sine cauda forsitan iret. (B)
23. Tempus ut aptatur, res tempestiva probatur. (P 102)
24. Tendit inane forum loculis fidens aliorum. (Ba 36)
25. Terre, qua pergis, cape mores, quos ibi cernis. (Ba 18)
26. Terram nullus aret, in qua spes seminis aret. (Ba 44)
27. Terram pertransit nequam, sed raro retransit. (Ba 43)
28. Terram transibis nugans redituque carebis. (Ba 7)
29. Terris et celis fit notus quisque fidelis. (Ba 28)
30. Tesseribus, Bacho, stabili meretricis amore
Qui committit ei, proprio privatur honore. (B)
31. Testa ferit lapidem, testam lapis: exitus idem. (Ba 26)
32. Tot fora terga boum, quot habent pelles vitulorum.
(Ba 37)

---

7 aus Palp. 483. — 9 = MSD 235 (a b c). — 11 Vers 1 = SP: Te modicum . . . — 17 aus Albertus, Troil. I, 514. — 18 = Pr. c. 272b. — 22 Vgl. Pr. c. 306. — 24 loculosque fides Ba. — 25 Vgl. SP: Terrae, ad quam . . . — 26 = Serlo. — 28 nugas B. — 31 Vgl. O 193 = R 34. — 32 Vgl. Beb. 210; Pr. c. 77.

33. Tot sunt doctores, quot verno tempore flores;
Tot sunt errores, quot habet natura colores. (B)
34. Tota domus sospes letatur, cum venit hospes. (Ba 41)
35. Tranquillas etiam naufragus horret aquas. (Ba 2)
36. Transit homo sepem, quam viderit inferiorem. (Ba 14)
37. Tristibus afficior gravius, si leta recordor. (Ba 9)
38. Trita magis redolent ungenta et thura sinapis,
Tuque docens alios rectius inde sapis. (B)
39. Trufa valet multum, si quis scit ei dare cultum. (Ba 25)
40. Tu caveas, ut non caveas intres mulierum!
Has abeas, ut non habeas dispendia rerum! (B)
41. Tu delirabis, si cunctis equiperabis. (Ba 29)
42. Tu discretus eris, si sermones modereris. (Ba 34)
43. Tu, dives morum, ne cures verba malorum!
Nulli scire datur, quid semper quisque loquatur. (B)
44. Tu fuge taxillos! caveas fallique per illos! (Ba 8)
45. Tu nichil es, nisi des; ergo des! conspice, si des.
Prospicito cui des; perdita multa vides. (B)
46. Tu perverteris, perverso si socieris;
Et tu sanctus eris, cum sanctis si gradieris. (B)
47. Tu sapiens vives, si stulti crimina vites. (Ba 35)
48. Tunc bonus est ignis, cum pendet stiria tignis. (Ba 23)
49. Turba muscarum fortis confunditur ursus:
Troiam non poterat devincere solus Ulixes. (B)
50. Turpia peiores reddunt proverbia mores. (Ba 20)
51. Turpia verba refert, cui talis mos inolevit. (Ba 32)
52. Turpis avis, proprium que fedat stercore nidum. (Ba 13)
53. Turpius ejicitur, quam non admittitur hospes. (Ba 3)

---

1. Vacca cito mactata brevi consumitur usu,
Conservata diu lactis ab ubre placet. (B)
2. Vade superbe, foras! spernit deus omne quod oras. (Ba 80)

---

35 = Ov. Pont. — 45 Vers 1 auch Ba 48. — 46 Vers 1 auch Ba 27: perversis. — 48 = SP; pendent tiria Ba. — 52 = MSD 236 (V. 4) = Mone Anz. VII, 504: qui; vgl. Fec. r. I, 148. — 53 Ov. Tr. V, 6, 13.

1 Vers 1 auch Ba 63; vgl. Beb. 338.

3. Vanos pone metus, pueriles corrige curas! (Ba 20)
4. Vas obsoletum de vino gignit acetum. (Sch 165)
5. Ve mihi nascenti, ve nato, ve morienti,
Ve mihi, quod sine ve non vivit filius Eve. (B)
6. Ve regno pueri! qui nescit rite tueri. (Ba 14)
7. Vela damus, quamvis remige navis eat. (Ba 4)
8. Velle suum stultus si perficit, est bene cultus. (Ba 44)
9. Velox capriolus cane pigro non capietur. (Ba 50)
10. Venter farcitus ludit non veste politus. (P)
11. Venter ieiunus gaudia nulla parit. (P)
12. Venter semper hiat, qui delectatur in esca. (P)
13. Ventre magis cure sit honor! stat res ita iure. (P 164)
14. Ventrem compleri malo quam veste poliri. (P)
15. „Ventri preponor, si color", inquit honor. (P 165)
16. Ventum sepe rapis, si tu vis vivere rapis. (Ba 82)
17. Vepribus inclusus lepus esce presto sit usus. (P 137)
18. Verba, fides, facta mundi sunt omnia falsa. (Ba 86)
19. Verbis est stultum domini confundere vultum. (Ba 15)
20. Verborum gemme non sunt porcis tribuende. (Ba 76)
21. Verbosi lites, fili carissime, vites!
Multi sermonem retinent, pauci racionem. (B)
22. Vertit limpha rotam, rota petram, petra farinam. (Ba 33)
23. Vertitur ad velle servantis cauda patelle. (Ba 54)
24. Verus amor, vera si mens: oblivio sera. (P 15)
25. Vespere detur ei, si laus est danda diei. (P 35)
26. Vespere laudetur, si pulcra dies perhibetur. (P 36)
27. Vespere promittunt multi, quod mane recusant. (Ba 71)
28. Veste nova melius ludit venter saturatus. (Sch 37)
29. Vestibus et verbis quid, homo miserande, superbis? (Ba 26)
30. Vestis fedatur, cum qua vetus olla fricatur;
Sic deturpatur, quicumque malis sociatur. (B)
31. Vilescit, gratis quicquid habere queo. (P)
32. Vili parcatur, ne vilior efficiatur. (Ba 51)
33. Vilibus in pannis sapiencia nulla putatur. (Ba 81)

---

6 Vgl. Fec. r. I, 969. — 7 Ov. Tr. — 8 Vgl. Fec. r. I, 292; Zach. 6. — 9 = G 195 I; vgl. Beb. 284. — 21 Vers 1 = SP. — 23 = D 82, fol. 6r. — 30 Vers 1 = B 90. — 32 = SP.

34. Vilibus indutus homo prudens est sepe mutus.
Qui non veste placet, multa loquendo tacet. (B)
35. Vim deus in verbis, in saxis donat et herbis. (Ba 43)
36. Vim sacramenti non mutat vita ministri. (Ba 79)
37. Vina bibat mane cerebrumque reformet inane,
Quem perfudit heri gratia multa meri. (B)
38. Vina probat bonus emptor odore, colore, sapore;
Nare probatur odor, visu color et sapor ore. (B)
39. Vina saporosa, velut argentum speciosa,
Frigida, granosa dant tristia corda iocosa. (B)
40. Vincere dum nequeunt, bene cedunt hostibus hostes,
Submissoque humiles intrantur vertice postes. (B)
41. Vincere quando nequit, sapiens in tempore cedit. (Ba 30)
42. Vincit amor census et nummis crimina cedunt. (Ba 18)
43. Vinum da docto, layco de flumine cocto;
Ille bibat vinum, qui scit formare Latinum. (B)
44. Vinum dat festum, frigus convertit in estum,
Letificat mestum, parcum quoque reddit honestum. (B)
45. Vinum lusorum, mulieres presbiterorum,
Panis perfusus communes spectat ad usus. (B)
46. Vinum sepe facit, quod homo neque „bu" neque „ba" scit. (Ba 25)
47. Vinum subtile creat in sene cor iuvenile,
Sed vinum vile reddit iuvenile senile. (B)
48. Vir bene vestitus in vestibus esse peritus
Creditur a mille, quamvis ydiota sit ille. (B)
49. Vir, qui consilio non credit, iure vagatur;
Et qui consilio facit omnia, iure probatur. (B)
50. Vir sine virtute semper manet absque salute. (Ba 53)
51. Vir videas, quid tunc facias, cum magnus haberis,
Et videas, ne forte ruas, dum stare videris. (B)
52. Virginis et cleri noctu ditatur egestas. (Ba 87)
53. Virgo matura, nisi nubat, erit peritura. (Ba 49)
54. Virgo puellaris, caveas, ne decipiaris!
Masculus est nequam, fallacior omnibus est nam. (B)

---

34 sĕpe ist prosodisch unmöglich. — 40 Vers 1 auch Ba 62: cum. — 42 aus Geta. — 45 Vgl. Diutiska I, 325. — 47 = SP: facit. — 48 = G 87; SP: in millibus . . ., in mille . . .: = Hauréau, N. et E. II, 237; vgl. Fec. r. I, 431. — 49 = G 62. — 50 = SP. — 51 Vers 1 Ba 92: quid tu iubeas, dum . . .

55. Viribus inmensis taurus datur hostia mensis. (P 116)
56. Viribus intentus non est vir fortis habendus,
Sed quemcumque vides sapienter ducere vires. (B)
57. Virtus nobilitat homines, sapiencia ditat. (Ba 75)
58. Virtutem, fugias, vicium, cole, celica, sperne
Quere, malos, contempne, bonos, sectare, reatum. (B)
59. Virtutum pannis primis vestire sub annis. (Ba 58)
60. Vis exaltari, sublimari, venerari?
Sis blasphemator, simulator, dissimulator! (B)
61. Vis pascit pratum, vis prati fert dominatum. (P 115)
62. Vis sublimari, tunc disce placencia fari!
Qui scit adulari, solet alta sede locari. (B)
63. Vitricus auditur, ubi sermo patris sepelitur. (Ba 88)
64. Vive vacans viciis, tamquam sis cras moriturus,
Intendens studiis, quasi numquam sis moriturus. (B)
65. Vivere deberet bene, qui daret et retineret. (Ba 69)
66. Vivere dico male de pravo sepe sodale. (SG 43)
67. Vivere nunc nescit, si quis gravitate rigescit. (Ba 16)
68. Vivere pacifice si vis, tibi consulo, quod te
Non intromittas, de quo non pertinet ad te. (B)
69. Vix aliquem poterit previsa sagitta ferire.
In casum laqueos avium vis lumina scire. (B)
70. Vix celare potest intima cordis amor. (Ba 19)
71. Vix homo ditatur, qui per loca multa vagatur. (Ba 32)
72. Vix lapides duri duo sunt parvum molituri. (SG 63)
73. Vix sine peccato posset modo vivere Catho. (Ba 45)
74. Vix venit ad veniam, qui nescit amare Mariam. (Ba 38)
75. Vix vivunt aliqui, qui fiunt semper amici. (Ba 65)
76. Ultra mensuram lodicis non trahe suram. (Ba 42)
77. Ultra posse viri non vult deus ulla requiri. (Ba 34)
78. Umquam mutari nescit sententia veri. (Ba 9)
79. Una domus dominos non querit habere gemellos. (Ba 59)
80. Una manus reliquam lavat, ut relavetur ab ipsa. (Ba 48)
81. Una semel generos non dat tibi filia binos. (Sch 150)
82. Uncari nescit siler ipse, quando senescit. (Ba 55)

---

63 Vgl. Pr. c. 258. — 64 = G 114. — 66 prave SG. — 68 Facetus, Ethica 258 f. — 69 Vers 1 auch Ba 61: . . . nocere. — 70 = Pamph. 506. — 71 = MSD 241 (V. 50); R 7. — 72 duri sunt duo parū possunt molare SG. — 77 = SP. — 80 Pr. c. 21.

83. Unctio quando datur, venialis pena fugatur. (Ba 67)
84. Unctus si fuerit currus, sine murmure vadit. (Ba 57)
85. Unde perire queas, hostem munire caveto! (Ba 83)
86. Unde superbit homo, cuius conceptio culpa,
Nasci pena, dolor vita, necesse mori. (B)
87. Ungentem pungit, pungentem rusticus ungit. (Ba 27)
88. Uni res ampla, tribus arta, fit apta duobus. (Ba 52)
89. Unum claudis oves plures in ovile volentes. (SG 34)
90. Unum malo datum quam promissum geminatum.
(Ba 91)
91. Unusquisque sua canis audax constat in aula. (Sch 74)
92. Vos, qui potatis, hunc morem ferre sciatis:
Esca datur gratis; mos est, vinum quod ematis. (B)
93. Vox asinina bene non concordat philomene. (SG 73)
94. Vox est divina clamans: „mihi vina propina!"
Funde merum, funde, tamquam sit fluminis unde,
Non cures unde, sed fundas semper habunde! (B)
95. Urbs expugnatur, ubi nulla repulsa paratur;
Si locus ipse datur, mulier stabilis variatur. (B)
96. Urtica fetidum tergebat femina culum
Dicens hec verba: „puto, quod demon sit in herba". (B)
97. Usque suum fatum vas fictile vadit aquatum. (K)
98. Usus et ars docuit, quod sapit omnis homo. (Ba 35)
99. Ut cito se portet vetule pes, cogit oportet. (P 126)
100. Ut corpus redimas, ferrum paciaris et ignem! (Ba 78)
101. Ut flammam minuas, ligna foco retrahas! (Ba 37)
102. Ut fragilis glacies interit ira mora. (Ba 1)
103. Ut fructus florem, sequitur dulcedo laborem. (Ba 41)
104. Ut gallo iaspis non convenit insipienti,
Sic prelatura non convenit insipienti. (B)
105. Ut graviter doleat, non pertinet ad sapientem. (Ba 21)
106. Ut legas messem, debes permittere semen. (Ba 70)
107. Ut mare semper aquas, sic poscit dis homo gazas.
(Ba 23)

---

83 Vgl. Fec. r. I, 998. — 85 = Aesop 53, 7. — 86 Adam de S. Victor; vgl. Werner, Beiträge, Nr. 358[h] u. p. 191. — 88 Korr. aus arta tribus ampla. — 91 canis constat domo in aula cod. — 93 azinina SG. — 94 curas B; "semper "fundas B. — 96 = SP: detergens f. c. Profert hęc verba: "Mordens est daemon in h. — 98 = Pamph. 203. — 100 = Ov. Remed. a. 229. — 102 aus Ov. ars I, 374.

108. Ut mens pascatur, epulis nunc abstineatur. (Ba 36)
109. Ut panis ventrem, sic pascit lectio mentem. (Ba 22)
110. Ut peccata pies, est bona queque dies. (Ba 28)
111. Ut piperis grani sic dicitur acre sinapis. (Sch 104)
112. Ut placeat potus, suadet pincerna decorus. (Sch 135)
113. Ut pena careat homo, purus crimine vivat. (Ba 74)
114. Ut pontem fragilem transit metuendo viator,
Sic animus dubius quodlibet horret opus. (B)
115. Ut potatores gaudent bonitate phalerni,
Sic nunc doctores gaudent brevitate moderni. (B)
116. Ut sapiens fatur: similis similem comitatur. (Ba 17)
117. Ut sapiens vivas, veniencia premediteris! (Ba 29)
118. Ut statuat Veneri, speciose fas mulieri. (P 5)
119. Ut tempestive vivas, pro tempore vive! (P 100)
120. Ut tua sit casta, multum non sit caro pasta. (Ba 40)
121. Ut valet, eveniat; utcumque potest, ita fiat! (P 147)
122. Ut ver dat florem, studium sic reddit honorem. (Ba 64)
123. Ut vires culici sint, debet flebothomari. (Sch 97)
124. Ut vivas tutus, medium sis, nate, secutus! (Ba 12)
125. Utere consilio, licet omnia noveris arte. (Ba 68)
126. Utile consilium, dominus, ne despice servi!
Hec docet exiguus mus rodens recia cervi. (B)
127. Utile consilium tibi do: sis semper honestus,
Cum letis letus, cum mestis sis quoque mestus! (B)
128. Utile cum fuerit precium, bonus est famulatus. (Ba 89)
129. Utile nil credas, nisi quod commendat honestas. (Sch 137)
130. Utilibus monitis prudens accommodat aurem. (K)
131. Utilior presto vicinus fratre remoto. (K)
132. Utilis est gipsa, sed pes melior foret ipsa. (Ba 24)
133. Utilis est interdum ipsis iniuria passis. (Ba 7)
134. Utilitas aliqua sequitur post tristia dampna. (Ba 39)
135. Utilius nichil est homini, quam fidus amicus. (Ba 72)
136. Vulpes vult fraudem, lupus agnum, femina laudem. (Ba 73)
137. Vulpi stertenti non currit glirio denti:
Ergo laboranti debetur laus et habenti. (B)

---

115 am Rand: Γ· auditores. — 123 debent Sch. — 126 mos B; Vers 1 = Cato III, 10, 1. — 136 = SP.

138. Vulpis sepe viam per vites invenit aptam. (Sch 83)
139. Vult oculus nequam prius impleri, stomachus quam. (Ba 46)
140. Vultu talis eris, qualia mente geris. (Ba 47)
141. Vultur adest semper, ubi creditur esse cadaver. (Ba 31)
142. Uxor, equus, vestis, si prestita sint inhonestis,
Numquam redduntur sine dampno, cum repetuntur. (B)
143. Uxor erat qualis, herbarum coccio talis. (K 12)
144. Uxor qualis erat, holus aspera tale coquebat. (Sch 119)
145. Uxori temere noli mandare secretum!
Vix in corde suo tenet illa luce quietum. (B)

139 = SP. — 141 Vgl. Fec. r. I, 394; nach Job. 39, 30. — 142 Vgl. SP: Uxor, equus, vestis, et calceamenta inhonestis Dum conceduntur, cum damno restituuntur. — 143 = MSD 245 (a 11, b 25).

Index (abgekürzt).

NB. Die Stellen, an denen die Wörter den Anfang des Verses bilden, werden nicht aufgeführt.

C. F. Wintersche Buchdruckerei.